

Osiedle Jazdów

Na zlecenie Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków
Urzędu m.st. Warszawy opracowanie wykonali:

mgr hist. szt. Ewa Kalnoj-Ziajkowska
dr arch. Artur Jerzy Filip
dr arch. kraj. Krzysztof Herman

Osiedle Jazdów

Wytyczne konserwatorskie do fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rejonu Parku Ujazdowskiego w granicach układu urbanistycznego osiedla Jazdów.

CZY UWAZASZ ZE
OSIEDLE NA
JAZDOWIE
POWINNO ZOSTAC
ZEIKWIDOWANE?

spis rzeczy

3	Historia
37	Krajobraz
45	Domki
79	WYTYCZNE
81	dla krajobrazu
83	dla domków
85	dla nowej zabudowy
87	Źródła

il. 1. Tablica „upamiętniająca” zaangażowanie społeczne mieszkańców oraz aktywistów walczących od kilku lat o zachowanie osiedla Jazdów.

historia

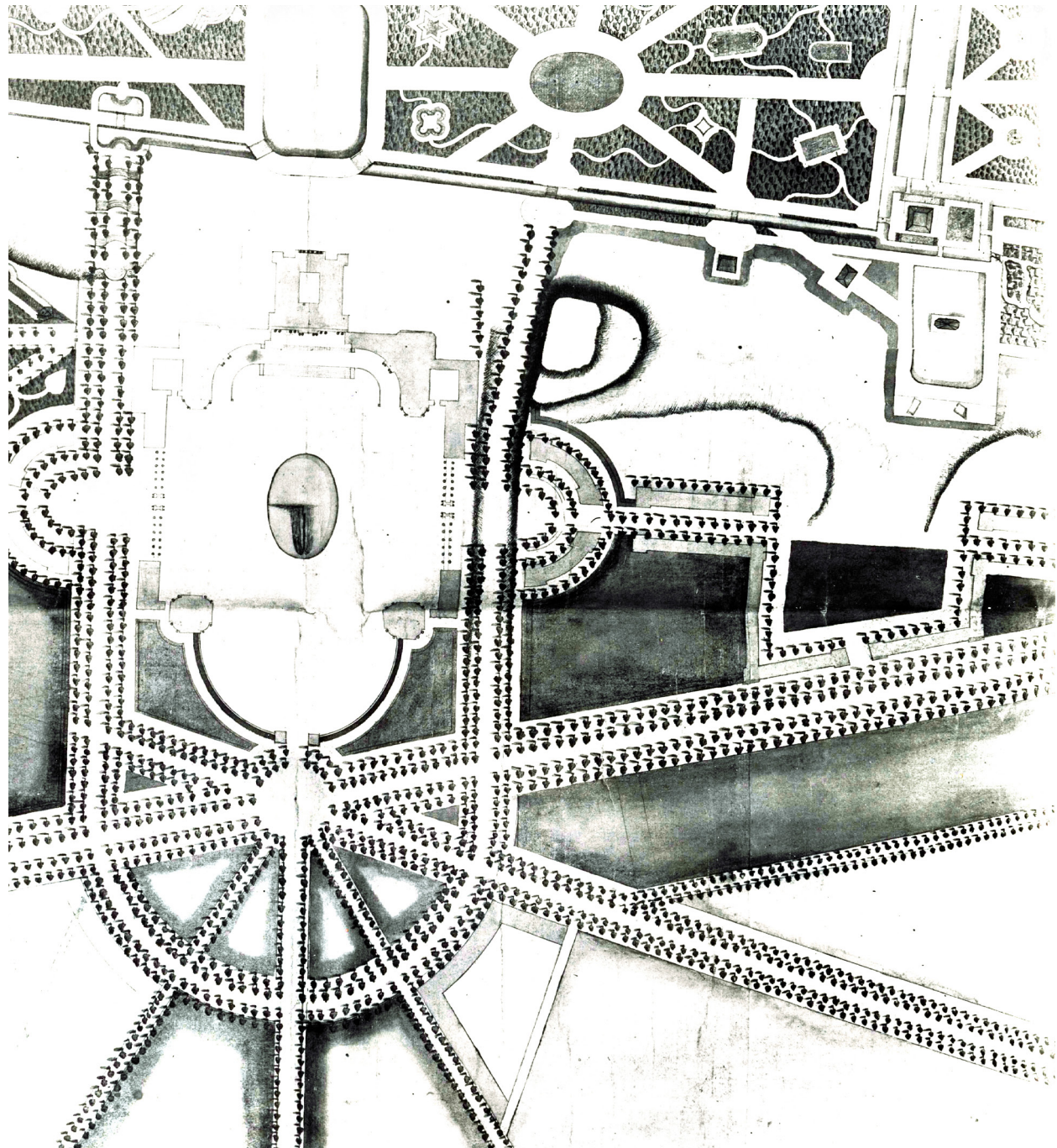
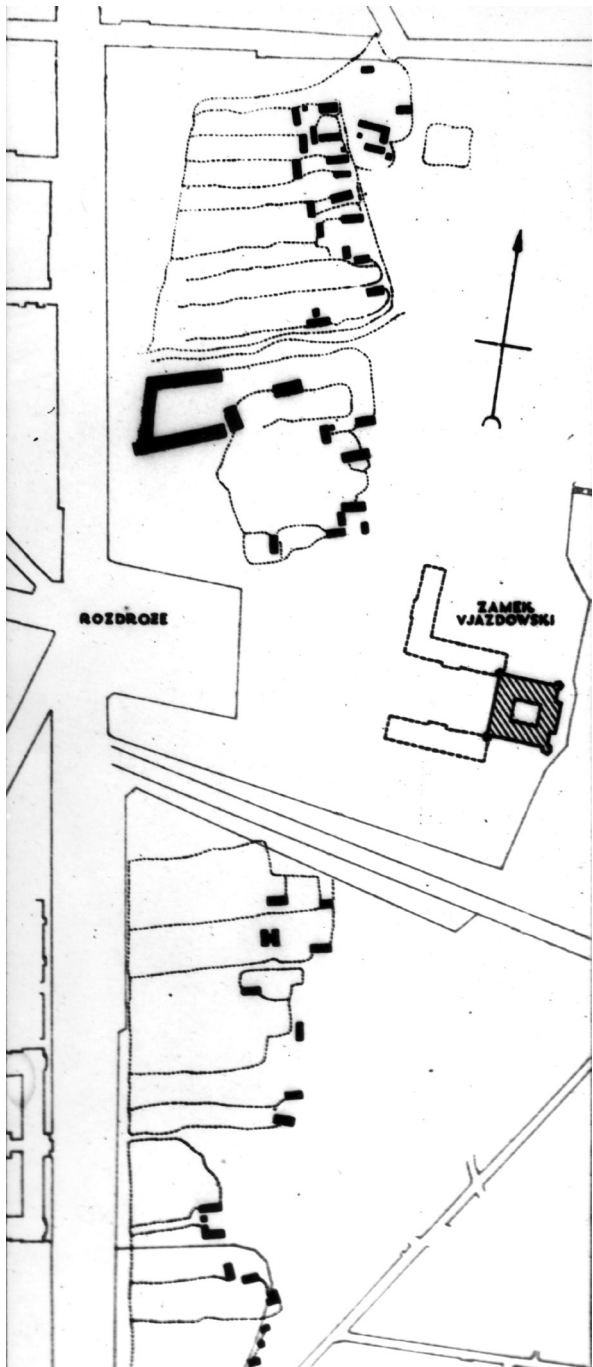
Osiedle domków fińskich na Górnym Jazdowie w 1945 roku składało się z 90 domków typu 2 (64 domy) i typu 3 (26 domów), zgrupowanych w 7 koloniach. Miało być osiedlem prowizorycznym, przewidzianym najdalej na kilkanaście lat użytkowania.

Pierwsze osiedle mieszkaniowe - domki fińskie. W kwietniu i maju 1945 roku nadszedł do Warszawy transport 500 domków fińskich przekazanych Warszawie przez ZSRR. Gorączkowe dyskusje w BOS nad lokalizacją tego osiedla, bo czas naglił, bo trzeba było je przewozić na plac budowy i budować fundamenty pod montaż drewnianych ich konstrukcji. Założenie - prowizoryczność Osiedla. Wniosek - teren niezabudowany, i to o takim w przyszłości przeznaczeniu, aby likwidacja prowizorycznego osiedla nie podlegała dyskusji. I jesz-

cze jedna przesłanka: Osiedle miało być przeznaczone przede wszystkim dla ludzi odbudowujących Warszawę, a więc blisko największego wówczas placu budowy - Śródmieścia. Nie znaleźliśmy tak wielkiego obszaru odpowiadającego wszystkim warunkom. Wyzaczyliśmy 3 tereny: Górny Ujazdów - przyszła rozbudowa Parku Ujazdowskiego i otoczenia Alei Na Skarpie, Szwoleżerów - przyszły Park Kultury i rozbudowa Łazienek ku Wiśle, Wawelska - przyszły park Mokotowski. Na pierwszy ogień poszła budowa na Górnym Ujzadowie. 25 czerwca 1945 roku rozpoczął się montaż pierwszych domków na gotowych fundamentach. 31 lipca 1945 roku do kierownictwa BOS-u nadszedł krótki meldunek: Donoszę, że na dzień 1 sierpnia br zostanie ukończona budowa osiedla Ujazdów Górny, składającego się z 90 domków fińskich, wg typu 2 - 64 sztuki.

Józef Sigalin,
Wspomnienia, T. 1, strony 130-131

il. 2. Domki „fińskie” przyjechały do Polski w kawałkach, przy których składaniu udział brali przyszli mieszkańcy osiedla.

OSADA JAZDÓW

Powstanie osady jazdowskiej na skarpie lewego brzegu Wisły wyprzedza początki historii Warszawy i wiąże się z istniejącą od XII w. przeprawą rzeczną między Kamieniem a Solcem, do której prowadził wąwóz przecinający skarpe wiślaną – dzisiejszą ulicę Agrykola.

Była to osada leżąca ‚u jazdu’, stąd nazwa Jazdów, potem Ujazdów. Na południowym brzegu przeprawy (tereny obecnego Ogrodu Botanicznego) stanął gród strażniczy - miejsce częstych postojów książąt Mazowieckich.

W XIII w. gród jazdowski był dwukrotnie niszczone; ostatecznie, na przełomie lat 80. i 90. książę Konrad II przeniósł siedzibę z Jazdowa do Warszawy, której powstanie powodowało konieczność budowy nowego zamku. Gród pozostał nadal dworem książęcym, ale o charakterze myśliwskim. Po wygaśnięciu rodu książąt Mazowieckich ziemie ich wcielono do Korony.

Tereny Jazdowa królowa Bona wybrała po śmierci Zygmunta Starego w 1548 r. na swoją siedzibę. Królowa mieszkała w obszernym, drewnianym dworze, otoczonym ogrodami i stojącym na miejscu obecnej osady domków fińskich.

Niedługo potem, w latach 70. lub 80. XVI wieku, prawdopodobnie z inicjatywy Anny Jagiellonki, zbudowano na terenie Jazdowa nowy dwór królewski, którego lokalizacja pokrywa się mniej więcej z obecnym Zamkiem Ujazdowskim. Okres przełomowy dla Zamku Ujazdowskiego przypada na lata panowania Zygmunta III Wazy. Po przeniesieniu w 1596 r. stolicy z Krakowa do

Warszawy, monarcha rozpoczął gruntowną przebudowę Zamku Królewskiego, wybierając na tymczasową siedzibę drewniany dwór Anny Jagiellonki. Po modernizacji w pierwszych latach XVII w. budowla ta rozplanowaniem i kompozycją nawiązywała do renesansowej architektury włoskiej, będąc przykładem tzw. villa suburbana.

ZAMEK UJAZDOWSKI

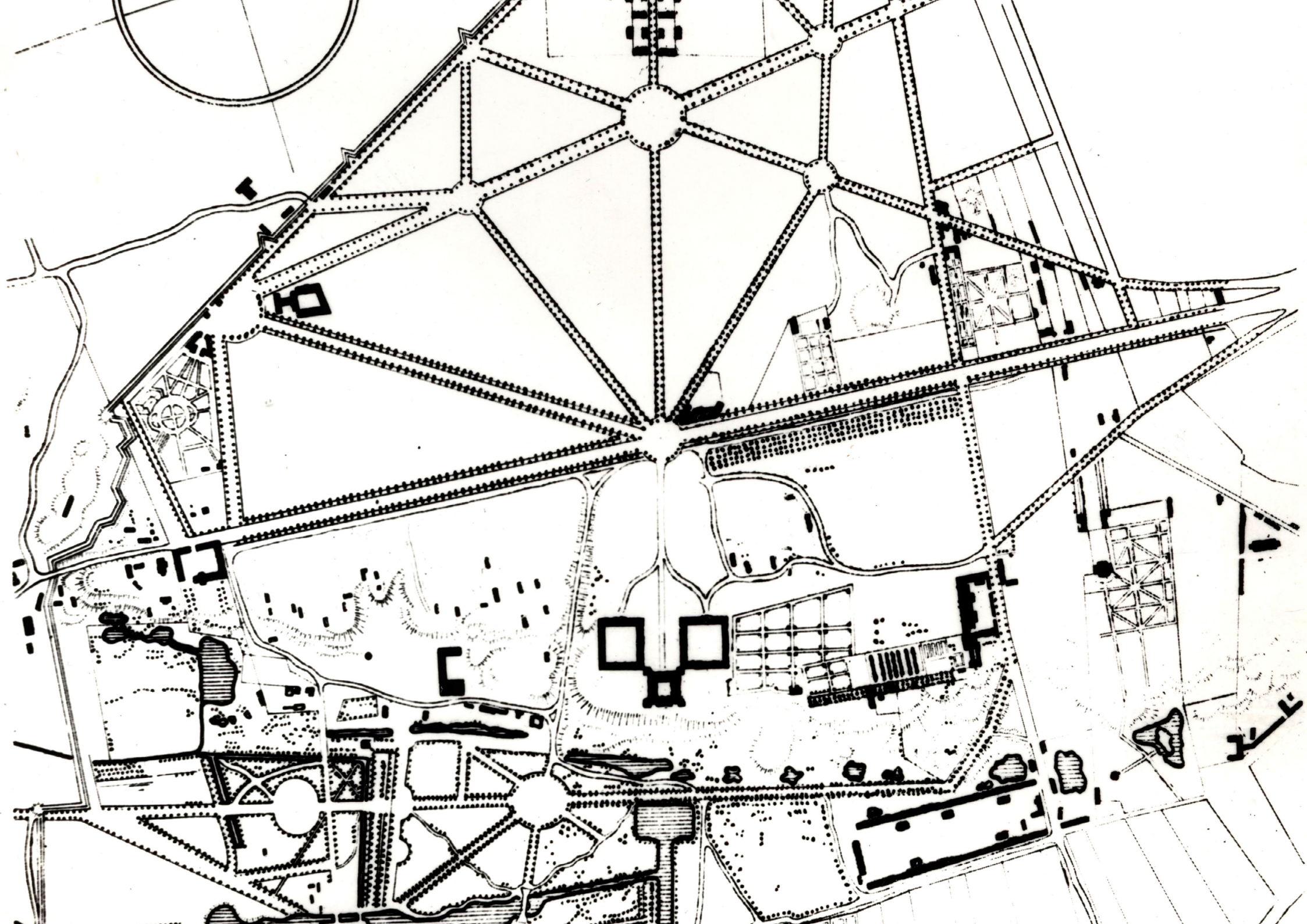
W miejscu Zamku Ujazdowskiego po 1606 r., rozpoczęto budowę nowego, murowanego zamku, rezydencji godnej króla Polski i Szwecji. Był to zamek zbudowany na planie kwadratu, jednopiętrowy (piano nobile), z dziedzińcem wewnętrznym i sześciobocznymi wieżami w narożach. Jest to typowy przykład polskiego baroku nazywanego też stylem Wazów.

Czasy świetności tej prywatnej rezydencji królów polskich przerwał potop szwedzki. W 1655 r. król Karol Gustaw podczas stacjonowania w Warszawie mieszkał w Ujazdowie, a ograbił go i zniszczył doszczętnie podczas opuszczania stolicy.

Rezydencja ożyła ponownie w 1674 r., kiedy Ujazdów wraz z leżącym u stóp skarpy Zwierzyńcem stał się własnością St. H. Lubomirskiego, pisarza, konesera sztuki i możnego mecenasa. W latach 1674-94 Tylman z Gameren, przeprowadził modernizację Zamku i zaprojektował nowy wystrój wnętrz. Zamek Ujazdowski stał się w niedługim czasie wspaniałym przykładem magnackiej rezydencji.

il. 3. Plan sytuacyjny wsi Ujazdów („Studia do dziejów sztuki w Polsce”, t.II, 1930).

il. 4. Niezrealizowany projekt rozbudowy Zamku i założenia Ujazdowskiego (Fragment planu z Jabłonny, 2. połowa XVIII wieku).

W 1702 roku, po śmierci Lubomirskiego, wydzierżawiono Zamek królowi Augustowi II, który pragnął urządzić tutaj swoją podmiejską siedzibę. Król planował kompletną przebudowę Zamku i jego otoczenia w stylu późnobarokowych założeń pałacowo-ogrodowych. Wybitni architekci epoki saskiej, m. in. Poppelmann i Deybel, wykonali imponujące swym rozmachem projekty. Zrealizowano tylko znikomą ich część, ograniczając się do przebudowy wnętrza i wybudowania w 1717 r. Kanału Piaseczyńskiego - największego w Polsce, a drugiego po Wersalu barokowego założenia wodnego, ulokowanego na osi wjazdowej rezydencji.

Historyczną szansą dla Ujazdowa stał się okres panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, który 1764 r. kupił tę posiadłość od spadkobierców Lubomirskiego i przeznaczył ją na prywatną rezydencję, odmienną w charakterze od oficjalnej siedziby na Zamku Królewskim. Podjęta została kolejna próba stworzenia na tych terenach rozległego założenia przestrzennego. W latach 1768-73, również na polecenie króla, powstało wielkie założenie przestrzenne przed zamkiem – Oś Stanisławowska, nawiązujące skalą do osi saskiej na południowych krańcach miasta (autorem projektu był prawdopodobnie A. Moszyński). Wokół osi wytyczonej przez Kanał Piaseczyński i drogę wjazdową do Zamku (obecnie ul. Nowowiejska) wytyczono siatkę promieniście rozchodzących się alei, które zbierają się w kilku okrągłych placach: Na Rozdrożu, Unii Lubelskiej,

Trzech Krzyży. Punktem centralnym całej tej barokowej kompozycji był Zamek Ujazdowski. Od 1767 r. równoległe z pracami przy Zamku Ujazdowskim rozbudowywano dla króla pawilony w Łazienkach. Około 1772 r. monarcha, pochłonięty już całkowicie Łazienkami, kazał wstrzymać przebudowę Zamku Ujazdowskiego i w 1784 r. przeznaczył go na koszary Gwardii Pieszej Litewskiej.

USTRONIE

Dokładnie w miejscu dzisiejszego osiedla domków fińskich leżało Ustronie, ogród założony przy pałacu księcia Stanisława Poniatowskiego, bratanka królewskiego u zbiegu obecnych ulic Górnośląskiej i Myśliwieckiej. Ogród i zabudowania powstały w latach 1779 – 1795 według projektu Stanisława Zawadzkiego (1743 – 1806). W roku 1797 były własnością Michała Radziwiłła, w 1826 roku przejął je rząd Królestwa Polskiego na Koszary, zwane Radziwiłłowskie, a następnie na Szpital Wojskowy, Ujazdowski, zniszczony w 1944 roku (Gajewski 1979, s.335).

W nawiązaniu do tradycji miejsca, w latach 70-tych XX wieku, w związku z budową Trasy Mostowej Łazienkowskiej i pracami w jej otoczeniu, planowane było stworzenie w tym miejscu Parku Ustronie zaraz po zakończeniu prac Łazienkami Północnymi.

il. 5. Projekt założenia ogrodowo-urbanistycznego przy Zamku Ujazdowskim, lata 80. XVIII wieku.

na następnych stronach:

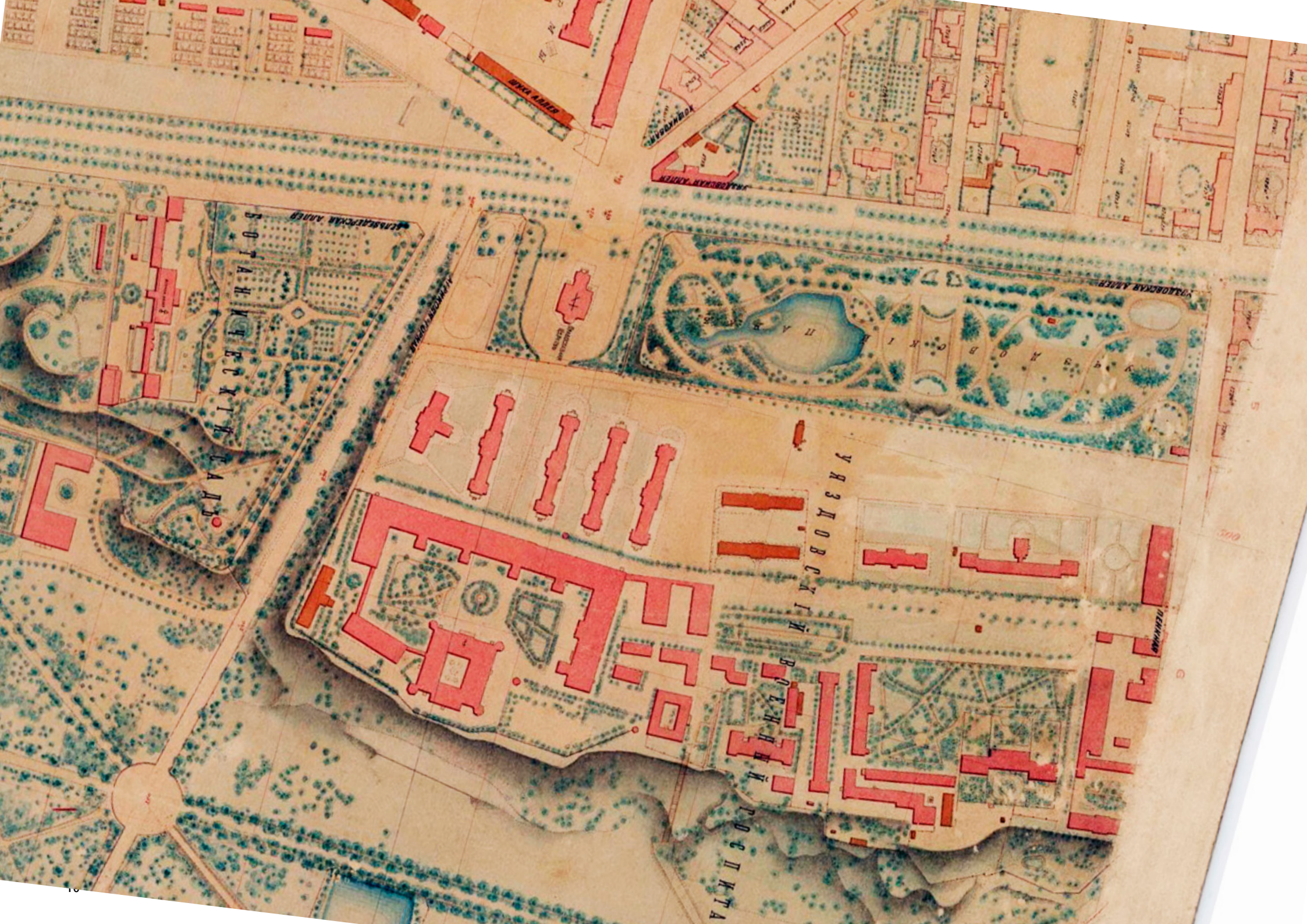
il. 6. Plan miasta stołecznego Warszawy, wymierzony przez oficerów korpusu inżynierskiego w latach 1818 i 1819.

il. 7. Plan Warszawy, wydał W. Kolberg, 1870.

GAJEWSKI 1979, s. 335. 'Na wzgórzu od południa znajdował się obszerny, regularnie rozplanowany ogród użytkowy z okazałą oranżerią. Zakończenie od strony skarpy stanowiła promenada wysadzana drzewami. Znacznie swobodniej był ukształtowany ozdobny ogród tarasowy na skarpie, na osi głównej pałacu. Zespół tarasów o falistym przebiegu i asymetrycznych połączeniach tworzył charakterystyczny układ serpentynowy. Z dawnego ogrodu zachowały się ślady tarasów i grotty na skarpie. Na miejscu dawnych pomieszczeń zbudowano osiedle domków fińskich (Górnośląska 45)'.

A historical map of Warsaw, Poland, showing the Ujazdowski Square (Plac Ujazdowski) area. The map is hand-colored with green for parks and brown for buildings. The square is a large, light-colored rectangular area. To its left is a green area with a grid pattern, labeled '34'. Below the square is a row of brown buildings, with the number '36' written above one of them. To the right of the square is a street labeled 'W. IX' and 'IX'. The map shows a network of streets and a central square. The text 'Plac Ujazdowski' is written in a cursive script across the square. The number '34' is in the top left, and '36' is in the middle left. The Roman numeral 'IX' appears twice on the right side. The map is on aged, yellowish paper with some stains and wear.

Plac Ujazdowski

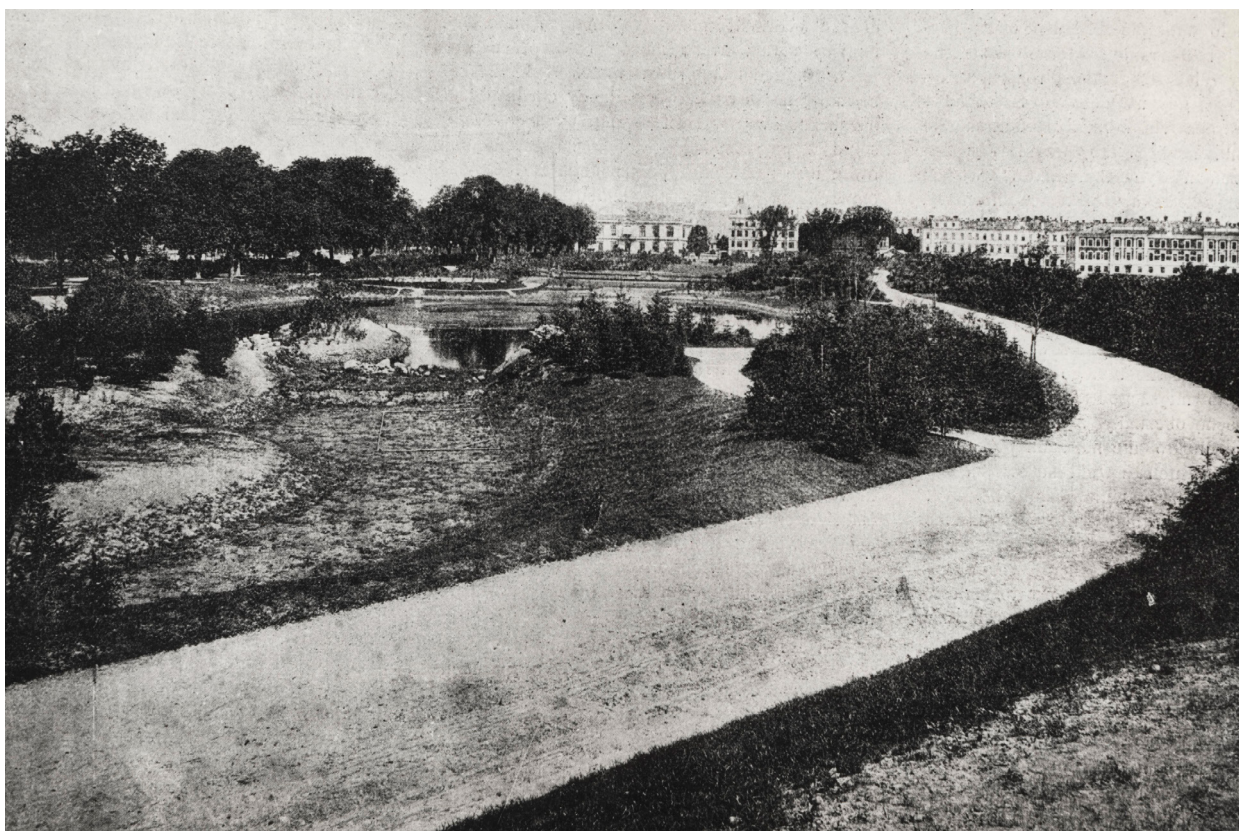

SZPITAL I PARK UJAZDOWSKI

W zamku Ujazdowskim w 1809 r. umieszczony został na stałe szpital wojskowy. Budynek szpitala przetrwał w niezmienionej postaci aż do 1852 r., gdy uległ kolejnej przebudowie, według projektu J. K. Völcka. Pozbawiono go wszelkich zabytkowych detali architektonicznych, co nadało Zamkowi surowy wygląd. Kolejne przebudowy i szpeczące przeróbki sprawiły, że Zamek Ujazdowski niczym już nie przypominał wspaniałej rezydencji królewskiej, jedynie monumentalność i proporcje

il. 8. Warszawa, plan Lindleyów, 1897.

il. 9. Park Ujazdowski, 1896 r.

bryły stanowiły echo odległej historii. W czasie powstania listopadowego pełnił funkcję Głównego Szpitala Wojskowego Warszawy, po jego upadku przeszedł w ręce rosyjskie i do 1915 roku funkcjonował jako Główny Szpital Wojsk Rosyjskich Garnizonu Warszawskiego oraz dla więźniów politycznych, między innymi uczestników powstania 1863. Cały teren między ulicami Piękną, Alejami Ujazdowskimi i dzisiejszą ul. Jazdów mieścił Plac Ujazdowski, na którym odbywały się wystawy, spotkania, pokazy. Plac został w 1893 roku zamieniony w Park Ujazdowski, zaprojektowany przez Francisza Szaniora.

Na planie z 1817 roku czytelny jest już dzisiejszy przebieg ulicy Jazdów – najkrótszy przejazd do Szpitala na przedłużeniu ul. Wiejskiej. Na mapie z 1856 roku ‘Ujazdowska Płocza’ czyli Plac Ujazdowski zajmuje powierzchnię od Alej Ujazdowskich po dzisiejszą ul. Jazdów. W latach 90-tych XIX wieku założony został Park Ujazdowski, zajmujący mniejszy teren niż ‘Plac’. Obszar położony dziś między ul. Jazdów a ul. Lennona zagospodarował Szpital. Stanęły tu wzniesione w latach 90-tych XIX wieku nowe pawilony szpitalne.

Część z nich została rozebrana w 1968 rok pod budowę Trasy Mostowej Łazienkowskiej, ale kilka zachowało się do dziś. Zachowały się pawilony szpitalne przy ul. Jazdów 1 (Instytut Teatralny), Jazdów 1a (Biblioteka Lekarska), Jazdów 12B (Ambasada Niemiecka), Jazdów 10 (Przedszkole), Jazdów 8a (agencja reklamowa), Jazdów 5 (Ośrodek Pomocy).

LAZARENKI

il. 10. Szkic wstępny planu regulacyjnego m.st. Warszawy. Tereny zielone, istniejące i projektowane. Koło Architektów, 1916 roku.

JANKOWSKI 1919, s. 350. „Jest bardzo pożądanem, by cały stok lewy, ku dolinie Starej Wisły, był z czasem wykupiony na zadrzewienia publiczne, lub przynajmniej, by dotychczasowe ogrody i zadrzewienia, poczynając od ogrodu Karmelitów aż do południowej granicy miasta, pozostały w stanie obecnym. Może się to stać przy dobrej woli prywatnych właścicieli i kierowników instytucji publicznych, te ogrody posiadających, gdyż strome stoki pod budowle mniej są przydatne; zieloność tej okolicy stanowi wspaniałe tło dla panoramy Warszawy, widzianej od Pragi, nie mówiąc o wszelakich innych korzyściach tak dużego pasa zadrzewień dla ogółu mieszkańców, a zwłaszcza dla całej tej dzielnicy.”

TOŁWIŃSKI 1917, s. 211 – 214. „Na terenach szpitala Ujazdowskiego, między ul. Piękną i Agrykolą Dolną oraz alejami Ujazdowskimi i skarpą za szpitalem, zaprojektowana została dzielnica gmachów monumentalnych. Park Ujazdowski, ukształtowany jako wielki skwer, będzie otwierał perspektywę od strony alei Ujazdowskich, zaś od strony Wisły — gmachy monumentalne, wznoszące się na wysokiej urwistej skarpie, będą królowały nad tą częścią wybrzeża. Ulica Wiejska, przedłużenie Myśliwieckiej oraz ulica nowa, przechodząca wiaduktem nad ul. Książęcą, zbiegają się na placu o charakterze czysto architektonicznym, otwierającym od północy widok osiowy na założenie symetryczne wielką budowlą centralną pośrodku. Tutaj wśród gmachów winny się znajdować: wielkie Muzeum Narodowe na miejscu dawnego pałacu Ujazdowskiego, dalej na północ gmach Sejmu Krajowego, a wyżej centralne instytucje państwowe, rządowe i administracyjne.”

TOŁWIŃSKI 1917, s. 211: „VI. Nowa arteria, łącząca śródmieście z południowemu Powiślem (Czeriaków, Sielce, Park Narodowy) jako przedłużenie rozszerzonej Wiejskiej i arterii V — przez Myśliwiecką, koszary huzarów i t. d.”

KICIŃSKI 1995. Chyba jako pierwszy Andrzej Kiciński zawarzył to w swoim doktoracie.

SZKIC WSTĘPNY

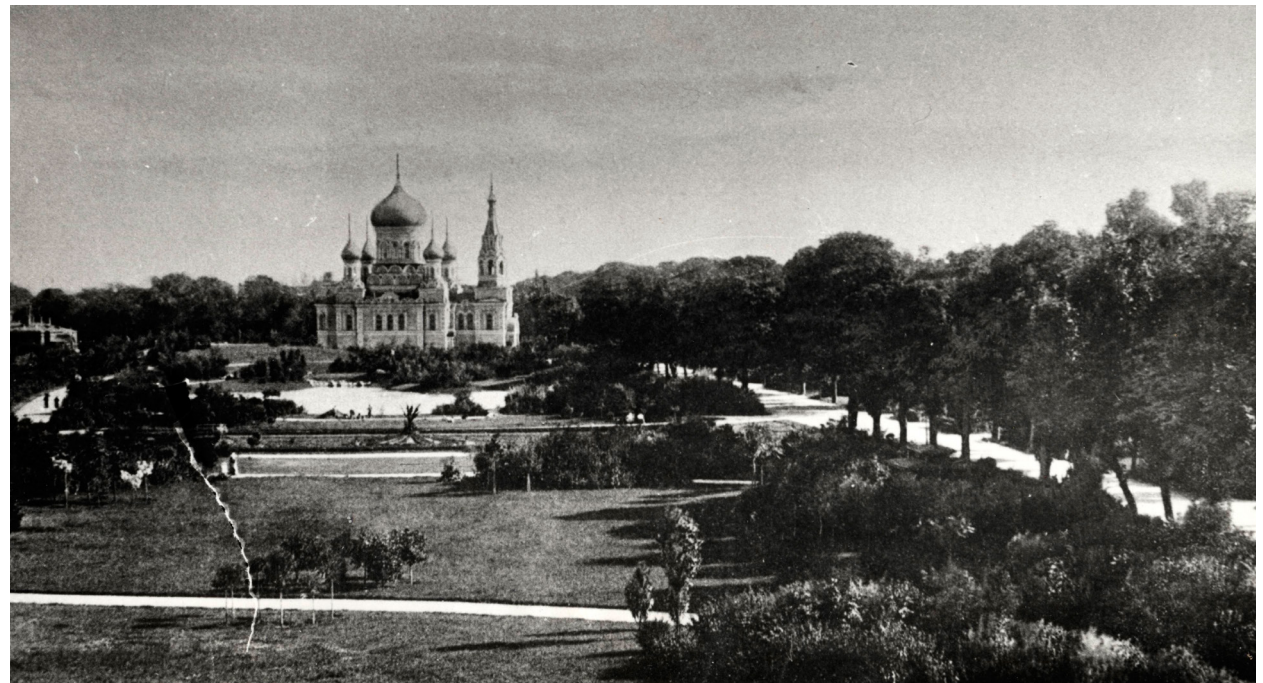
Kiedy w 1916 roku Koło Architektów pod przewodnictwem Tadeusza Tołwińskiego przygotowało ‘Szkic wstępny planu regulacyjnego m. st. Warszawy’, na jednej z 4 warstw, opisanej jako ‘Parki projektowane i istniejące’ zaznaczono funkcjonujący wtedy od zaledwie 23 lat ‘Park Ujazdowski’ (założony w 1893 roku), ale też jako parkowe oznaczone zostały całe tereny od Sejmu do Łazienek, cały dzisiejszy Jazdów, od Parku Ujazdowskiego aż po ul. Rozbrat na dole.

Już wtedy mówiono, że utrzymanie ogrodów na całej Skarpie Warszawskiej jest wysoce pożądane i dobre dla miasta (Jankowski 1919). ‘Szkic..’ z 1916 roku zakładał, że dokładnie na te-

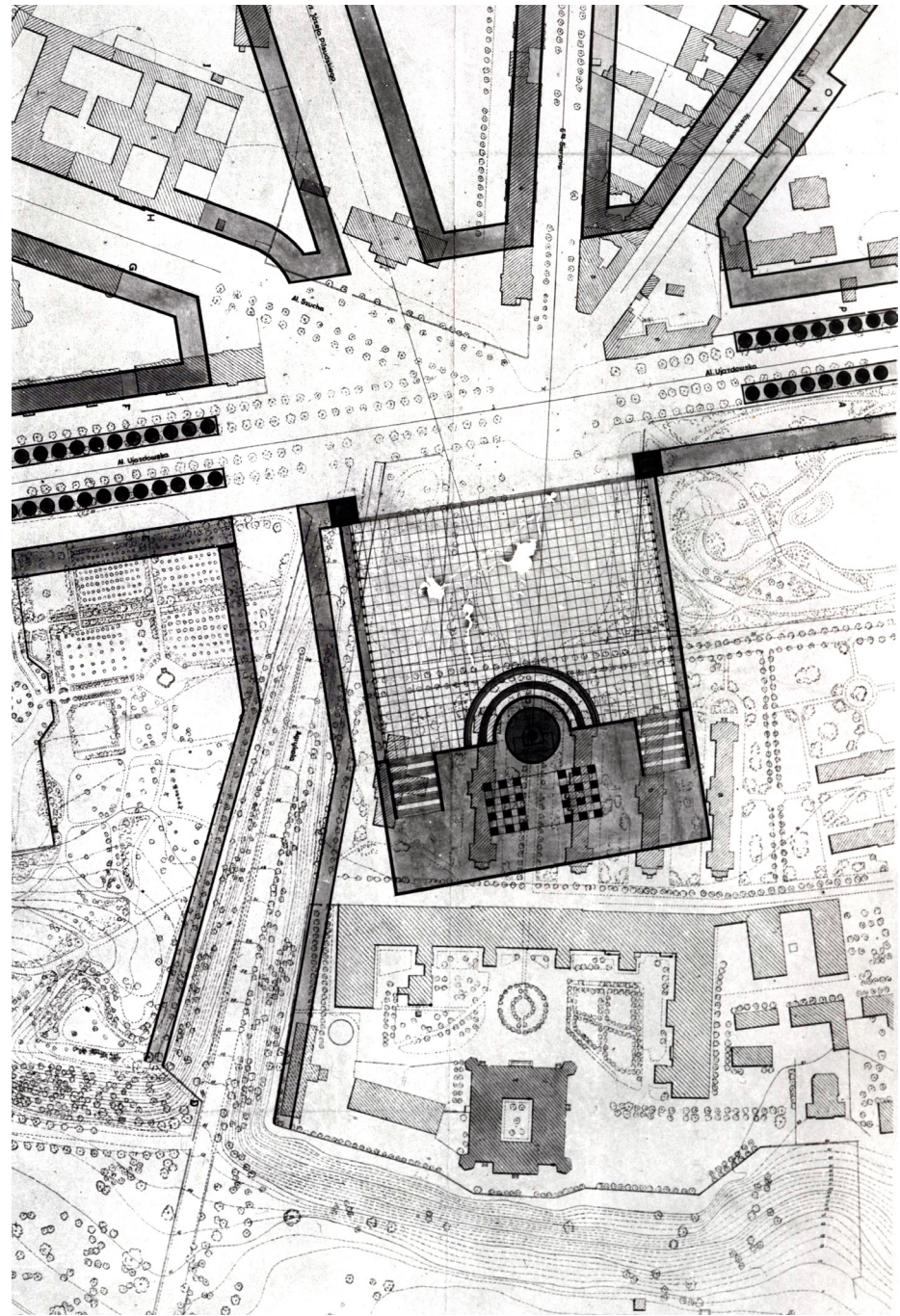
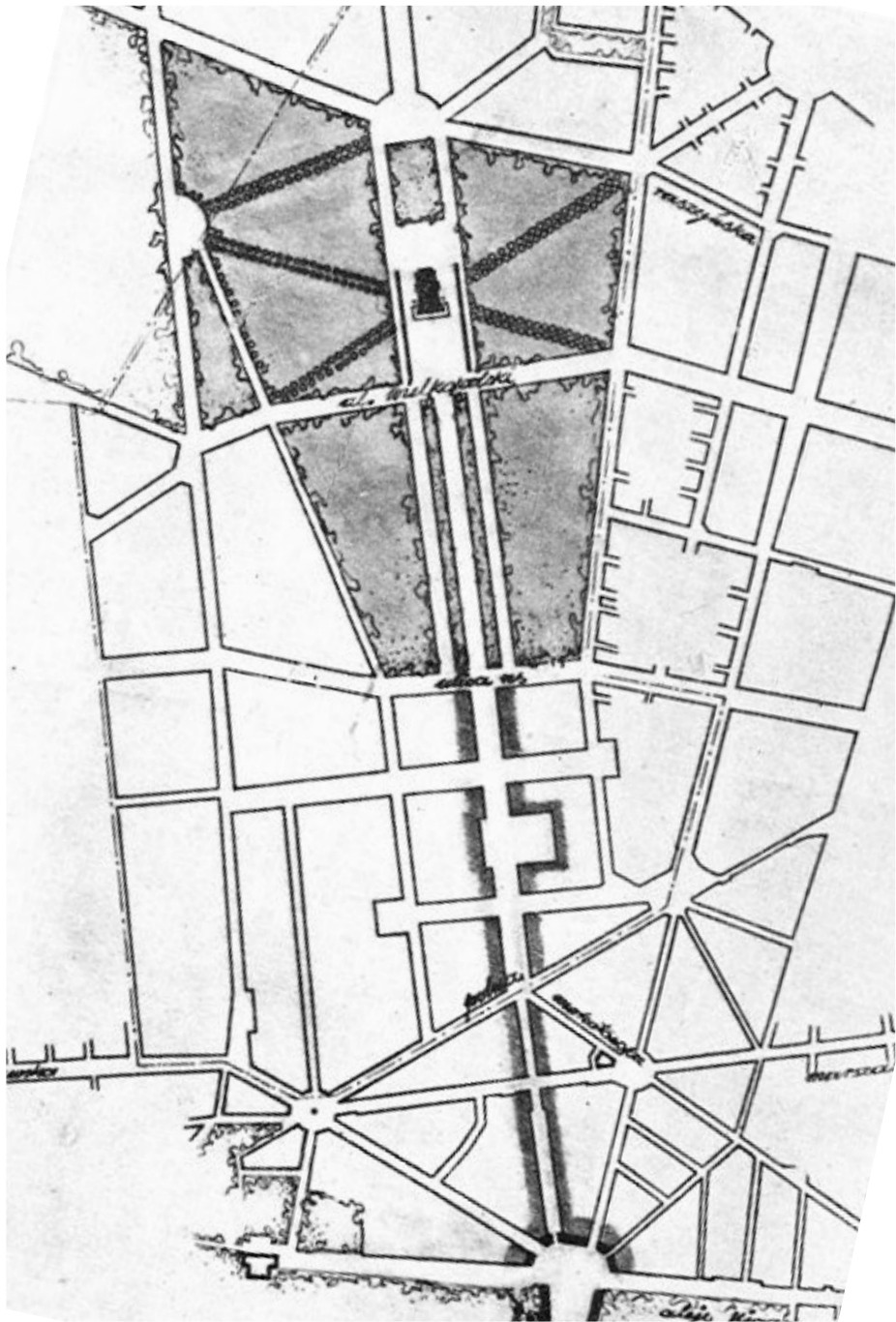
renach Szpitala Ujazdowskiego, którego przeniesienie w inne miejsce planowano już od jakiegoś czasu, powstanie dzielnica gmachów monumentalnych z Sejmem i z Muzeum Narodowym w dzisiejszym Zamku Ujazdowskim (Tołwiński 1917).

Przez ten teren miała też przechodzić jedna z 10 najważniejszych planowanych ‘wylotówek’ z miasta, zaprojektowana jako przedłużenie ul. Wiejskiej – Myśliwiecka (Tołwiński 1917).

To jest moment, kiedy pierwszy raz świadomie wskazany został Jazdów jako miejsce lokalizacji gmachów publicznych, uwzględniona też została idea alei na skarpie (Kiciński 1995).

il. 11. Park Ujazdowski. Widok na cerkiew Michała Archistratego, 1850.

DZIELNICA MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO

il. 12. Plan dzielnicy im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, 1934.

il. 13. Konkurs na projekt pomnika marszałka Józefa Piłsudskiego, 1935. Projekt A. Czeczotta i J.Kabana.

il. 14. Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego, projekt 1939.

W latach 30-tych w sąsiedztwie i na terenie Jazdowa planowano budowę reprezentacyjnej dzielnicy im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, jak mówiono: ‚wielką monumentalną kompozycję godną stolicy’.

Główną i najbardziej reprezentacyjną osią miało być założenie terenów wojskowych przy gmachu Ministerstwa Spraw Wojskowych i

przy Szpitalu Ujazdowskim. Dominantą miał być pomnik Marszałka w miejscu rozebranej Cerkwi i przed Zamkiem Ujazdowskim (Paszkiewicz 1996). Szpital Ujazdowski co najmniej od 1916 roku planowano przenieść w inne miejsce (Tołwiński 1917).

Zamysł budowy ‘południowej arterii reprezentacyjnej’ został zapisany w ukończonej w 1927 roku propozycji regulacji miasta, a następnie został zatwierdzony w 1931 roku, a przygotowanym 2 lata wcześniej Planie Ogólnym Zabudowy m. st. Warszawy (Trybuś 2012). Miała tu powstać zielona dzielnica reprezentacyjna i akademicka na Ujazdowie i na Polu Mokotowskim. W Planie Ogólnym wyznaczono też 2 reprezentacyjne ciągi – Trakt Królewski, łączący Zamek, Sejm i Belweder oraz Aleję Sejmową, oś wschód – zachód, prowadzącą ku Polu Mokotowskiemu. Oś miała brać początek na Placu na Rozdrożu, gdzie w miejscu rozebranej w 1923 roku Cerkwi pod wezwaniem św. Michała Archanioła Archistratega, miał stanąć pomnik Marszałka. Planowane zagospodarowanie monumentalnego placu wymagało również wyburzeń pawilonów Szpitalnych na Jazdowie, łącznie z budynkami zachowanymi do dziś – Biblioteki Lekarskiej i Instytutu Teatralnego.

PASZKIEWICZ 1991. Cerkiew Św. Mikołaja wzniesiona w latach 90-tych XIX wieku została rozebrana w 1923 roku, czyli stała tylko 30 lat.

TOŁWIŃSKI 1917.

TRYBUŚ 2012.

DOMKI FIŃSKIE GÓRNOŚLĄSKA 45

W 1945 roku na Górnym Jazdowie, w rejonie dzisiejszej ul. Jazdów, wtedy pod adresem Górnośląska 45, wzniesiono 90 drewnianych domków fińskich według 2 typów. Zostały wzniesione w 7 koloniach, zgrupowane w „gniazdach”. Żaden nie miał własnego ogródka. Do dziś zachowało się ich 26. W pierwotnych założeniach zakładano, że będą one stały w tym miejscu najdalej kilkanaście lat.

il. 15. Osiedle domków fińskich. Ujazdów Górny, Biuro Odbudowy Stolicy, 1945.

il. 16. Budowa osiedla, 1949.

Cały zespół funkcjonował pod adresem Górnośląska 45, składał się z siedmiu kolonii, z których największa, VII kolonia liczyła 30 domów, a najmniejsza - III Kolonia liczyła tylko 4 domki. W Archiwum m. st. Warszawy, w zbiorach BOS zachowała się bardzo bogata dokumentacja z czasów budowy osiedla.

Układ urbanistyczny osiedla, tak zwane „gniazda”, zaprojektował Jan Bogusławski, o czym sam wspominał we własnoręcznie pisanym zyciorysie, ale też wspominali to inni, między innymi Halina Skibniewska czy Stanisław Jankowski (Czarnecki 2006).

W archiwach miejskich zachowały się dokumenty z tamtego czasu, które świadczą, że na przykład Architekt Dzielnicowy wydawał jedynie warunkowe zgody na prace budowlane w domkach, traktując je „jako tymczasowe rozbudowy na okres do końca 1965 roku, które po tym terminie miały zostać rozebrane na każde żądanie władz budowlanych”.

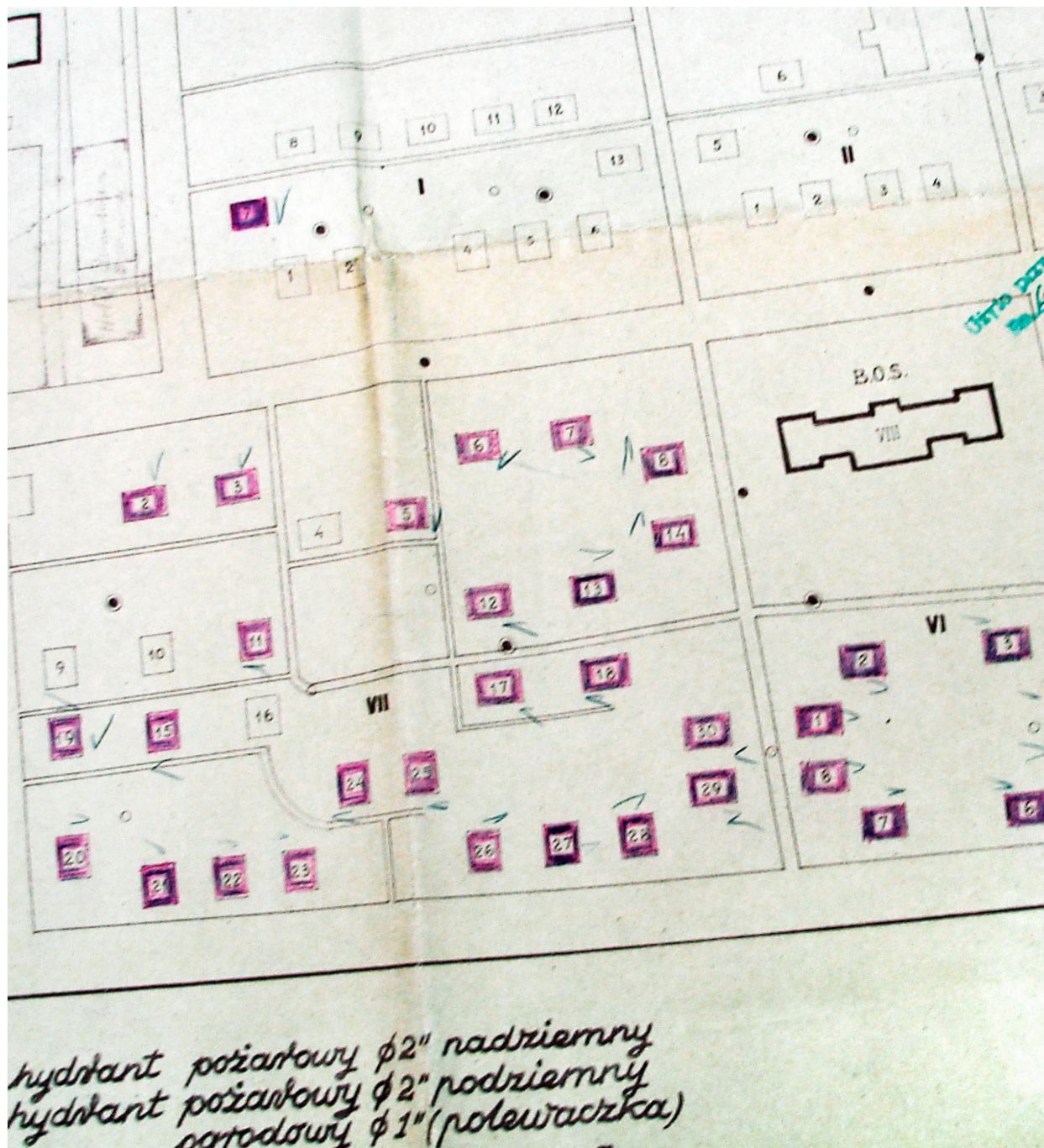
W latach 60-tych i 70-tych planowano na terenie osiedla duże inwestycje. Żadna z nich nie została zrealizowana, ale zachowały się dokumenty z konkursów na Klub Oficerski (1968), Planetarium (1968), Sąd Najwyższy (1970) czy Centrum Kongresowe (1973).

Sąsiedztwo trasy szybkiego ruchu i towarzyszący jej hałas zmieniło bezpowrotnie otoczenie osiedla. Z przebiegiem Trasy kolidowała loka-

Banka Wyzdowska

ul. Piwna

lizacja kilku XIX wiecznych pawilonów dawnego Szpitala Ujazdowskiego, ale też IV Kolonia domków fińskich (dziś miejsce po lewej stronie, stojąc twarzą do kładki nad trasą od strony ul. Jazdów). Przed 1967 rokiem rozebrana została też VII kolonia. W jej miejscu powstała nowa Ambasada Francuska, pod którą 11 września 1967 roku kamień węgielny wmurował sam Charles de Gaulle.

W 1990 roku zachowane było 42 domki. W archiwum Biura Architektury Śródmieście zachowały się podania mieszkańców o nowe mieszkania w blokach, w których motywowano konieczność zamiany złym stanem technicznym, brakiem ogrzewania, niewielkim metrażem. Ze wspomnień mieszkańców wynika, że Administracja terenu rozbierała domy, jeśli zmarli użytkownicy. W 2002 roku rozebrana została dawna I Kolonia, ustępując miejsca Ambasadzie Niemieckiej (ul. Jazdów 12).

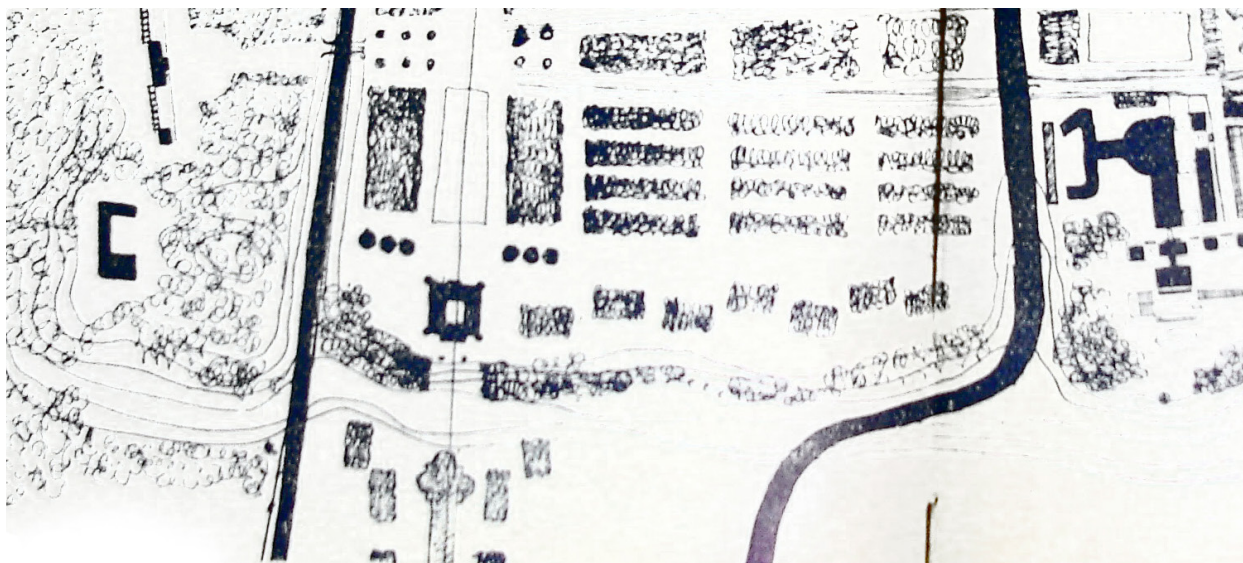
il. 17. Osiedle domków fińskich, Biuro Odbudowy Stolicy, 1945.

il. 18. Osiedle domków fińskich, układ drogowy.

ROZBUDOWA SEJMU

W 1948 roku rozpoczęła się rozbudowa Sejmu, według projektu prof. Bohdana Pniewskiego, który deklarował, że o koncepcji rozwiązania kompozycji całego zespołu zdecydowało jego usytuowanie przy 2 historycznych układach przestrzennych: szlaku Zamek – Belweder i przy pasie ogrodów na skarpie (Czapelski 2008, 226-227). W związku z tym, planowano zrealizowanie traktu spacerowego od Muzeum Narodowego do Łazienek o długości około 1 kilometra, prowa-

dzącego przez parki o powierzchni około 175 ha. Dzisiejsze ulice Jazdów i Lenona stałyby się bardzo ważnym elementem tego szlaku (Założenie 1948). Na wszystkich obowiązujących miejskich mapach, opracowanych w tamtym czasie i w publikacji, opisującej plany na 6-latkę 1949 - 1955, jako Park Ujazdowski wskazywany jest cały teren między ulicami Piękną, Aleją Stalina (Aleje Ujazdowskie), Agrykołą i Myśliwiecką.

CZAPELSKI 2008, strony 226-227.

ZAŁOŻENIE 1948. „Aby dojść do Łazienek trzeba było dotychczas przejść Alejami Ujazdowskimi prawie do końca i dopiero tam, jedynym, stosunkowo ciasnym przejściem można było dostać się do najpiękniejszego parku stolicy. W bezpośrednim sąsiedztwie leży Ogród Botaniczny, Ogród Raua przy Agrykoli, dalej Park Ujazdowski, ogrody sejmowe, Frascati, ogrody na tyłach Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych i wreszcie ogrody na terenach dawnego Szpitala św. Łazarza, zakończone przy Władku Poniatowskiego ogrodami przy Muzeum Narodowym. Cały ten blisko kilometr ciągnący się teren zielony, liczący 175 ha, wspaniale położony na skarpie, wymaga odpowiedniego uporządkowania, wyburzenia ruin, powiązania mostkami nad Książęcą i Agrykołą, i wówczas można by powiedzieć, że Aleja Sikorskiego (dziś Aleje Jeruzolimskie) przez jedną z bram Muzeum Narodowego wejść można będzie do Łazienek poprzez cały wymieniony pas ogrodów. Sprawa ta jest w tej chwili bardzo aktualna ze względu na rozpoczęte roboty przy budowie nowego gmachu Sejmowego według projektu prof. Bohdana Pniewskiego. Ta część skarpy przewidziana jest w nowym planie urbanistycznym Warszawy jako jedna kompozycja, rodzaj forum ogólnonarodowego, gdzie dominującym akcentem będzie budynek Sejmu.”

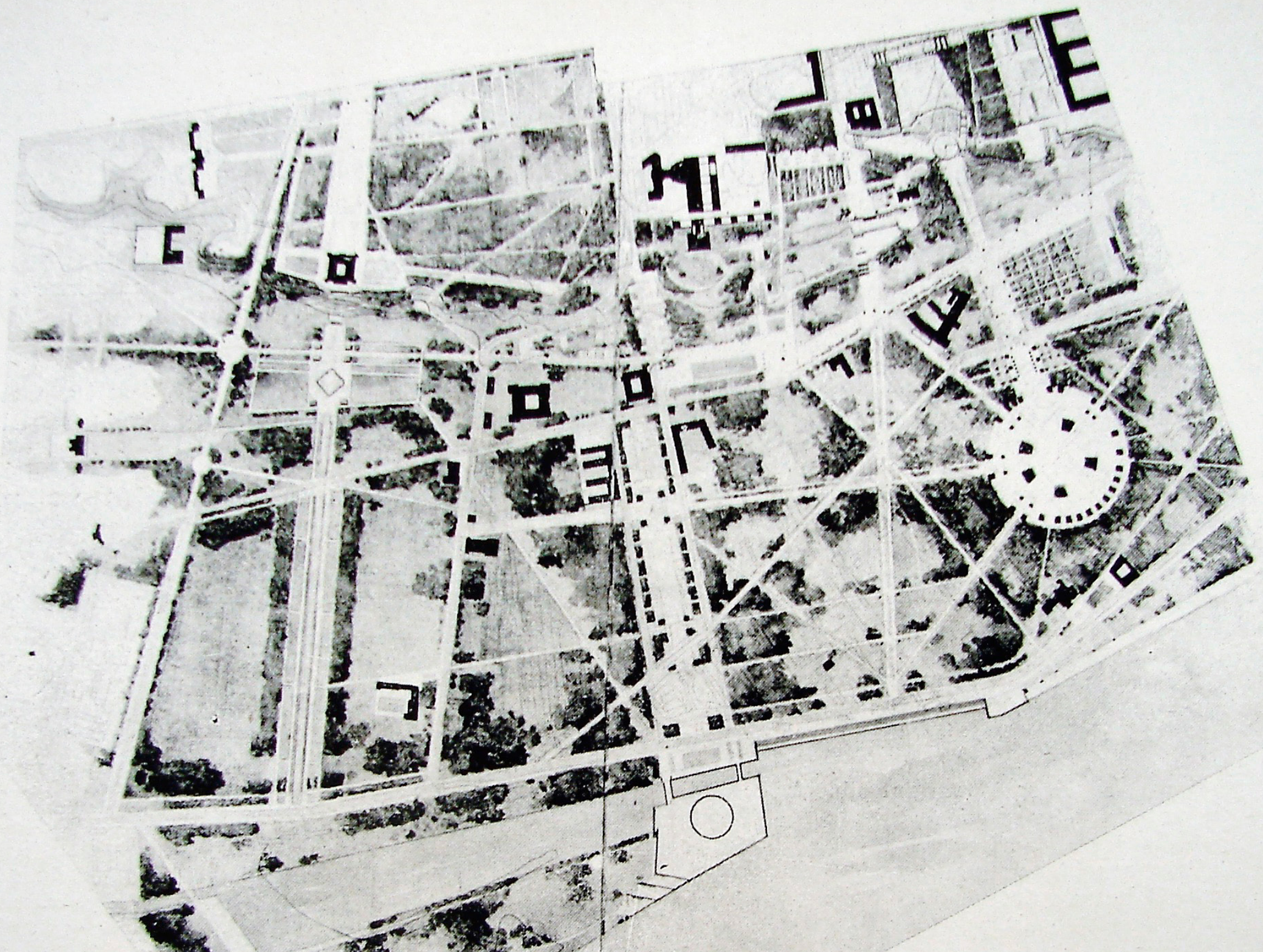
il. 19. Sytuacja założenia sejmowego według Bohdana Pniewskiego, 1948.

PLAN 6-LETNI

W Planie 6-letnim (1949) całe Powiśle oznaczone zostało jako Park Kultury i Wypoczynku, z monumentalnym amfiteatrem w rejonie Placu Trzech Krzyży i prowadzącą od niego osią widokową w stronę Wisły z rozproszoną na terenie parku bogatą infrastrukturą kulturalną. Park Ujazdowski miał zostać powiększony o tereny Szpitala Ujazdowskiego.

il. 20. Sześcioletni plan odbudowy Warszawy, 1949.

CENTRALNY PARK KULTURY

Osiedle domków fińskich leżało na terenie, który w 1948 roku został przeznaczony na Centralny Park Kultury, znany też jako Park Kultury i Wypoczynku. Teren zielony miał zająć ok. 250 ha Powiśla, od Mostu Poniatowskiego aż do Sielc. Miał zapewnić „kulturalną rozrywkę dla ludu pracy” (Chrzanowski 1955), czemu pomóc miała cała infrastruktura (Grabowski 1951). Miały powstać obiekty wielkie, jak amfiteatr w rejonie Placu Trzech Krzyży i mniejsze, jak muszle koncertowe, plenerowe kina czy czytelnie. Myślano też o dzieciach, kulturze fizycznej, tańcach, zbiorowym żywieniu, toaletach czy komunikacji. Uważano, że kluczowa jest centralna lokalizacja parku w mieście i że dzięki szerokiej ofercie, będzie z niego korzystać około 15% społeczności miasta. Zdawano sobie sprawę, że zamienienie w park całego Powiśla to bardzo duże wyzwanie i będzie wymagało etapowania, a może nawet czasem celowego opóźnienia czy rezygnacji z wybranych inwestycji, między innymi z zastąpienia osiedla domków fińskich nową zabudową (Grabowski 1955).

W artykułach, które ukazywały się w prasie po 1957 roku, pojawiało się coraz więcej głosów krytycznych co do skali założenia (Stępiński 1957), bezpieczeństwa w wielkim, pustym parku czy sensu marnotrawienia uzbrojonych działek (Natanson 1960).

il. 21. Park Ludowy na Powiślu. Proj. BUW. A. Scholtz, M. Wyganowska, K. Żelechowska

W latach 60-tych ‘na terenie między Parkiem Ujazdowskim a ul. Myśliwiecką zamierzano budować różne obiekty kulturalne i reprezentacyjne w zieleni. Planowano na tym terenie kolejno budowę Ogrodu Jordanowskiego (1965), Klubu Oficerskiego (1968), Planetarium (1968), Sądu Najwyższego (1970), Centrum Kongresowego (1973) - dokumentacja zachowana w archiwum SARP.

Były też plany, by odtworzyć Park Ustronie w nawiązaniu do mieszczącej się w tym miejscu w XVIII wieku rezydencji z ogrodem (Gajewski 1979). Do jego realizacji miało dojść po ukończeniu Łazienek Północnych. Koncepcja utworzenia Centralnego Parku Kultury i Wypoczynku na całej Skarpie od Mostu Poniatowskiego do Łazienek po fali krytyki, w latach 70-tych XX wieku została stopniowo zarzucona.

il. 22. rys. Zygmunt Stępiński.

CHRZANOWSKI, 1955.

GRABOWSKI 1951. „W Centralnym Parku Kultury będziemy mieli więc do czynienia przede wszystkim z działami: wiedzy, sztuki i kultury, kultury fizycznej, rozrywek, terenów dziecięcych i sieci usługowej. [...] W celu popularyzowania wiedzy przewiduje się budowę szeregu zespołów pawilonowych o typie wystawowym, mogących służyć jednocześnie za sale prelekcyjne oraz do pokazów filmów dla 200 – 300 osób w każdym pawilonie. Pawilony te, wraz z odpowiednio skomponowanymi wnętrzami ogrodowymi pozwalałyby w odpowiednich warunkach przeprowadzać odczyty i dyskusje na powietrzu przy o wiele większej ilości uczestników.”

GRABOWSKI 1955. „Dlatego też w pierwszym etapie realizacji należy sobie przede wszystkim jasno odpowiedzieć jakie tereny mogą być istotnie objęte inwestycjami parkowymi w sensie użytkowym. I znów ze względu na brak miejsca nie będziemy się wdawali tutaj w szczegółowe analizy, nadmieniając jedynie, że rejon ul. Ludnej, jak i skupiska domków fińskich na Górnym i Dolnym Jazdowie w tym etapie realizacji nie powinny być brane pod uwagę.”

STĘPIŃSKI 1957. „Pojawia się pytanie, czy Centralny Park Kultury jest zbyt obszerny?”

NATANSON 1960.

GAJEWSKI 1979.

UL. UTAZOŃSKIE

PARK UTAZOŃSKI

UL. PIĘKNA

UL. KROKOWA

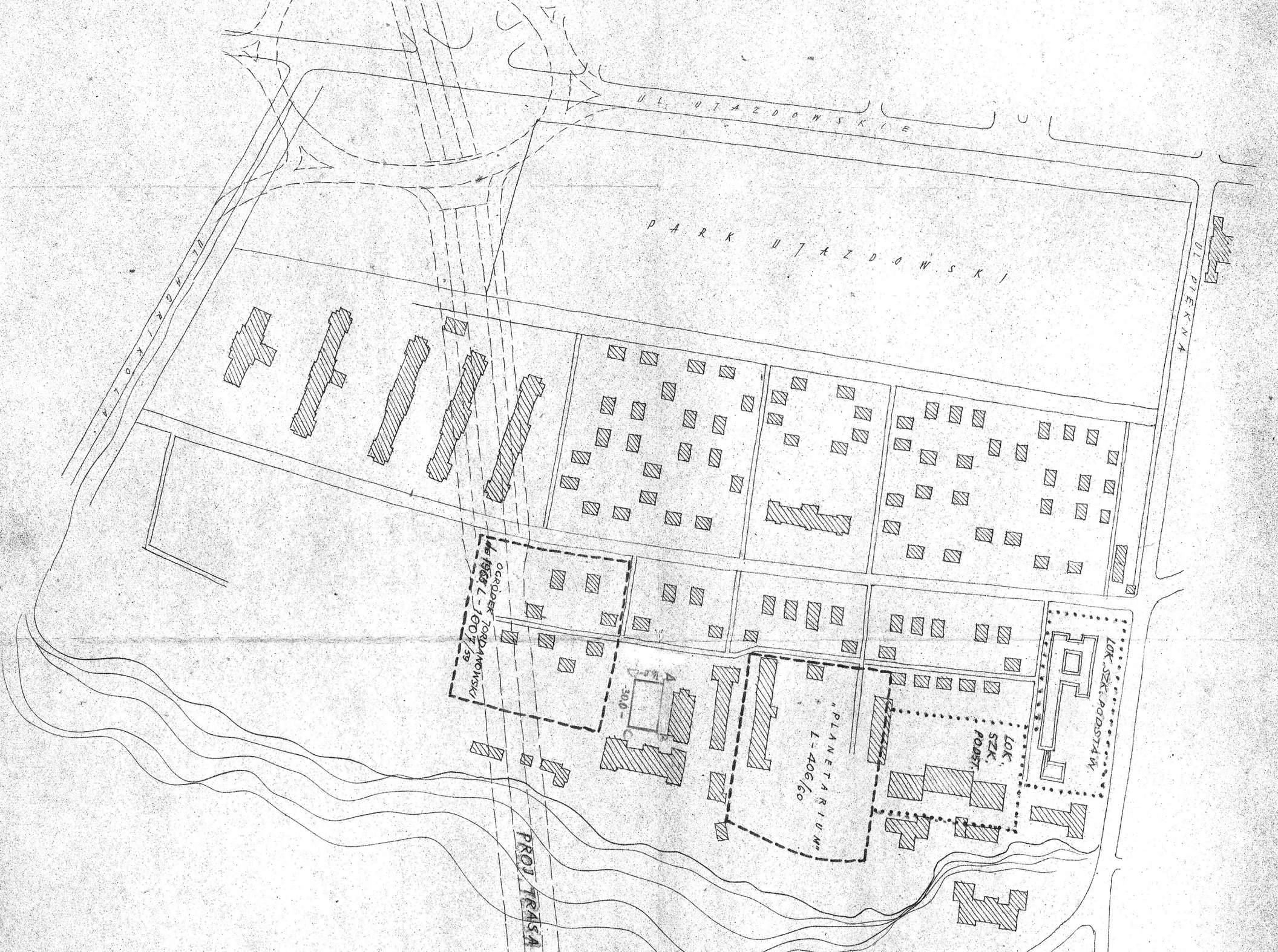
OGRÓDZIE TOBIAŃSKIE
nr 1962 7 - 1007 58

PROJ TRASA

"PLANETARIUM"
L-406/60

LOK. SZK. PODST.

LOK. SZK. PODSTAW.

TRASA ŁAZIENKOWSKA BUDOWA 1968-1974

il. 23. Szkic orientacyjny terenu domków fińskich na Górnym Ujazdowie przy ul. Górnośląskiej, 1961.

il. 24. Budowa Trasy Mostowej Łazienkowskiej, Grażyna Rutkowska, 1974. NAC

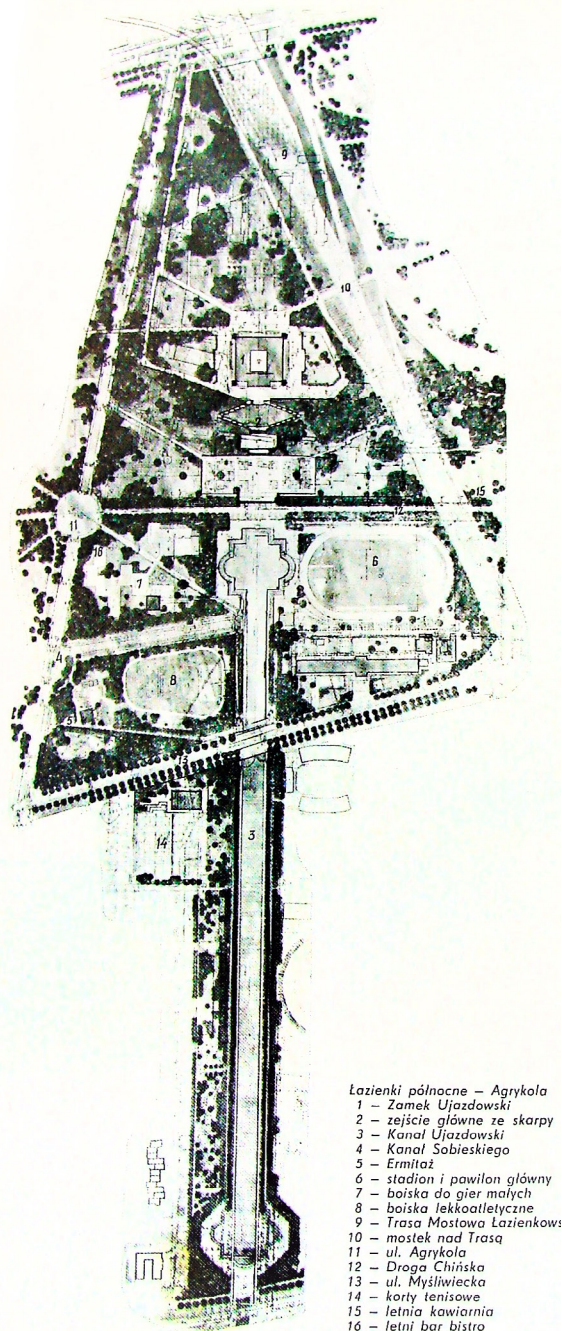

Sąsiadująca dziś z osiedlem Jazdów Trasa Mostowa Łazienkowska została oddana do użytku 22 lipca 1974 roku, w XXX rocznicę powstania PRL (Sigalin 1974). Była największą tego rodzaju inwestycją w Polsce Ludowej i zmieniła bezpowrotnie krajobraz całej okolicy. Podzieliła wąwozem na dwie części integralny dotąd teren dawnego Szpitala Ujazdowskiego, ciągnący się od ul. Pięk-

nej do Agrykoli. Prace budowlane rozpoczęły się w 1968 roku i wtedy rozebrane zostały trzy dawne pawilony szpitalne, kolidujące z przebiegiem Trasy. Po roku, w kwietniu 1969 roku inwestycję przerwano z przyczyn finansowych, ale wznowiono 2 lata później, w sierpniu 1971 roku, co było związane z wymianą ekipy rządzącej.

Wtedy, 4 czerwca 1971 roku została podpisana Uchwała nowego kierownictwa Partii i Rządu 'O budowie Trasy Łazienkowskiej i ulic z nią związanych w latach 1971 – 75'. Jak mówi sam tytuł dokumentu – bardzo ważne było całościowe potraktowanie układu komunikacyjnego, ale też funkcjonalnego okolicy. Z racji na swoją rangę inwestycja stała się pretekstem do porządkowania otoczenia całej Trasy. To wtedy podjęto decyzję o rekonstrukcji Zamku Ujazdowskiego (Biegański 1974) (miał być ukończony rok po oddaniu do użytku Trasy - 22 lipca 1975 roku), o urządzeniu Parku Łazienki Północne z regulacją Kanału Piaseczyńskiego i porządkowaniem Drogi Chińskiej (Majdecki 1974), o budowie ośrodka sportu i rekreacji na Cyplu Czerniakowskim czy kawiarni 'Rozdroże' (inwestycje zostały opisane w specjalnym numerze pisma 'Architektura', wydanym w 1974 roku z okazji otwarcia Trasy Łazienkowskiej).

Wtedy też, w 1971 roku, ulica Jazdów, wcześniej bezimienna, zyskała dzisiejszą nazwę (Handtke 1998) i nowy, dłuższy przebieg. Biegnie przez teren osiedla domków fińskich (do 1971 roku używano adresów dla osiedla: ul. Górnoślą-

ska 45, kolonia x, dom x), poprowadzona została dalej przez kładkę obok Zamku Ujazdowskiego (dziś adres Aleje Ujazdowskie 2) i 2 zachowanych pawilonów dawnego Szpitala Ujazdowskiego (dziś Instytut Teatralny, ul. Jazdów 1, Główna Biblioteka Lekarska, ul. Jazdów 1a). Przy okazji zmiany nazwy ulicy przenumerowano też kolejne kolonie domków fińskich (idąc od kładki mamy teraz kolejno po lewej - dawną V kolonię – dziś ma adres Jazdów 3, dawną VI kolonię – dziś, adres Jazdów 5, dawną VII kolonię – dziś Jazdów 7, a po prawej – dawną IV kolonię nie istnieje, dawną kolonię III nosi adres Jazdów 8, kolonia II – Jazdów 10, a kolonia I – nie istnieje – ustąpiła miejsca Ambasadzie Niemieckiej – dziś adres Jazdów 12.

il. 25. Plan przebudowy parku Łazienki Północne, Longin Majdecki, 1974.

SIGALIN 1974 (1), 235 – 253. Uchwała władz miejskich w sprawie budowy Trasy Mostowej Łazienkowskiej została podpisana jeszcze w grudniu 1959 roku. Wtedy polecono opracowanie założeń projektowych, wtedy powstały też SZCZEGÓŁOWE WYTYCZNE URBANISTYCZNE DO POSZCZEGÓLNYCH ODCINKÓW TRASY, w tym między innymi założenie maksymalnego uszanowania Osi Stanisławowskiej. Nad całością prac przygotowawczych czuwał Pełnomocnik Prezydium Rady Narodowej Józef Sigalin, Zespół tworzyli pracownicy Biura Studiów i Projektów Komunikacji Miejskiej (kier. Wojciech Suchorzewski), Biura Urbanistyki Warszawy (Stefan Putowski, Kazimierz Marczewski, Stanisław Dziewulski, Zygmunt Stępiński) oraz ówczesny Naczelny Architekt Warszawy – Adolf Ciborowski (z tego składu co najmniej K. Marczewski i Adolf Ciborowski mieszkali na osiedlu Jazdów). Wstępny projekt Trasy był gotowy w czerwcu 1963 roku, a w sierpniu 1963 Miejski Konserwator Zabytków wystąpił przeciwko rozerwaniu wykopem ciągu Alej Ujazdowskich (WARIANT KRATER) oraz w sprawie ograniczenia do minimum włączenia ruchu kołowego z Trasy w Aleje Ujazdowskie. W maju 1965 roku gotowy był już projekt, a w marcu 1968 roku Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów podjął Uchwałę o rozpoczęciu budowy. Dokładnie wtedy (kwiecień – wrzesień 1968) rozpoczęte zostały prace porządkowe na jej przebiegu, w tym rozbiórki. Po roku, w kwietniu 1969 roku prace budowlane zostały przerwane z przyczyn finansowych, ale wznowiono je 2 lata później, w sierpniu 1971 roku, co było związane z wymianą ekipy rządzącej. Na widok publiczny 22 lipca 1971 roku w specjalnie wzniesionym na Placu na Rozdrożu pawilonie została wystawiona makietka Trasy w skali 1:500 (od strony Parku Ujazdowskiego, dziś to budka z lodami). Prowadzone były również dyskusje publiczne, między innymi z mieszkańcami domów położonych bezpośrednio przy Trasie oraz z autorami wniosków i uwag, składanych w specjalnej skrzynce w pawilonie na Rozdrożu.

BIEGAŃSKI 1974.
 MAJDECKI 1974.
 HANDTKE 1998.

NINIEJSZY PROJEKT *rozbudowy domku na okres do końca*
TECHNICZNY

zopiniowany przez _____
w dniu _____ 19____ r. Nr prot. _____

ARCHITEKT DZIELNICOWY
Z ATWIERDZIŁ

w dniu 20 sierpnia 1958 r. za L. dz. DZRB-2523/58
z zastrzeżeniem praw osób trzecich w myśl art. 350 Prawa
Budowlanego. Projekt ten stanowi podstawę do udzielenia pozwo-
lenia na wykonanie według niego robót budowlanych w myśl
art. 332 Prawa Budowlanego pod warunkiem:

jako tymczasowa rozbudowa na okres do
końca 1965 r. i po tym terminie rozebrania
na każde żądanie władz budowlanych

oraz po wyliczeniu _____

Do projektu dołączono _____

dot.: ul. Górnosłaska 45/VI/25

ARCHITEKT DZIELNICOWY

Jen Gierke
20 VIII 58

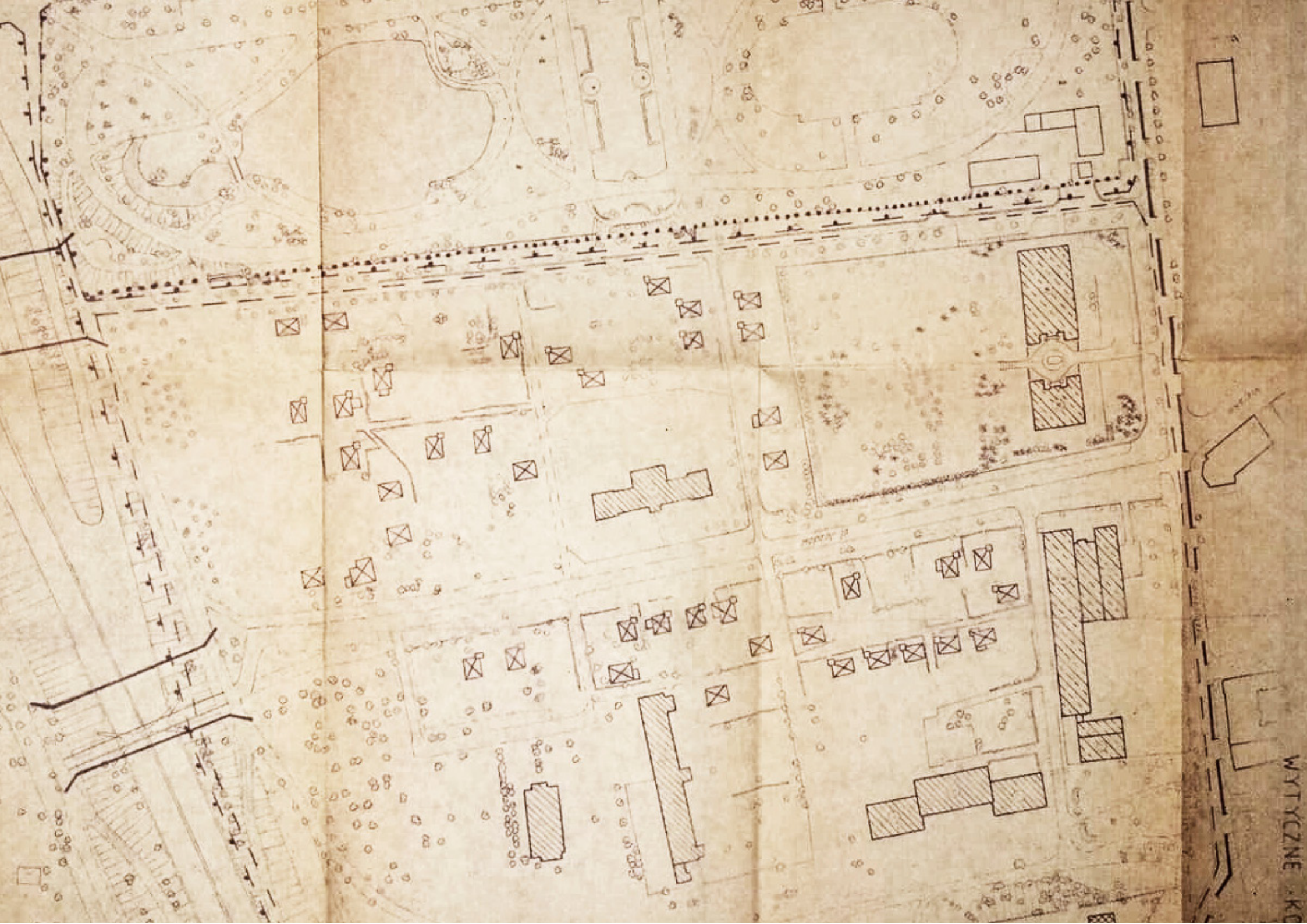

mgr inż. arch. Gierke

CZASOWE POZWOLENIA NA ROZBUDOWY DOMKÓW FIŃSKICH

W archiwach miejskich zachowały się dokumenty z tamtego czasu, świadczące, że osiedle domków fińskich traktowano jako czasowe. Na przykład Architekt Dzielnicowy wydawał jedynie warunkowe zgody na prace budowlane w domkach, traktując je „jako tymczasowe rozbudowy na okres do końca 1965 roku, które po tym terminie miały zostać rozebrane na każde żądanie władz budowlanych”. Sąsiedztwo trasy szybkiego ruchu i towarzyszący jej hałas zmieniło bezpowrotnie otoczenie osiedla. Z przebiegiem Trasy kolidowała lokalizacja kilku XIX wiecznych pawilonów dawnego Szpitala Ujazdowskiego, ale też IV Kolonia domków fińskich (dziś miejsce po lewej stronie, stojąc twarzą do kładki nad trasą od strony ul. Jazdów). Przed 1967 rokiem rozebrana została też I Kolonia domków fińskich. W jej miejscu powstała nowa Ambasada Francuska, pod którą 11 września 1967 roku kamień węgielny wmurował sam Charles de Gaulle.

il. 26. Decyzja dot. rozbudowy domku na okres do końca 1961 roku, Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej, 1958.

WYTYCZNE .K.

WYTYCZNE KONSERWATORSKIE

il. 27. Studium historyczno-urbanistyczne. Wytyczne konserwatorskie, Bernatowicz, Wicińska, 1990.

il. 28. Domek 5a/3, Studium historyczno-urbanistyczne. Wytyczne konserwatorskie, Bernatowicz, Wicińska, 1990.

W 1990 roku ówczesny Wojewódzki Konserwator Zabytków zamówił dla obszaru Jazdowa wytyczne konserwatorskie, które zachowały się w zbiorach MWKZ (Bernatowicz, Wicińska 1990). Na zachowanym planie oznaczone zostały istniejące wtedy domki. Autorzy opracowania dostrzegli potrzebę zachowania ich i chronienia (Bernatowicz,

Wicińska 1990). Postulowali też o integrację terenów rozdzielonych przez Trasę Łazienkowską i przywrócenie, w jakimś stopniu, ciągów komunikacyjnych nad Trasą: ul. Jazdów i dzisiejszej ul. Lennona poprzez wprowadzenie nad trasą kilku szerokich kładek na ich przedłużeniu.

Od 1967 do 1990 roku rozebrane zostały tylko 4 domki na Kolonii V i VI. Kolejne rozebrano dopiero około 2002 roku - cała dawna I kolonia ustąpiła miejsca nowej Ambasadzie Niemieckiej. Według świadectwa mieszkańców, wiele domków z terenu dzisiejszej ambasady zostało wtedy wykorzystanych wtórnie do rozbudów domków już istniejących. Mieszkańcy dostali informację, że w zamian za 'uprzątnięcie terenu' będzie można zaopiekować się materiałem rozbiórkowym.

BERNATOWICZ, WICIŃSKA 1990.

BERNATOWICZ, WICIŃSKA 1990: „Z powstałego w latach 50-tych na terenach położonych między ulicami Jazdów, Piękną i Myśliwiecką osiedla domków fińskich zachowało się do czasów im współczesnych już tylko 42 obiekty. Tworzą one malowniczy zespół architektury drewnianej, wtopionej w zieleni. Zrosły się one z krajobrazem tej części Warszawy i stanowią niespotykany w skali kraju przykład zabudowy drewnianej przeniesionej ze Skandynawii. Postuluje się fragmentaryczne zachowanie tego zespołu, np do dwóch kwartałów tej zabudowy.”

il. 29-31. Rozbudowy domków fińskich, Studium historyczno-urbanistyczne. Wytyczne konserwatorskie, Bernatowicz, Wicińska, 1990.

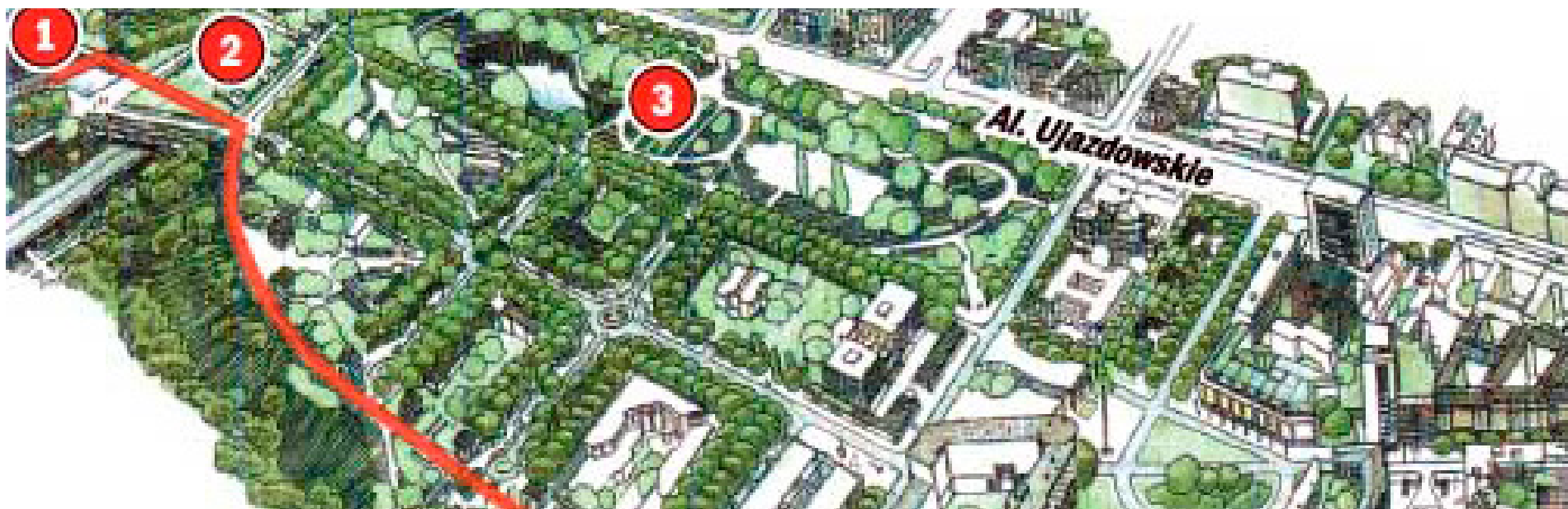
NARODOWY PARK SZTUKI

W 1995 roku dr arch Andrzej Kiciński pracował nad Studium Zagospodarowania Jazdowa. Wtedy też została przez niego przygotowana pod kierunkiem prof. Haliny Skibniewskiej i obroniona na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej praca doktorska pod tytułem 'Narodowy Park Sztuki na Skarpie Warszawskiej w szczególnym miejscu Śródmieścia, na Książęcym i Ujazdowie. Idea i trwałość założeń przestrzennych'. Do dziś jest to jedno z najciekawszych i najbardziej wartościowych opracowań, traktujących o historii i o zagospodarowaniu tego terenu, najważniejszego dla tożsamości miasta obszaru wzdłuż Skarpy od Alei 3 Maja do Belwederu.

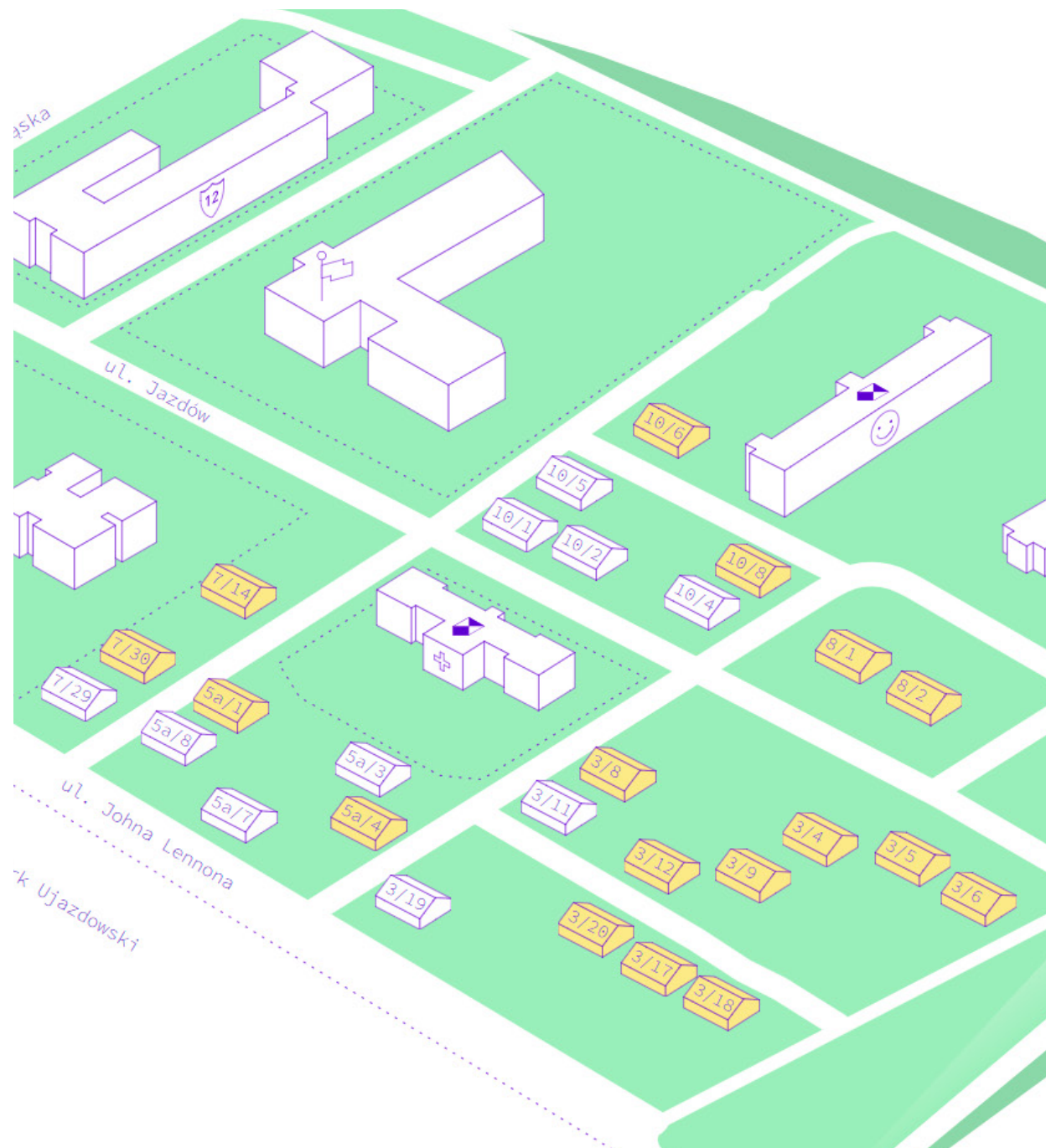
KICIŃSKI 1994: 'W szczególności zajęło mnie poszukiwanie dróg pochodzenia, rozwoju, deprecjacji lub zaniechania wspaniałych założeń warszawskich: Ogrodów Księcia Podkomorzego, Założenia Stanisławowskiego, Alei na Skarpie, Alei Piłsudskiego, Sejmu, Centralnego Parku Kultury. (...) Teren ten, nazywany już w XIX wieku najbardziej reprezentacyjną dzielnicą Warszawy, stanowi sumę nigdy nie zakończonych założeń przestrzennych (Założenie Stanisławowskie, Plac Trzech Krzyży, Sejm, Centralny Park Kultury), położonych w kluczowym miejscu, gdzie skarpa zbliża się do Traktu Królewskiego. (...) Teren Książęcego i Jazdowa był od stuleci obszarem ścierania się tendencji:

- jeśli teren jest piękny i atrakcyjny krajobrazowo, należy go zapewnić prestiżowymi i pięknymi budynkami,
- jeśli teren jest piękny i atrakcyjny, to wszelkie działania powinny to piękno podkreślać.

il. 32. Narodowy Park Sztuki, wizualizacja, koncepcja autorstwa Andrzeja Kicińskiego, 1995 (ilustracja z serwisu gazeta.pl).

OTWARTY JAZDÓW

Współczesna dyskusja nad Osiedlem Jazdów toczy się w kontekście wciąż obowiązujących zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m.st. Warszawy z roku 2006 (z późniejszymi zmianami) zgodnie z którymi teren Jazdowa przeznaczony został pod budowę dużych gmachów o funkcji administracyjnej, w szczególności ambasad, których w okolicy istnieje znacząca liczba. Jest to jednak przeznaczenie oferujące bardzo niewiele faktycznie publicznego charakteru - obiekty ambasad są z zasady zamknięte, grodzone wysokimi płotami i pilnie strzeżone.

Koncepcja Otwartego Jazdowa, wypracowana przez mieszkańców i aktywistów związanych z domkami fińskimi, przedstawia alternatywne podejście. Zamiast wielkich gmachów, architekturę wernakularną, ogrodową. Zamiast elitarnych funkcji administracyjnych, egalitarny program kulturalny współtworzony przez organizacje pozarządowe. I w końcu, zamiast odgórnego planowania, obywatelskie współzarządzanie przestrzenią.

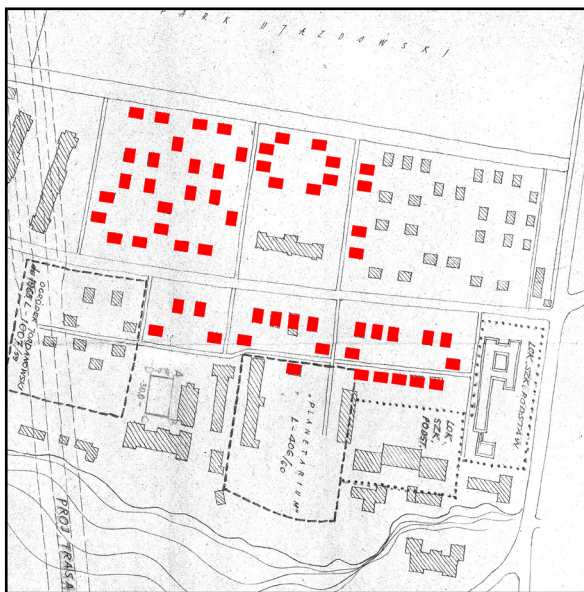
il. 33. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m.st. Warszawy, 2006.

il. 34. Plan Otwartego Jazdowa (Konsultacje społeczne w sprawie przyszłości i form funkcjonowania osiedla Jazdów, 2014).

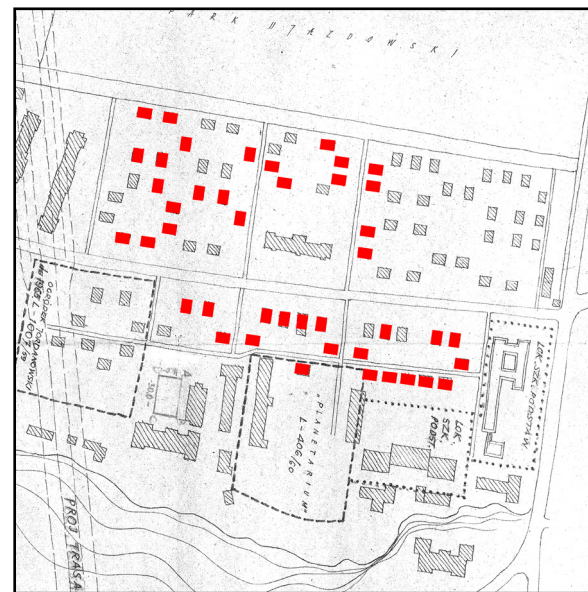
1961
93 DOMKI

1967
59 DOMKÓW

1990
43 DOMKI

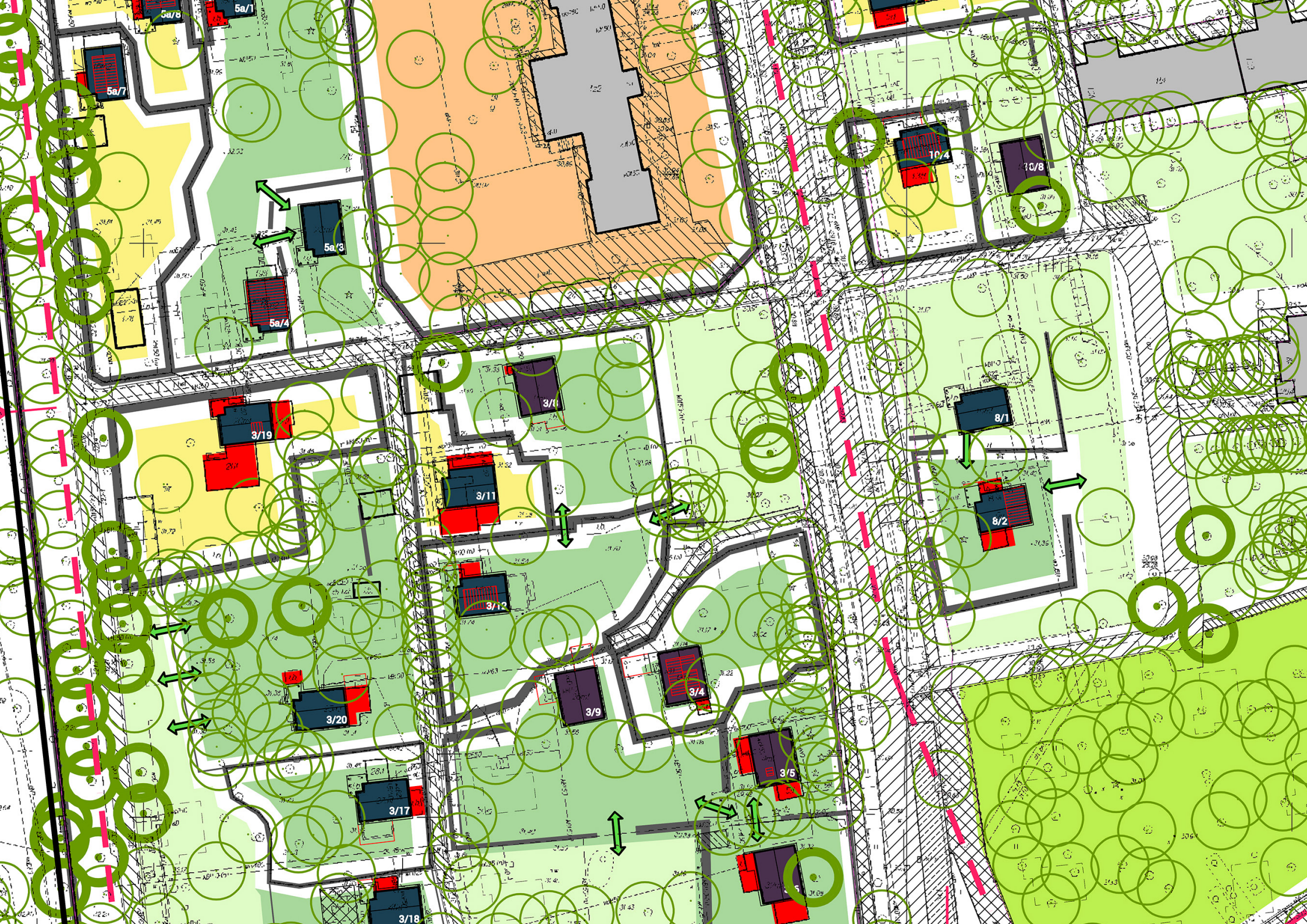
2002
29 DOMKÓW

2012
27 DOMKÓW

il. 35-39. Kolejne fazy „kurczenia się” osiedla domków Fińskich na Jazdowie.

5a/8

5a/7

5a/3

5a/4

3/19

3/11

3/12

3/20

3/17

3/18

3/1

3/9

3/4

3/5

8/1

8/2

10/4

10/8

il. 40. Fragment rysunku „Krajobraz osiedla - stan obecny” (załącznik do opracowania).

krajobraz

Osiedle Jazdów wyróżnia się we współczesnym krajobrazie Skarpy Warszawskiej. Jest obszarem z dużym udziałem zieleni, wyraźnie różnej jednak od zieleni pobliskich parków publicznych - Ujazdowskiego czy Parku Jazdów, bliżej skarpy z gęstszym, dorosłym drzewostanem, krzewami ozdobnymi i krajobrazowo kształtowanymi alejami. Osiedle to oaza zieleni o charakterze ogrodowo-działkowym, z rzadszym drzewostanem, bardziej zróżnicowanym wielkością i wiekowo oraz żywopłotami oraz alejami o układzie geometrycznym, siatkowym.

Krajobraz osiedla jest odzwierciedleniem zarówno funkcji pierwotnej (mieszkaniowej), jak i dzisiejszego modelu użytkowania opartego w dużej mierze na działaniach organizacji pozarządowych i kulturalnych. Funkcja mieszkaniowa przez lata wyrażała się w krajobrazie prowadząc do powstania niewielkich wewnątrz ogrodowych, poprzedzielanych przez żywopłoty, grupy krzewów i trwałe ogrodzenia (m.in. stalowe siatki czy płoty drewniane). Wnętrza ogrodowe tworzyły dość niejednorodną mozaikę kształtów wynikających z nawarstwień historycznych (np. scalanie działek po usuniętych domkach) czy funkcjonalnych (dojazdy do garaży, lokalizacja wejścia do domku). Natomiast potrzeby funkcjonowania często powiązanych ze sobą organizacji doprowa-

dziły do scalenia niektórych wewnątrz i tworzenia połączeń. Coraz więcej ogrodów jest otwartych i dostępnych publicznie. W tych ogrodach coraz częściej usuwane są ogrodzenia, a żywopłoty i inne wydzielenia stają się niepełne, posiadają przerwy i przejścia. W domkach o funkcjach innych niż mieszkaniowe ogrodzenia stają się też niższe - szczególnie te stanowiące wygrodenie od strony ulicy czy będące „na zewnątrz” kolonii.

Krajobraz osiedla oparty jest na kilku wyrazistych elementach struktury. Osie wyznaczają dwie aleje - stara lipowa na ul. Lennona i młoda platanowa na ul. Jazdów (z fragmentem szpaleru jesionowego). Parawanem osłaniającym osiedle od Trasy Łazienkowskiej są gęste nasadzenia drzew i krzewów (do pewnego stopnia niwelujące hałas i stanowiące wyraźną barierę wzrokową). Charakterystyczny jest podział wewnętrznych kwater osiedla na wnętrza ogrodowe o różnych rozmiarach i kształtach.

Domom na osiedlu towarzyszą drzewa i krzewy owocowe, orzechy a także pojedyncze drzewa iglaste (świerki, daglezwia)- posadzone raczej już po wybudowaniu osiedla, które służyły (najprawdopodobniej) jako świąteczne choinki.

W ramach osiedla zauważalna jest zróżnicowana struktura wiekowa i wysokościowa/wielkościowa drzew. Pojawiają się charakterystycz-

ne „okazy”: miłorząb (na „Skwerze Dialogu”), dorodne Platan i Klony (pozostałość parkowego przedwojennego, okrągłego klombu przy nieistniejącym budynku szpitala, obecnie okolice domku 3/20), nachylający się nad alejką duży Orzech włoski (258cm obwodu pnia, w okolicach domku 3/8), dorodny Buk pospolity (przy domku 3/6) i Kasztanowiec pospolity (przy domku 10/8).

Żywopłoty na osiedlu są dość zróżnicowane wiekowo, wysokościowo i gatunkowo. Większość żywopłotów stanowią żywopłoty liściaste - jednogatunkowe (m.in. z irgi błyszczącej, śnieguliczki czy ligustru) lub wielogatunkowe, mieszane z udziałem także klonów, grabów czy porzeczek. Występują także żywopłoty iglaste z tui czy świerków oraz żywopłoty „dwupiętrowe” (np. niski żywopłot liściasty i wysoki żywopłot iglasty).

Aby zachować charakter osiedla ważne jest utrzymanie podziału na mniejsze i większe ogrody, dopuszczalne jest scalanie mniejszych wewnątrz, ale całkowite usunięcie przegród (żywopłotów, grup krzewów) zmieni znacząco krajobraz osiedla. Należy dążyć do sytuacji w której zewnętrzne ogrodzenia kolonii są niższe, dając wgląd na sylwetę domków. Jednocześnie dopuszczalne są wyższe ogrodzenia, szczególnie żywopłoty wewnątrz kolonii.

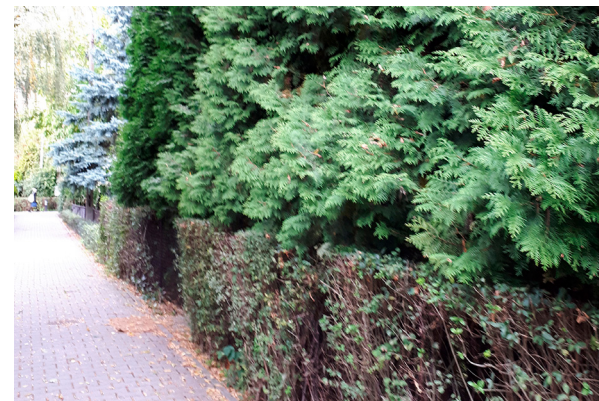

WNĘTRZA OGRODOWE

OGRODZENIA ŁĄCZONE

il. 47.
ŻYWOPŁOT DWUPIĘTROWY: NISKI
ŻYWOPŁOT LIŚCIASTY I WYSOKI ŻYWO-
PŁOT IGLASTY

il. 48.
WYSOKI PŁOT LAMELOWY Z PANELI
DREWNIANYCH OD STRONY POSESJI
(WEWN.) I ŚREDNI ŻYWOPŁOT MIESZA-
NY LIŚCIASTY (ZEWN.)

il. 49.
NISKI PŁOT DREWNIANY AŻUROWY
(WEWN.) I NISKI ŻYWOPŁOT LIŚCIASTY
JEDNOGATUNKOWY (ZEWN.)

NAWIERZCHNIE

il. 50, 51.
PŁYTA BETONOWA
50x50, ZWARTA

il. 52.
PŁYTA BETONOWA
50x50, DESEŃ

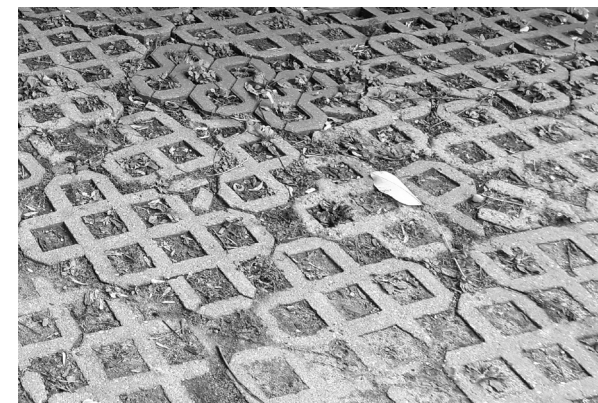
il. 53.
PŁYTA BETONOWA
30x30, LUŻNA

il. 54, 55.
PŁYTA BETONOWA
ŚCIEŻKA KROKOWA

il. 56.
KOSTKA BETONOWA
RZĘDY PROSTE
WZÓR BEHATON

il. 57.
KOSTKA BETONOWA
DESEŃ KOSZYKOWY
WZÓR HOLLAND

il. 58.
KOSTKA BETONOWA
RZĘDY PROSTE
WZÓR UNISTONE

il. 59.
KOSTKA BETONOWA AŻUROWA
„KRATA EKOLOGICZNA”

il. 60.
KOSTKA BETONOWA
WZÓR UNIDECOR

il. 61.
DWUWARSTWOWA KOSTKA BRUKOWA
Z WIERZCHNIĄ WARSTWĄ
Z KRUSZYWA NATURALNEGO

il. 62, 63.
ASFALT

il. 64.
CEGŁY KLINKIEROWE

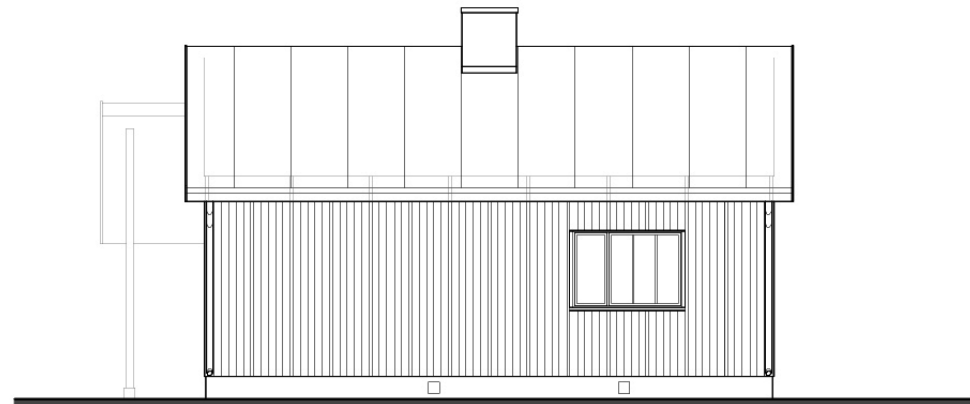
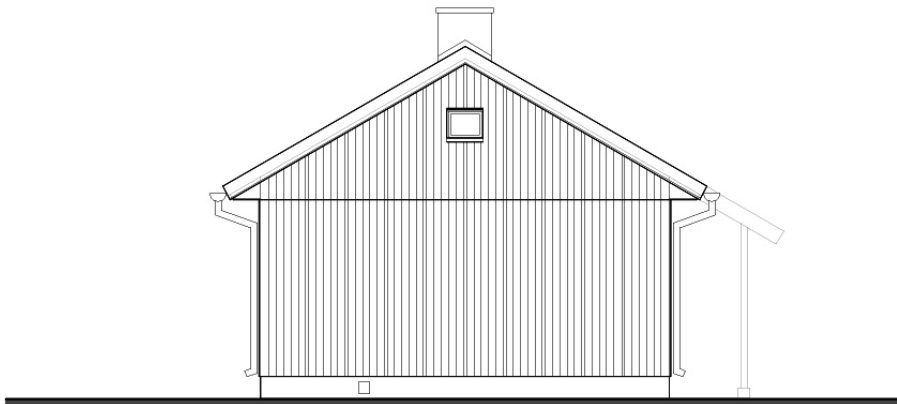
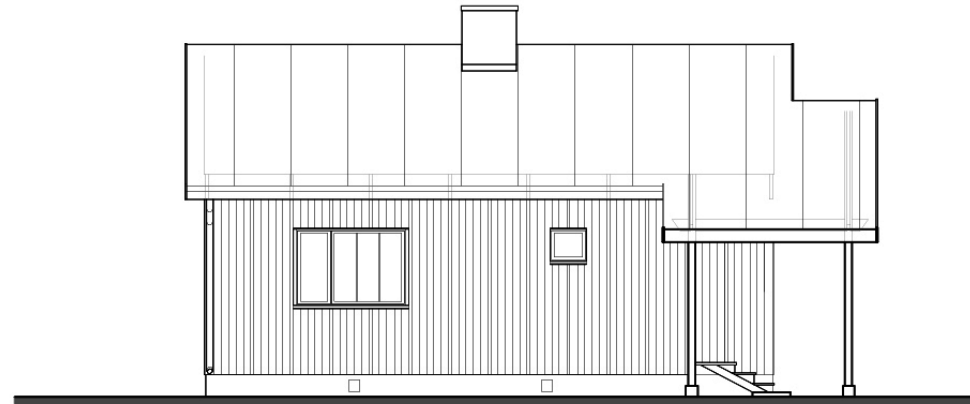
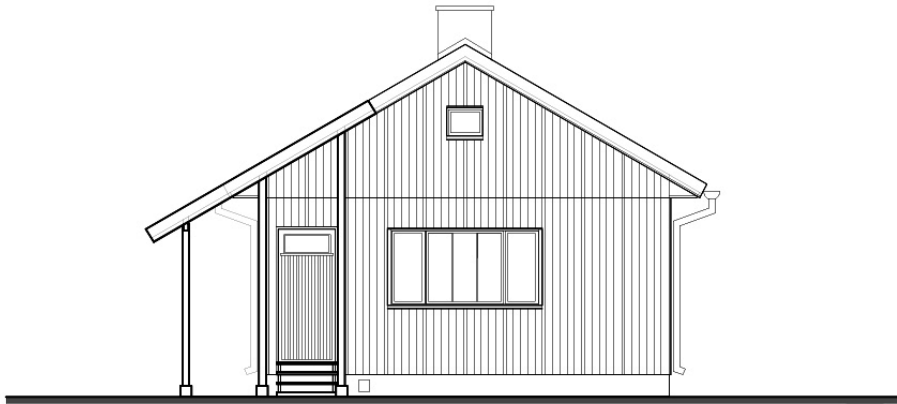

il. 65.
BRUK LUŻNY Z KAMIENIA POLNEGO

il. 66.
WYLEWKA BETONOWA
(POZOSTAŁOŚĆ FUNDAMENTÓW)

il. 67.
ZRĘBKI DREWNIANE
Z OBRZEŻEM Z DESKI

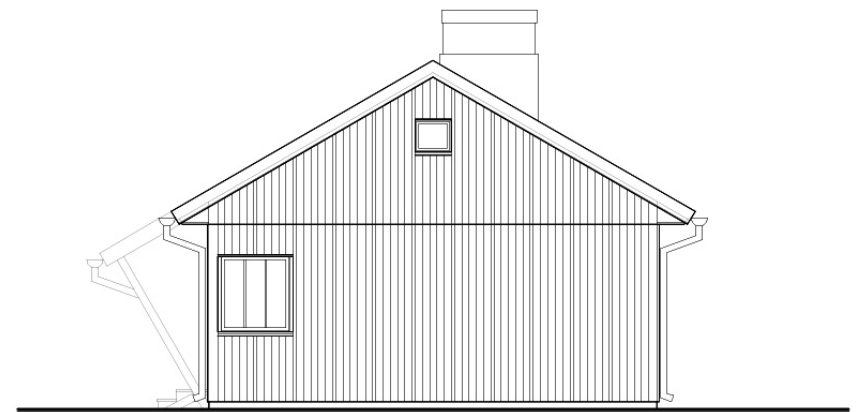
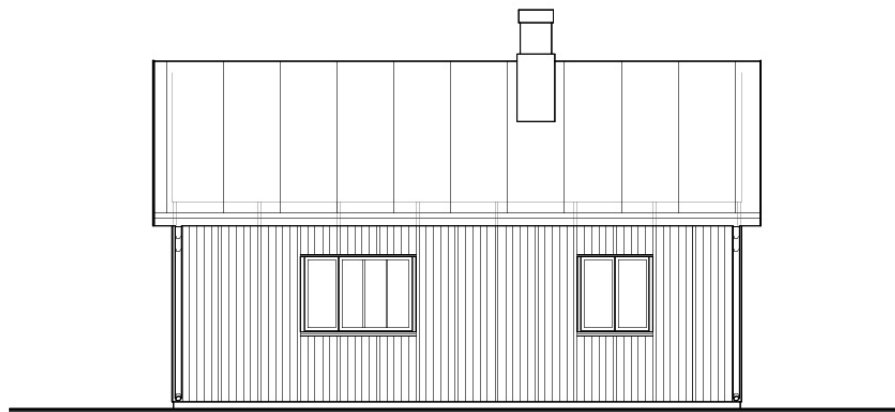
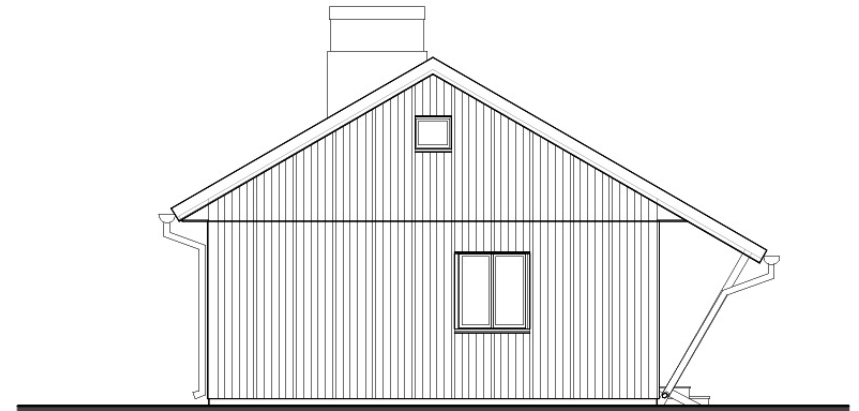
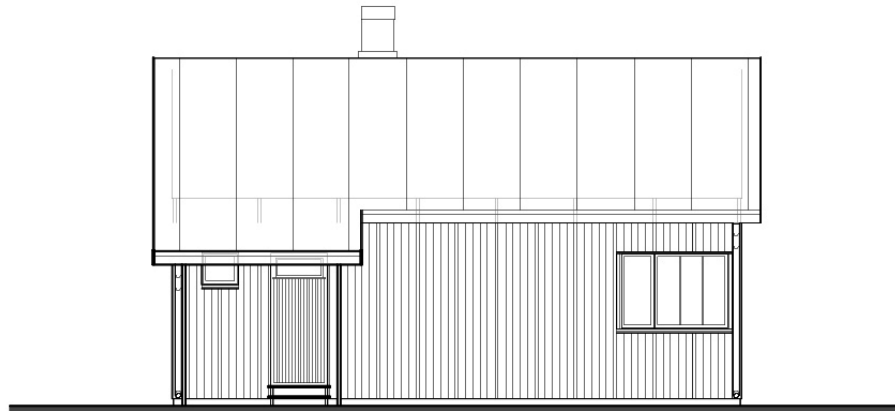
Metsäkoto 2

il. 68. Inwentaryzacja domku typu „2” (Metsäkoto).
Za wzór do pomiarów obrano domek Jazdów 5a/3.

3 Päiväkoto

domki

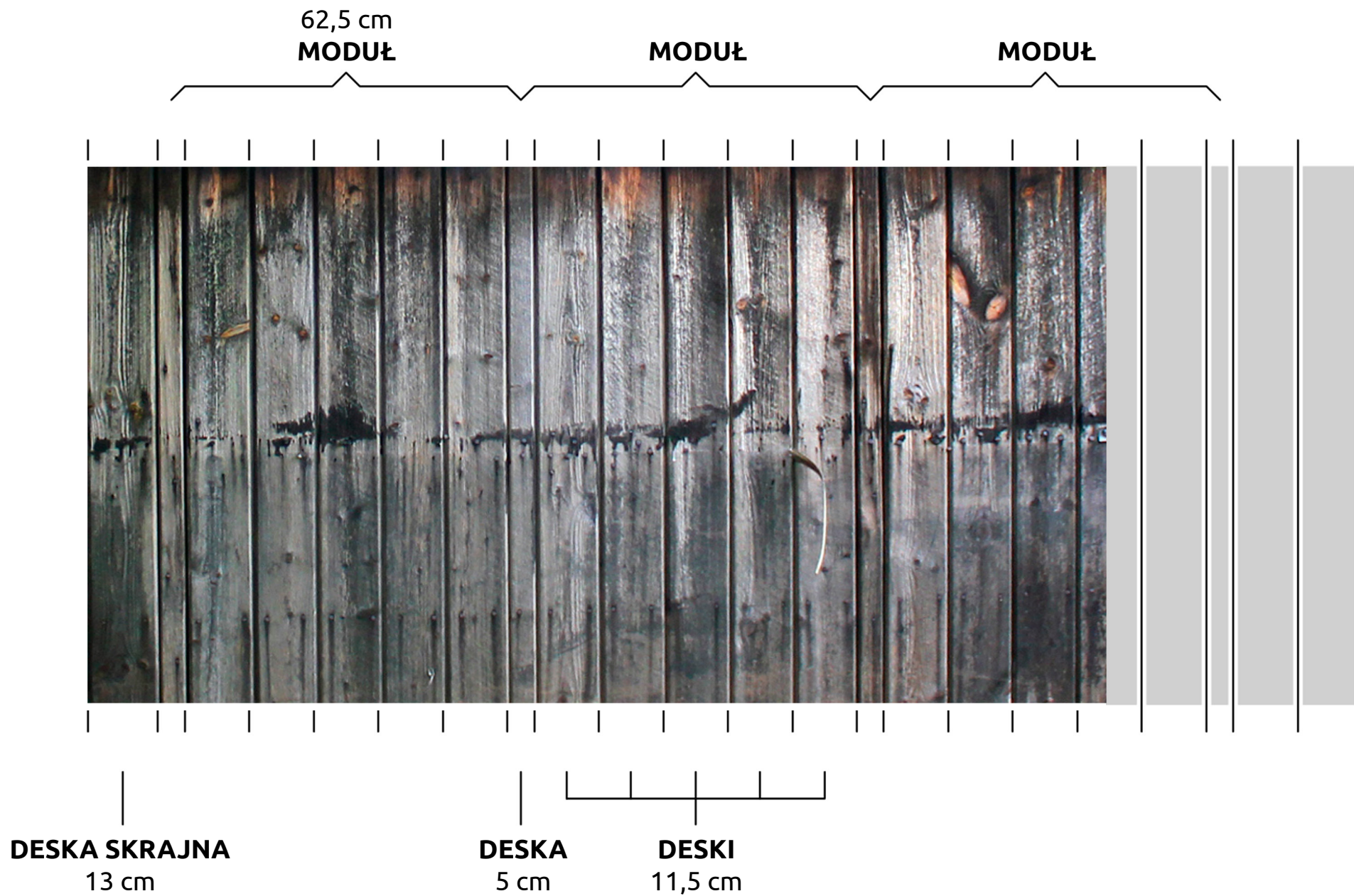

il. 69. Inwentaryzacja domku typu „3” (Päiväkoto).
Za wzór do pomiarów obrano domek Jazdów 10/8.

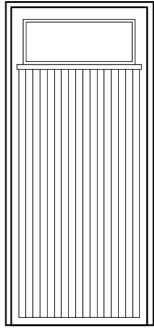
il. 70. Ściana szczytowa domku Jazdów 5a/3.
il. 71. Wątek elewacji - moduł.

WĄTEK ELEWACJI - MODUŁ

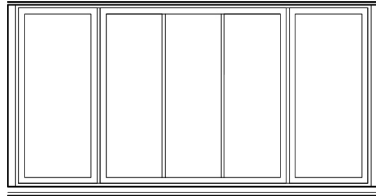
STOLARKA OKIENNA I DRZWIOWA

DRZWI WEJŚCIOWE

występuje:
typ 2 i 3

wymiary
zestawcze:
100 x 210 cm

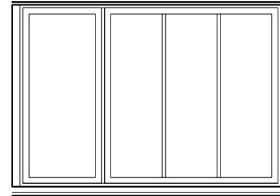

OKNO

występuje:
typ 2

wymiary
zestawcze:
130 x 250 cm

szerokość:
4 moduły

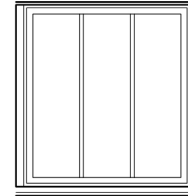

OKNO

występuje:
typ 2 i 3

wymiary
zestawcze:
130 x 190 cm

szerokość:
3 moduły

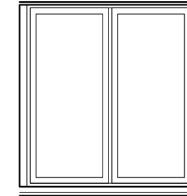

OKNO

występuje:
typ 3

wymiary
zestawcze:
130 x 125 cm

szerokość:
2 moduły

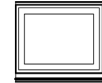

OKNO

występuje:
typ 3

wymiary
zestawcze:
130 x 125 cm

szerokość:
2 moduły

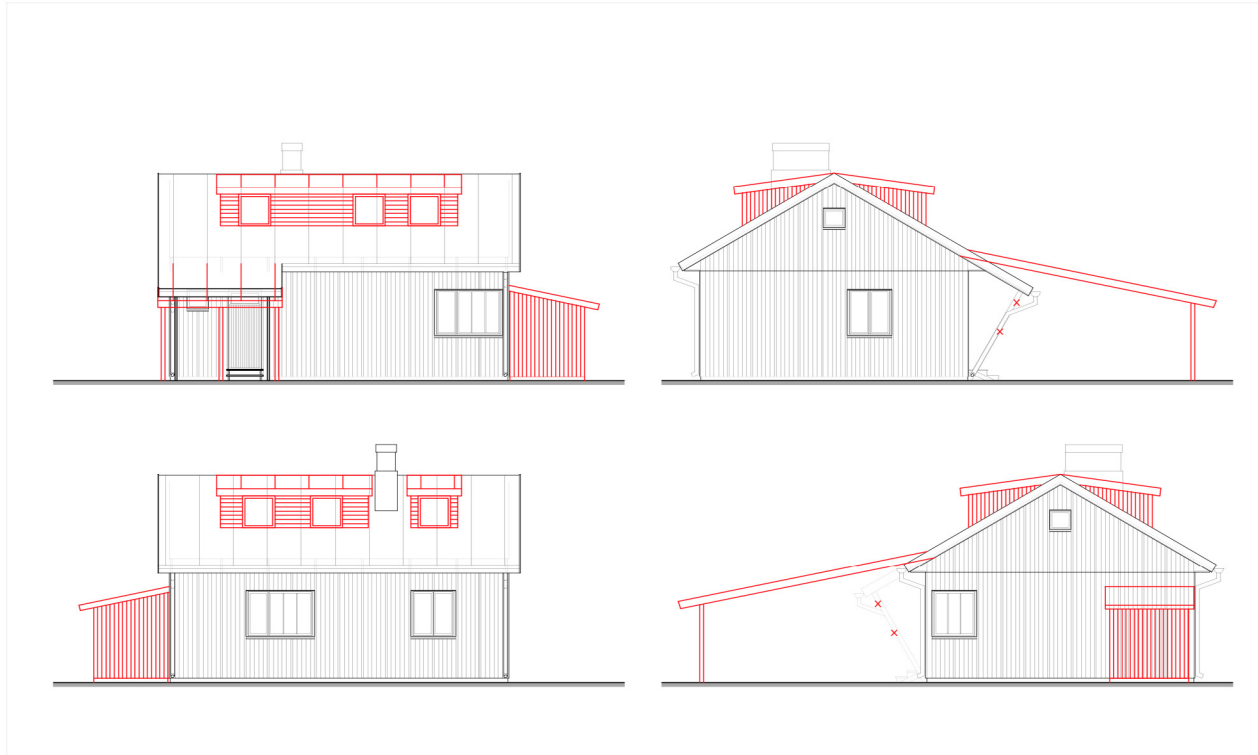
OKNO

występuje:
typ 2 i 3

wymiary
zestawcze:
60 x 50 cm

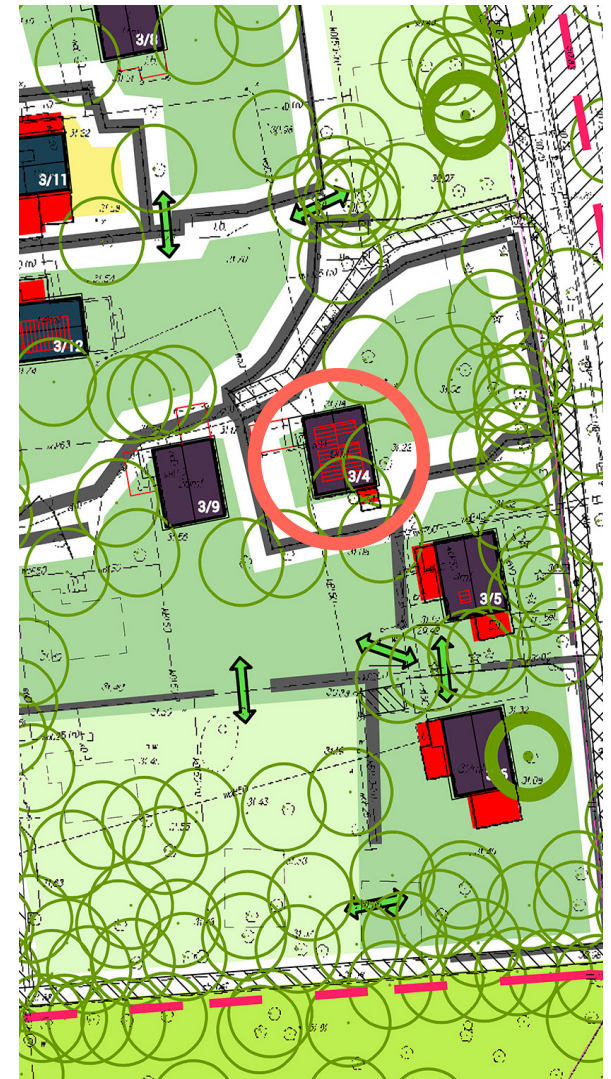
il. 76. Detal schodków wejściowych w domku
Jazdów 5a/3.

3

3/4

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia V, dom 4

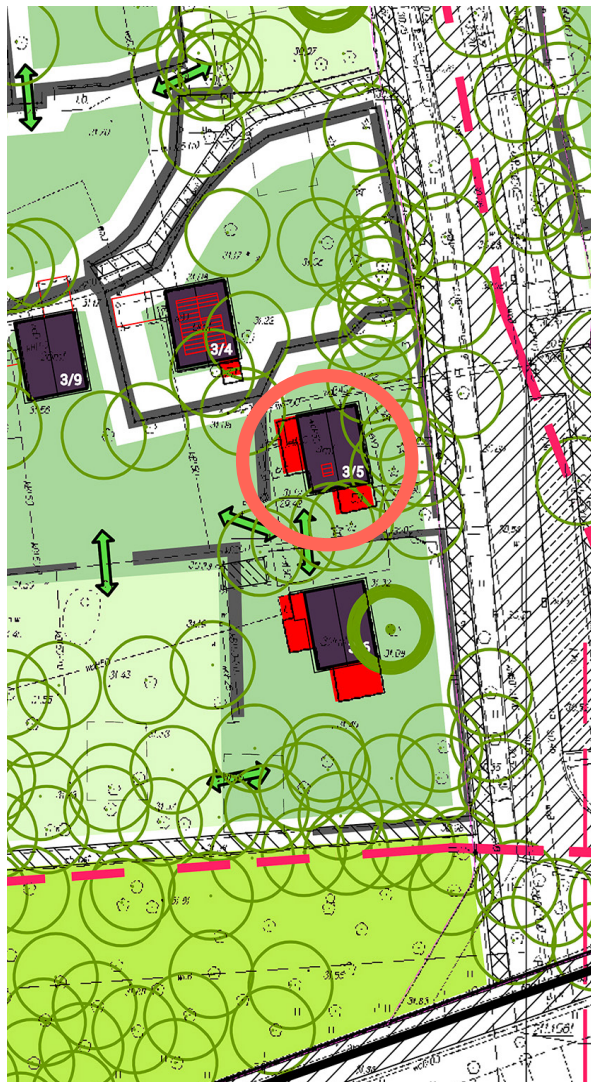
3/5

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

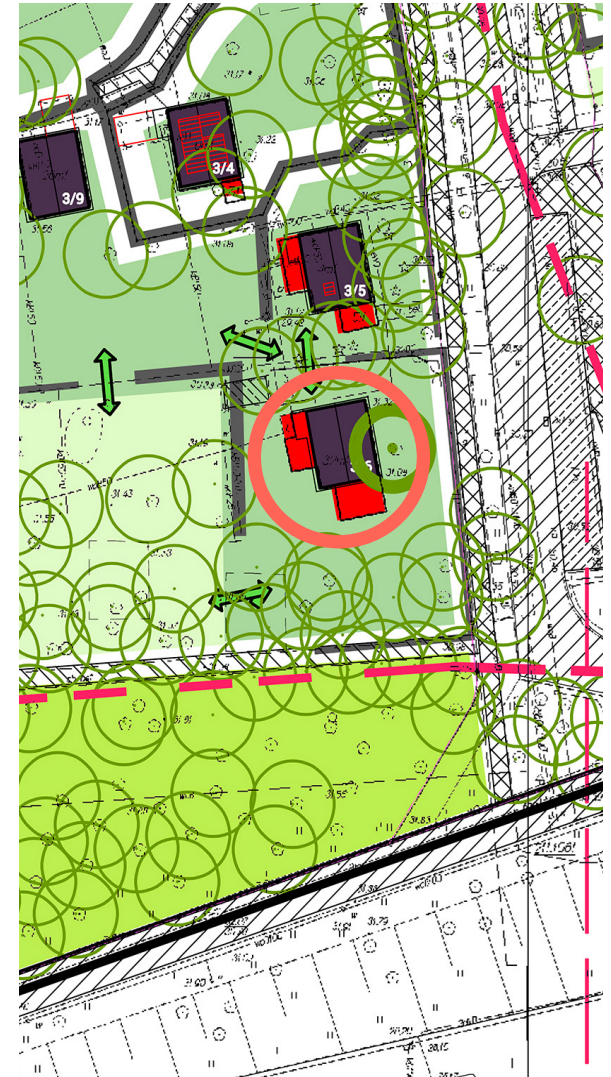
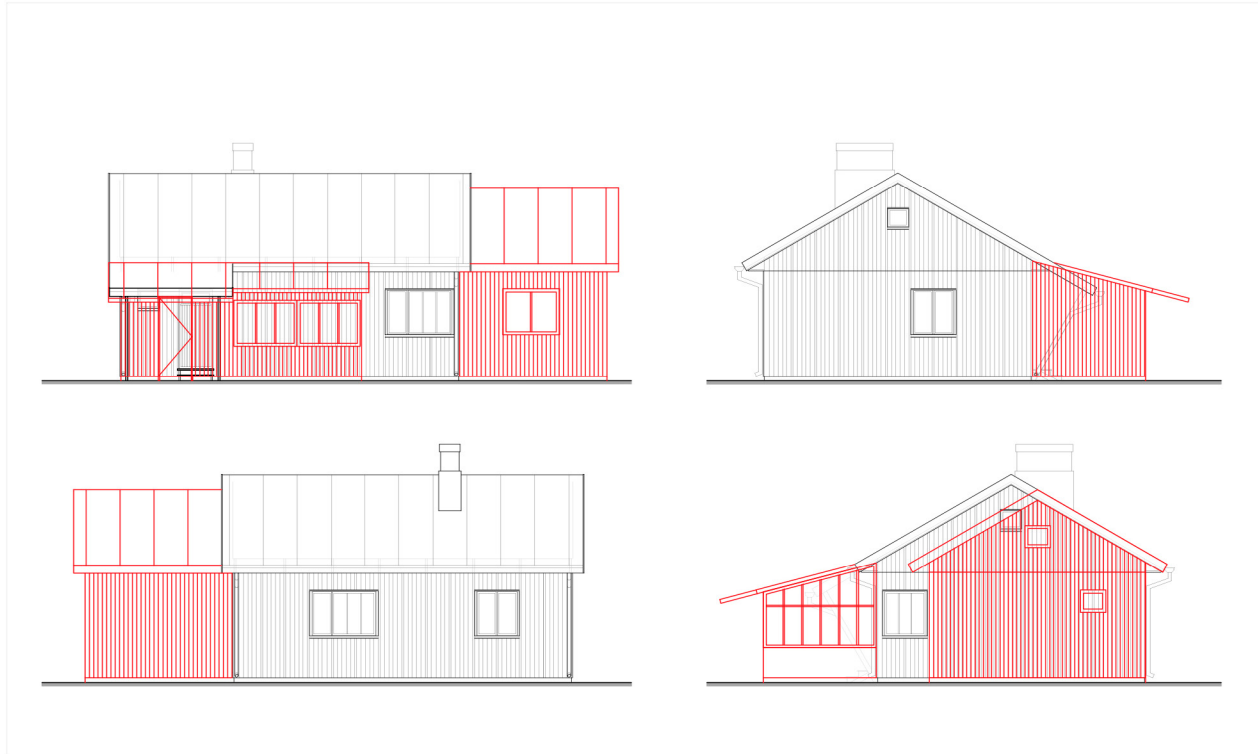
kolonia V, dom 5

3

3/6

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia V, dom 6

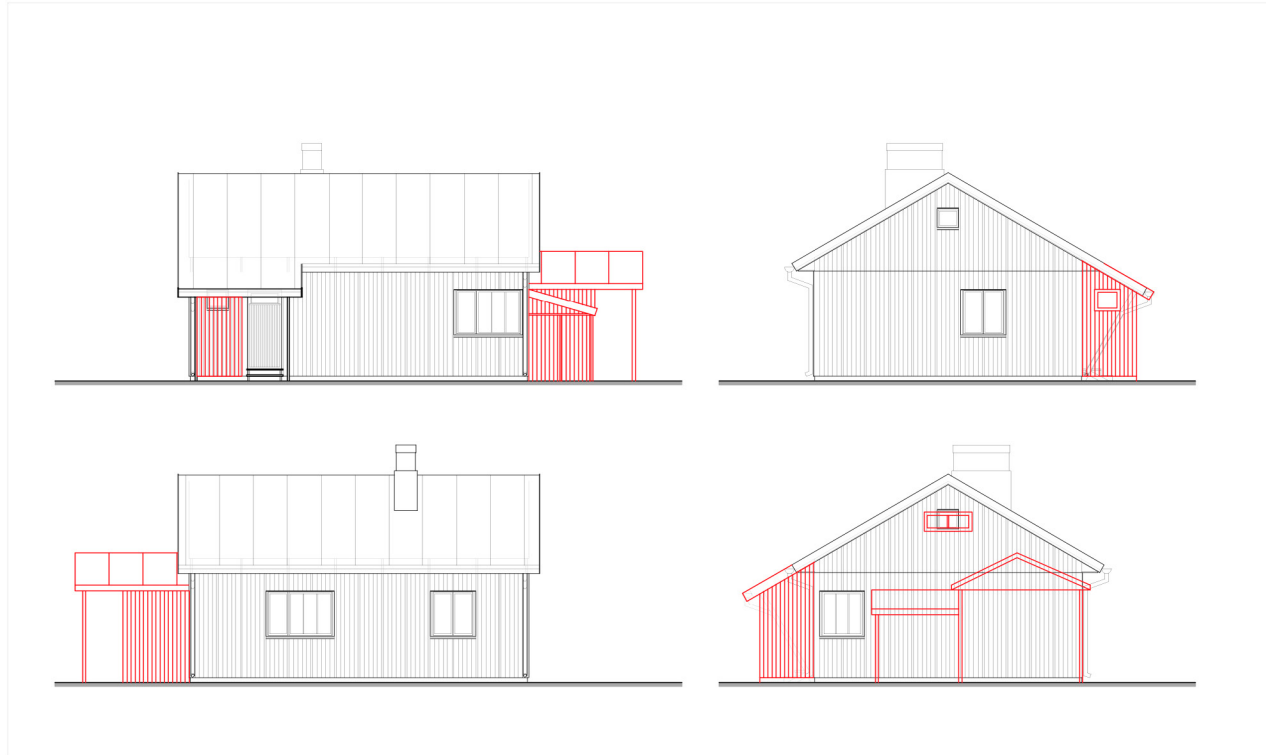
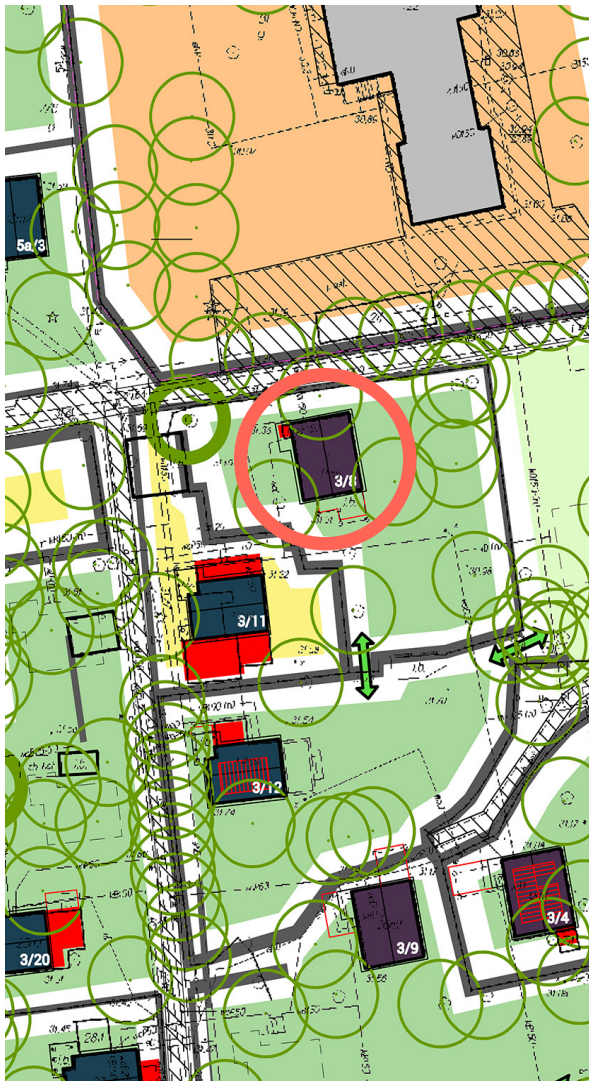

3/8

3

ORYGINALNY ADRES

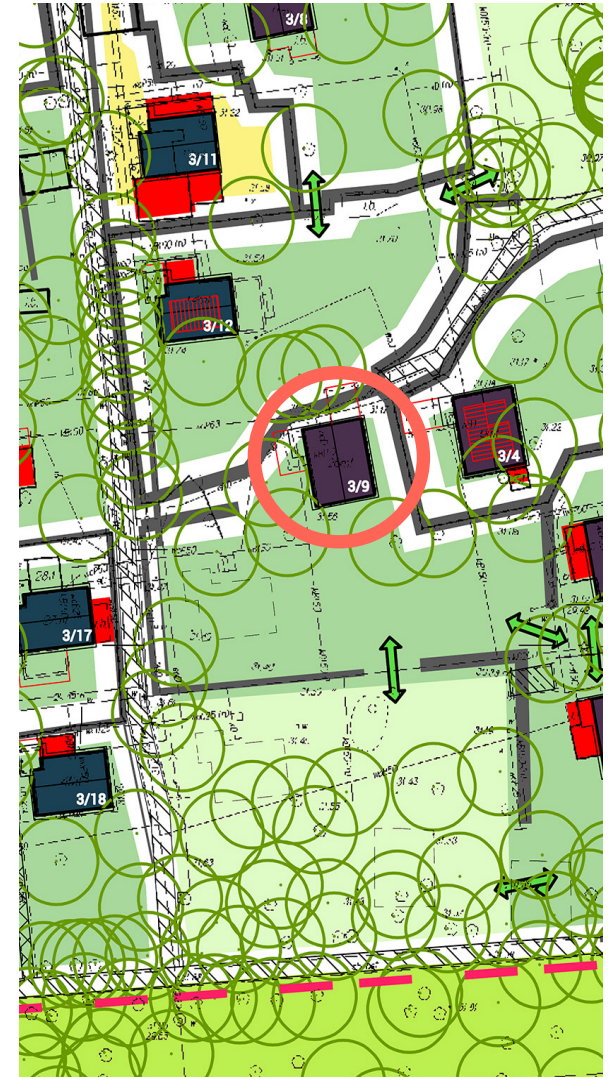
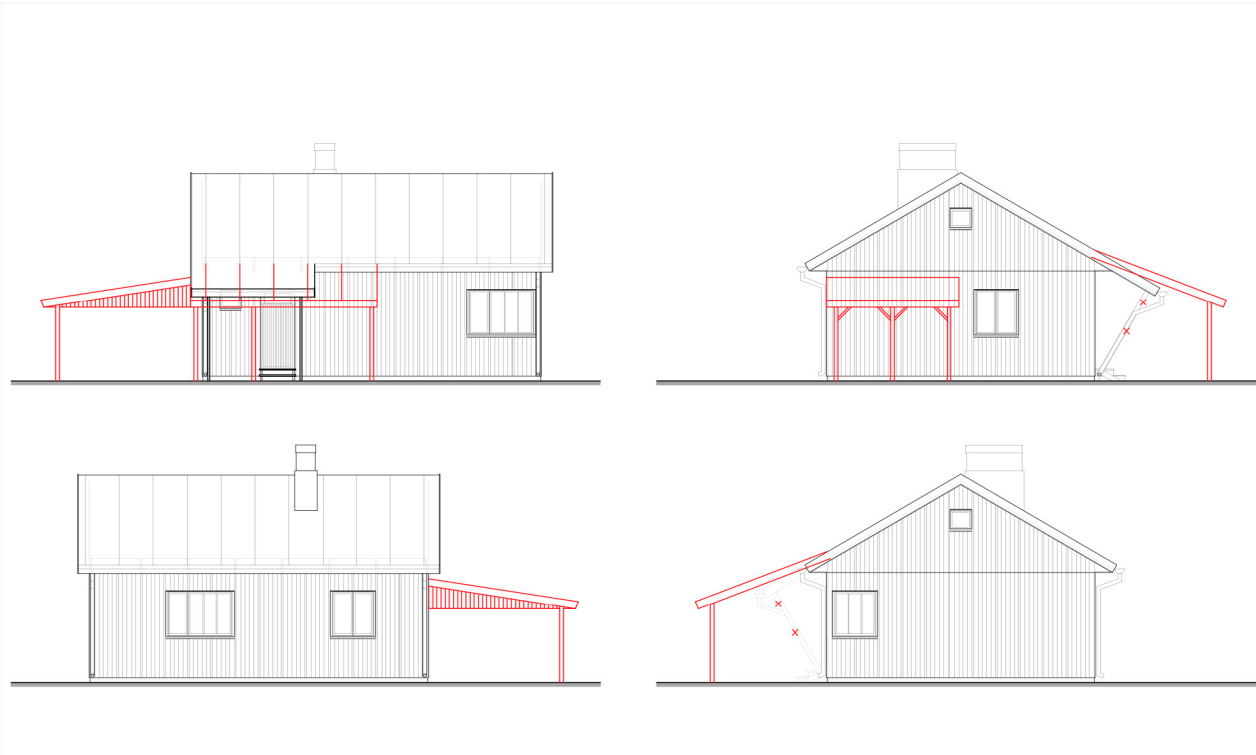
Górnośląska 45
kolonia V, dom 8

3

3/9

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia V, dom 9

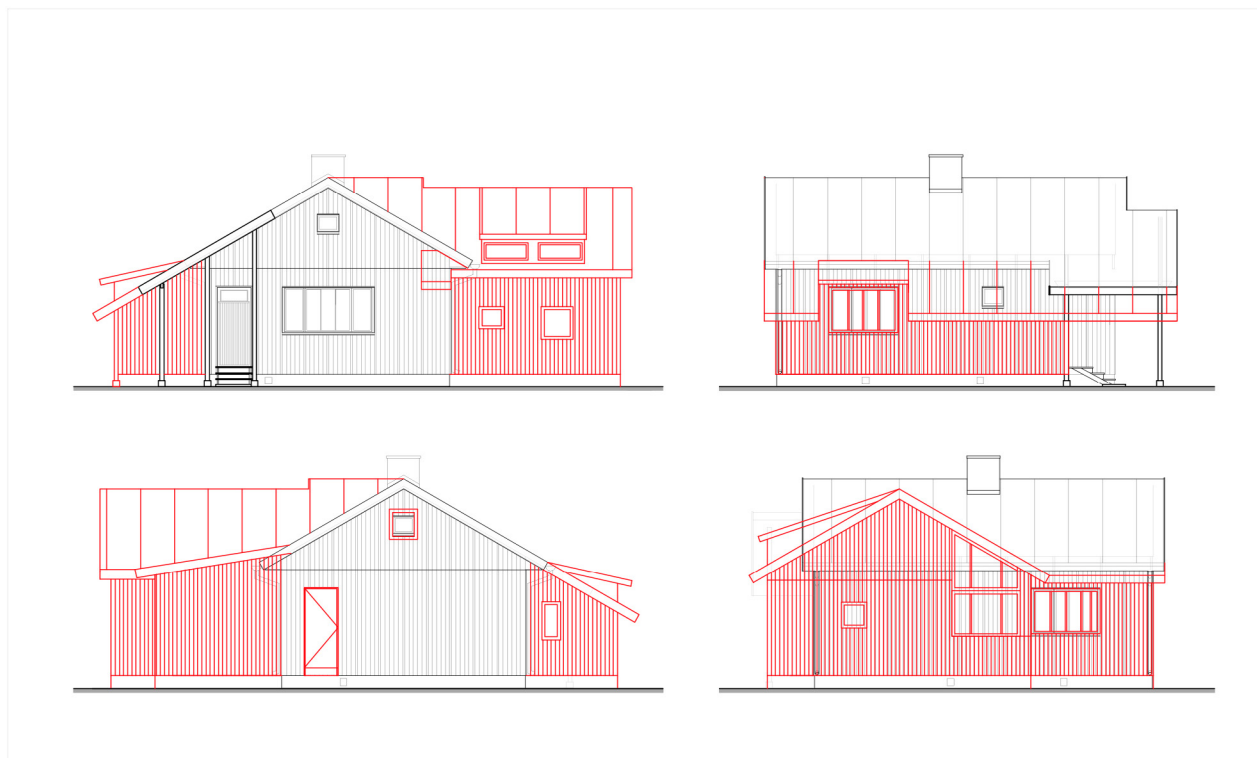
3/11

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

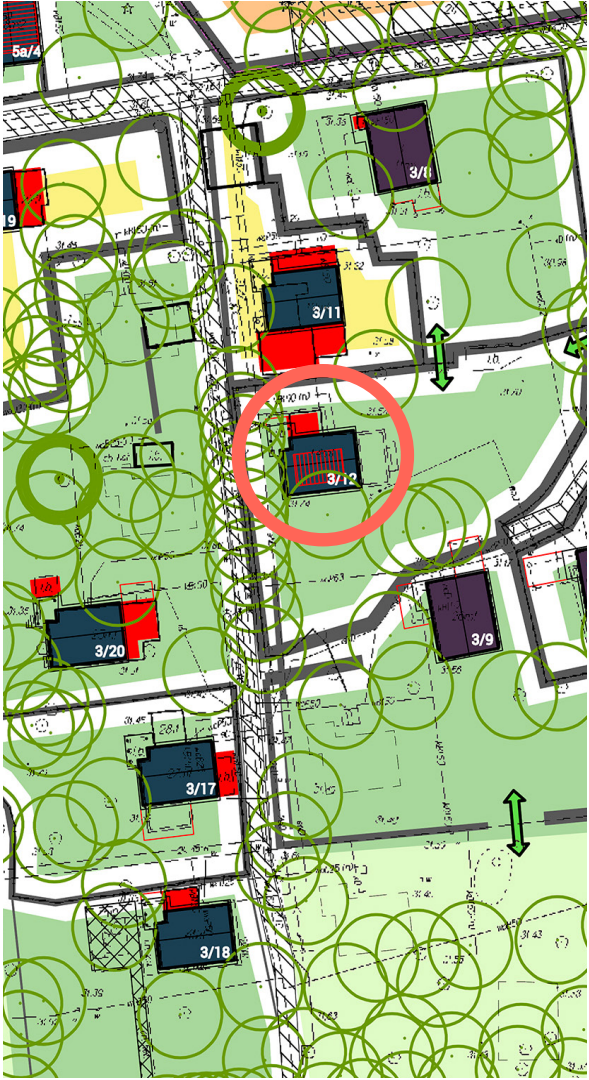
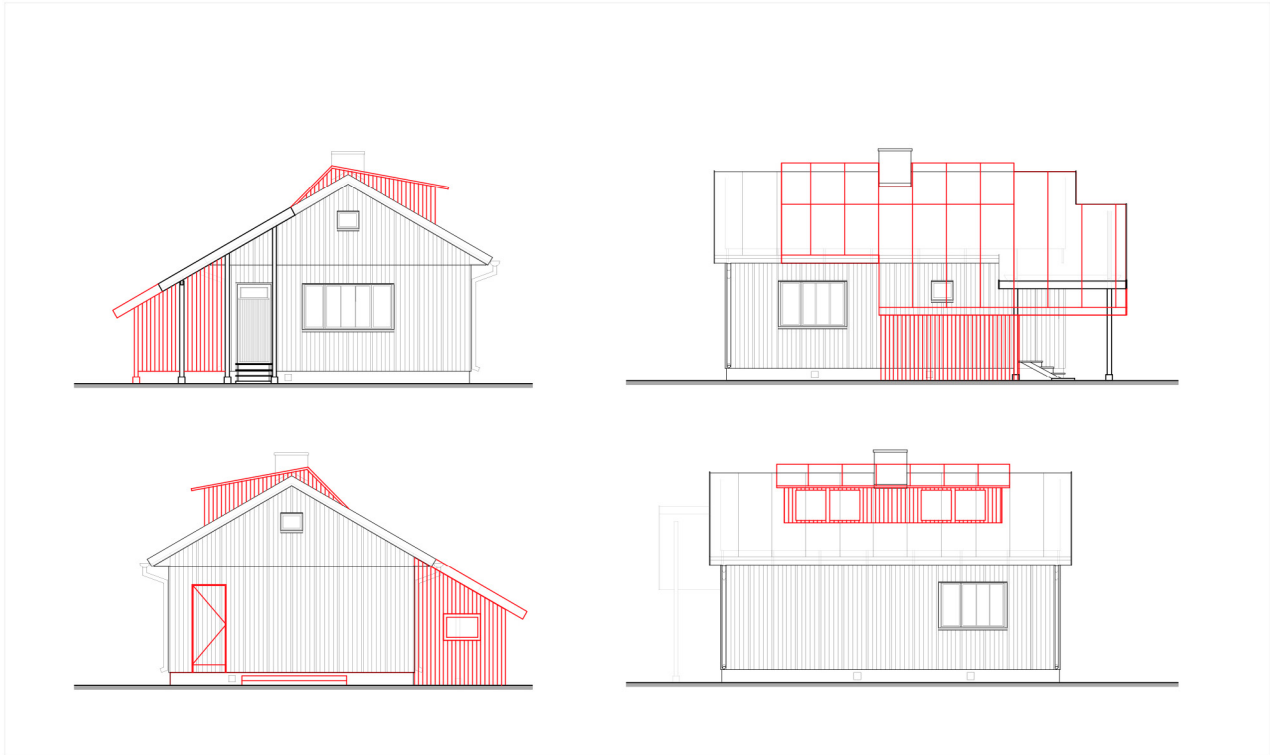
kolonia V, dom 11

3

3/12

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia V, dom 12

3/17

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

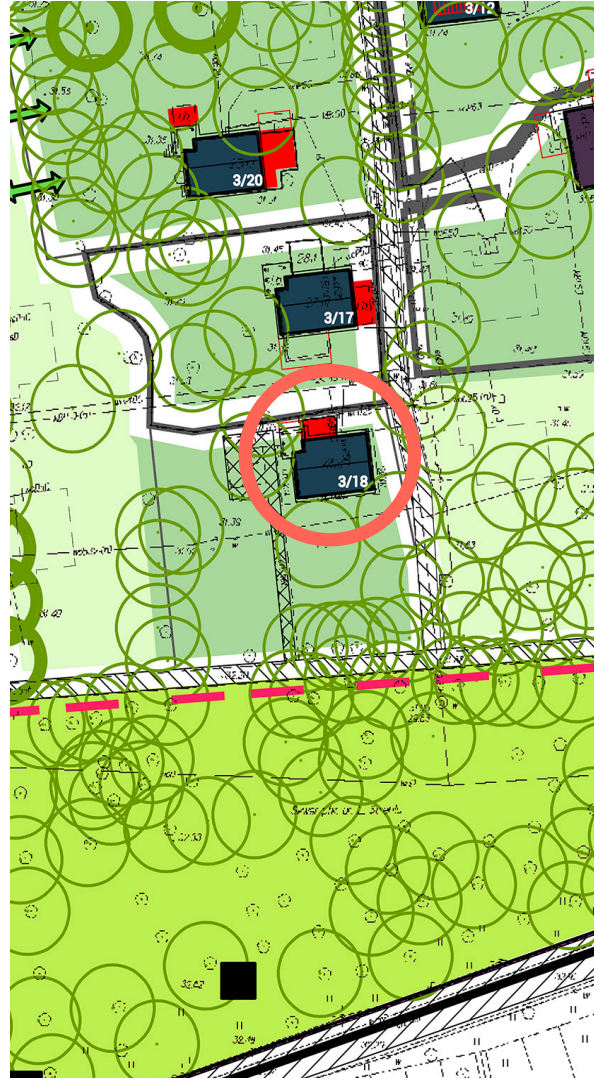
kolonia V, dom 17

3

3/18

ORYGINALNY ADRES
Górnośląska 45
kolonia V, dom 18

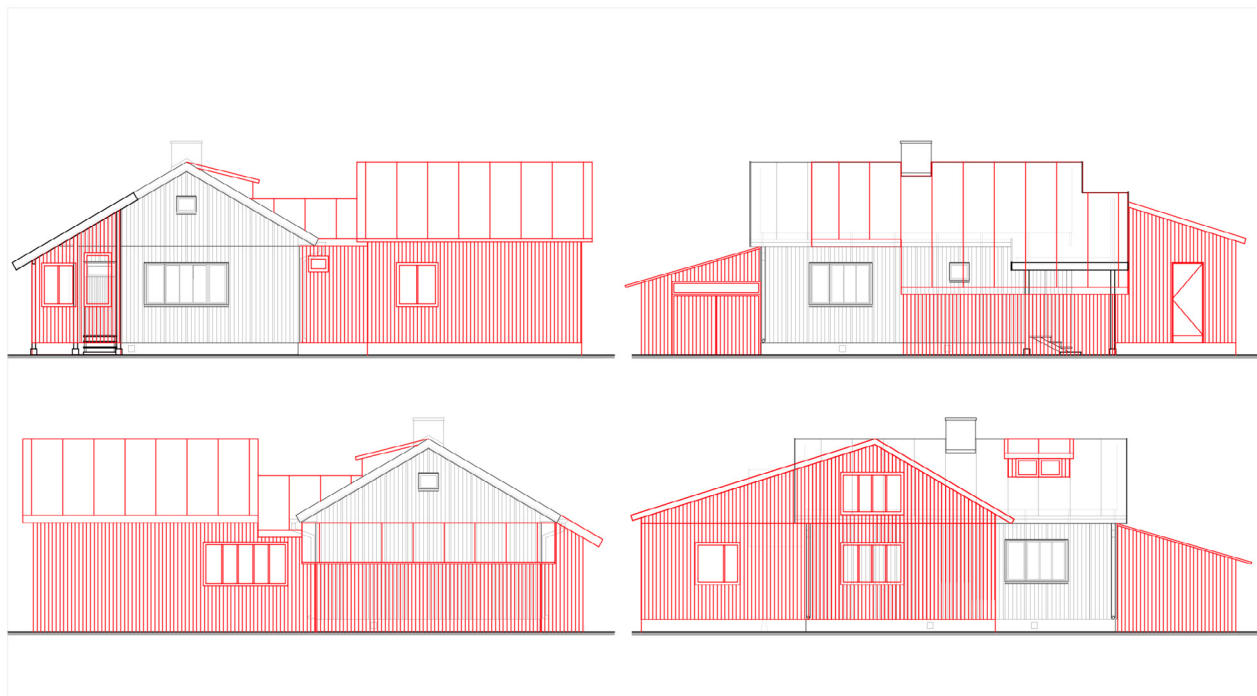
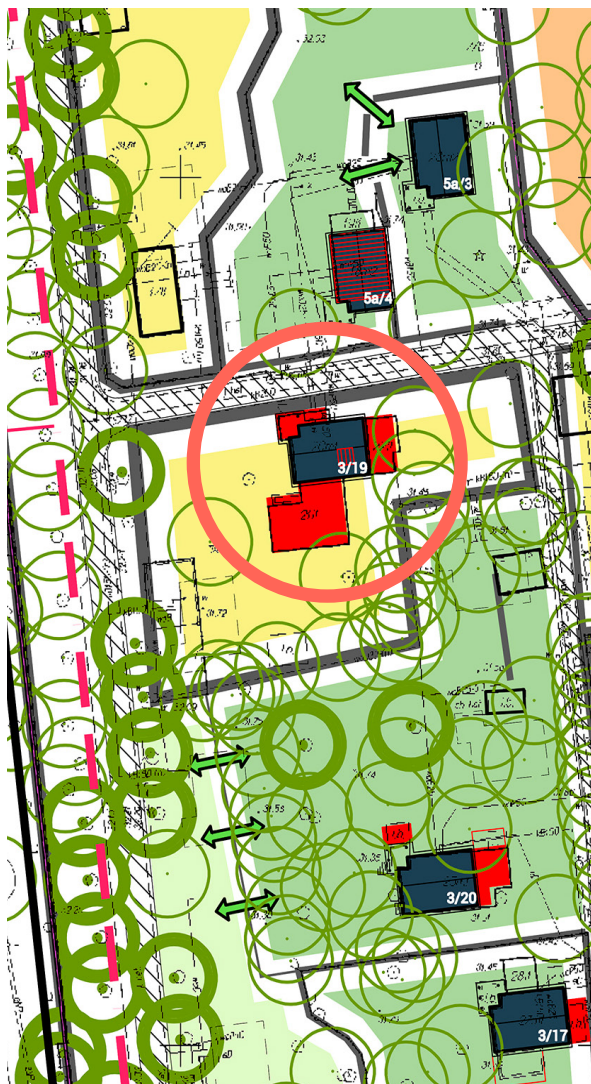
3/19

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

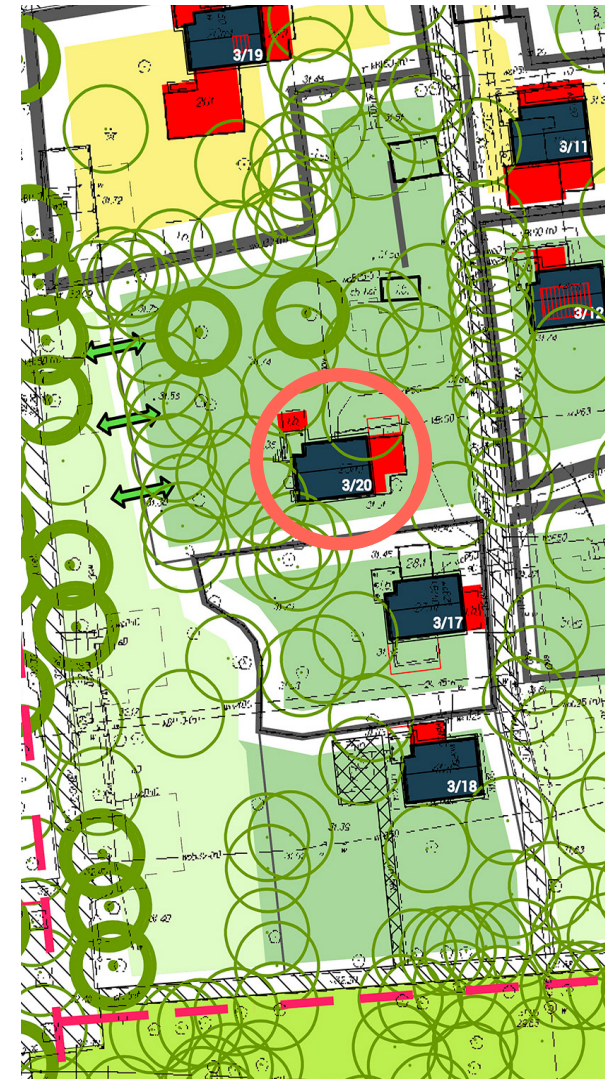
kolonia V, dom 19

3

3/20

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia V, dom 20

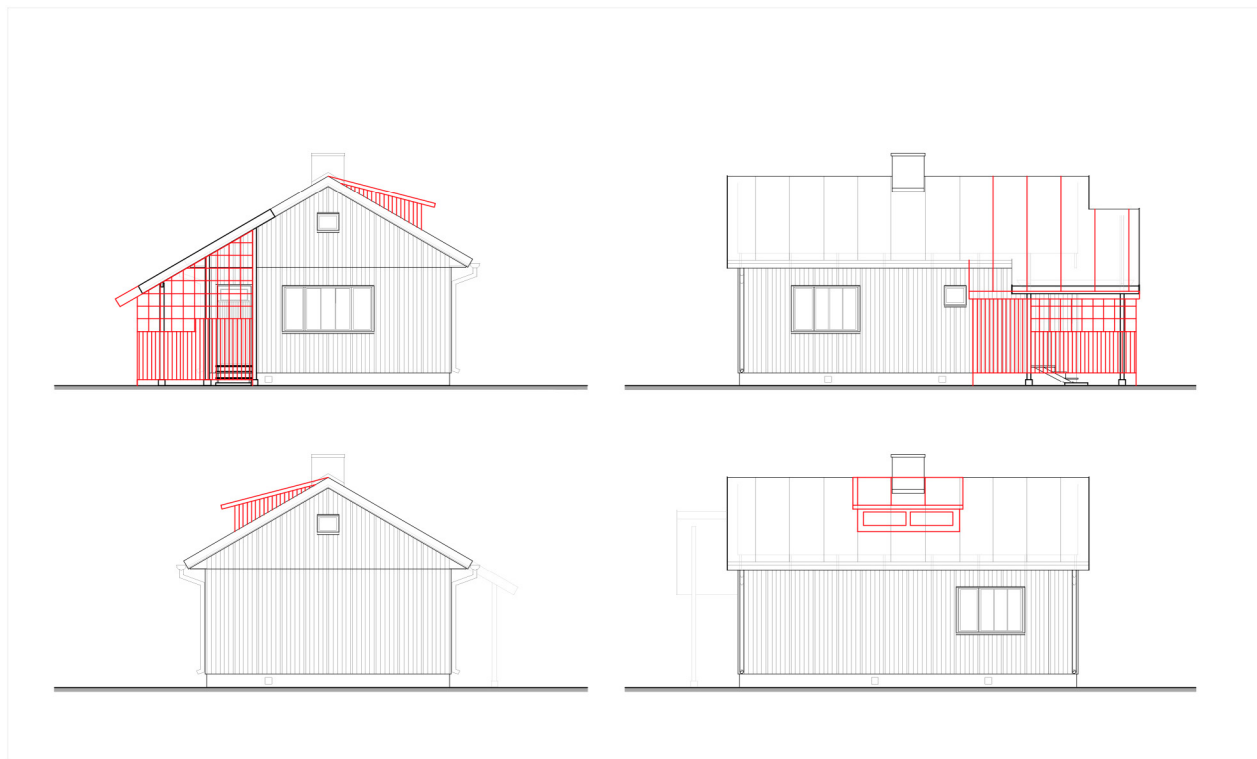
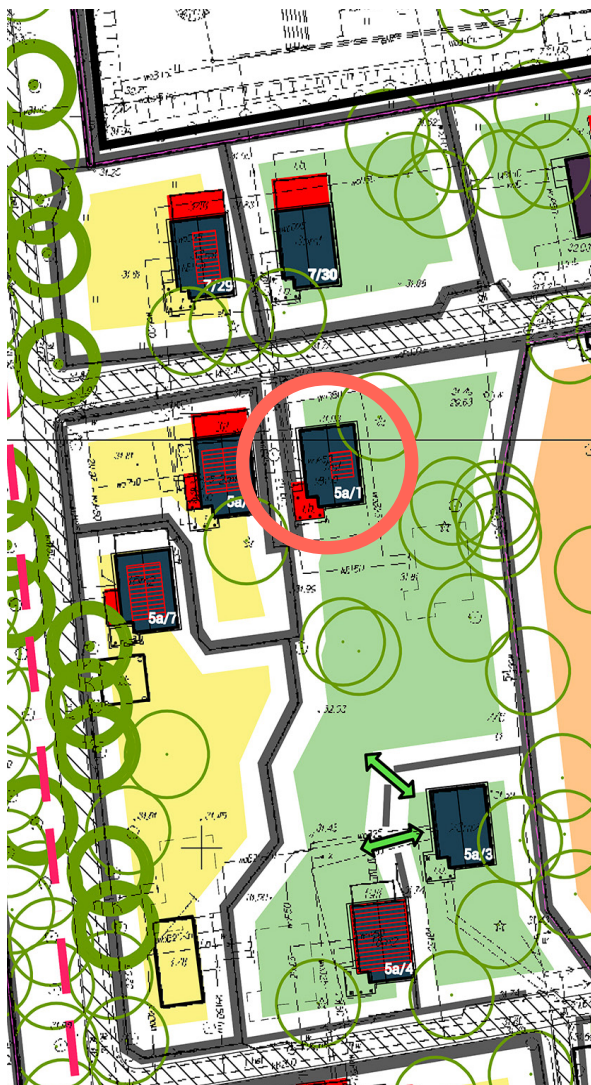
5a/1

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

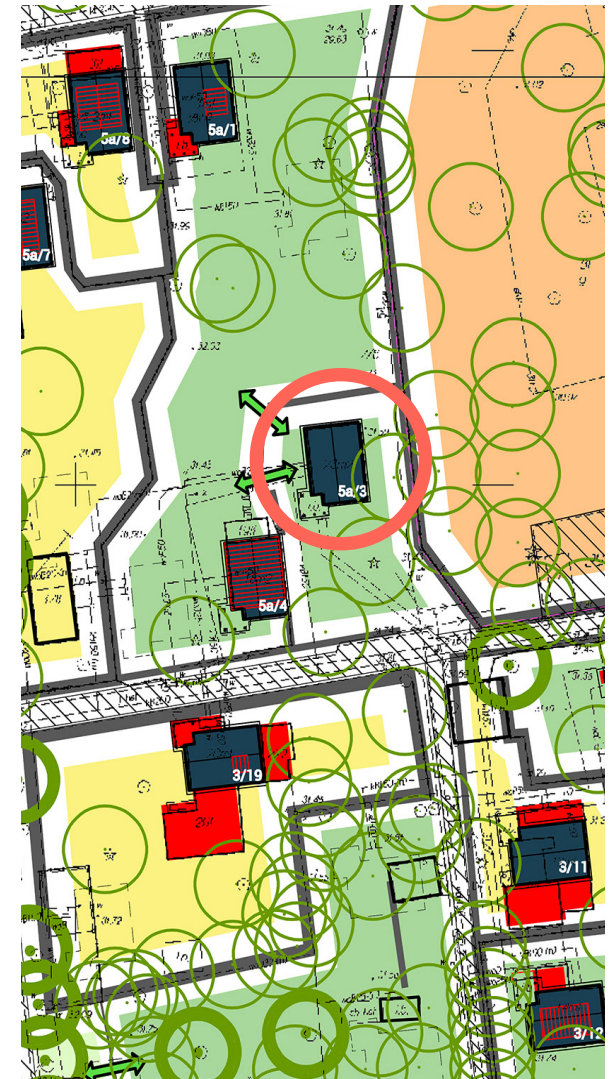
kolonia VI, dom 1

3

5a/3

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia VI, dom 3

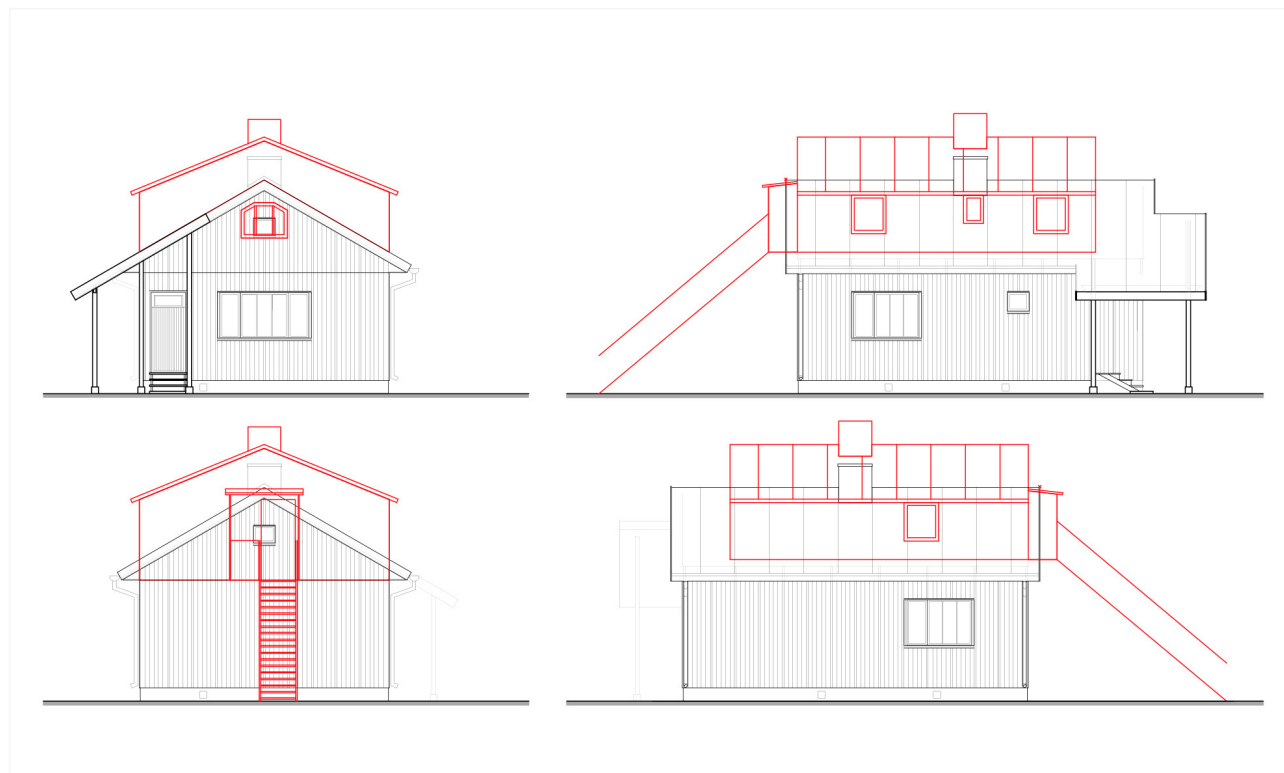
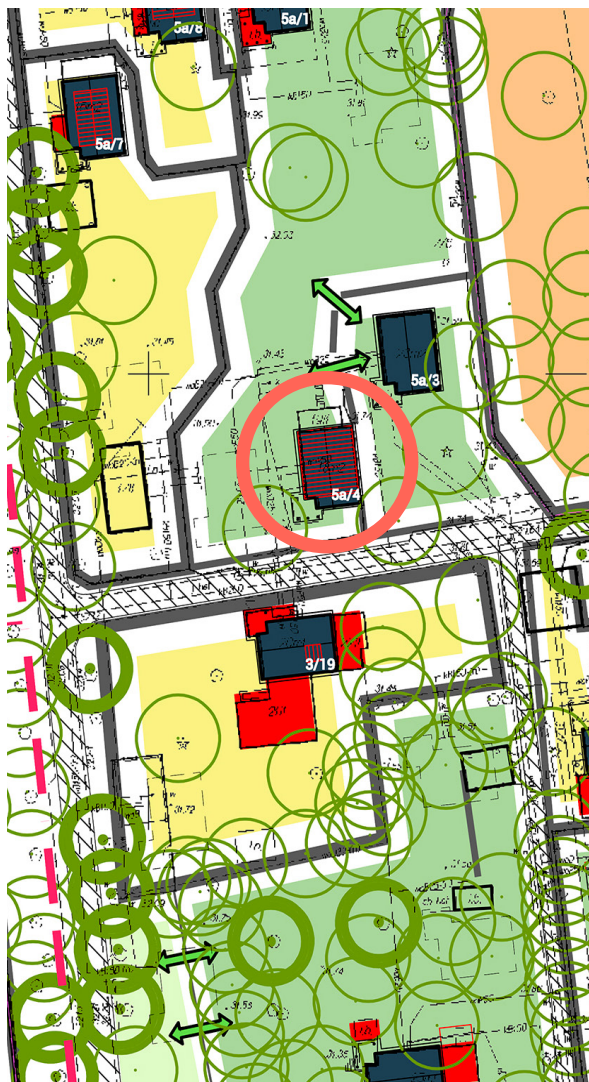

5a/4

3

ORYGINALNY ADRES

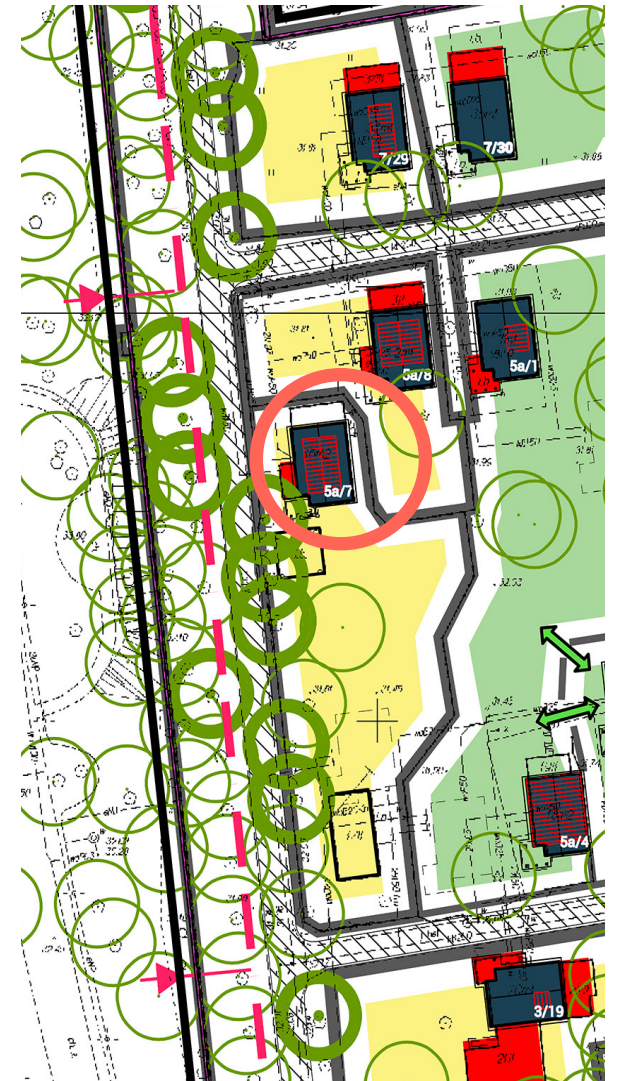
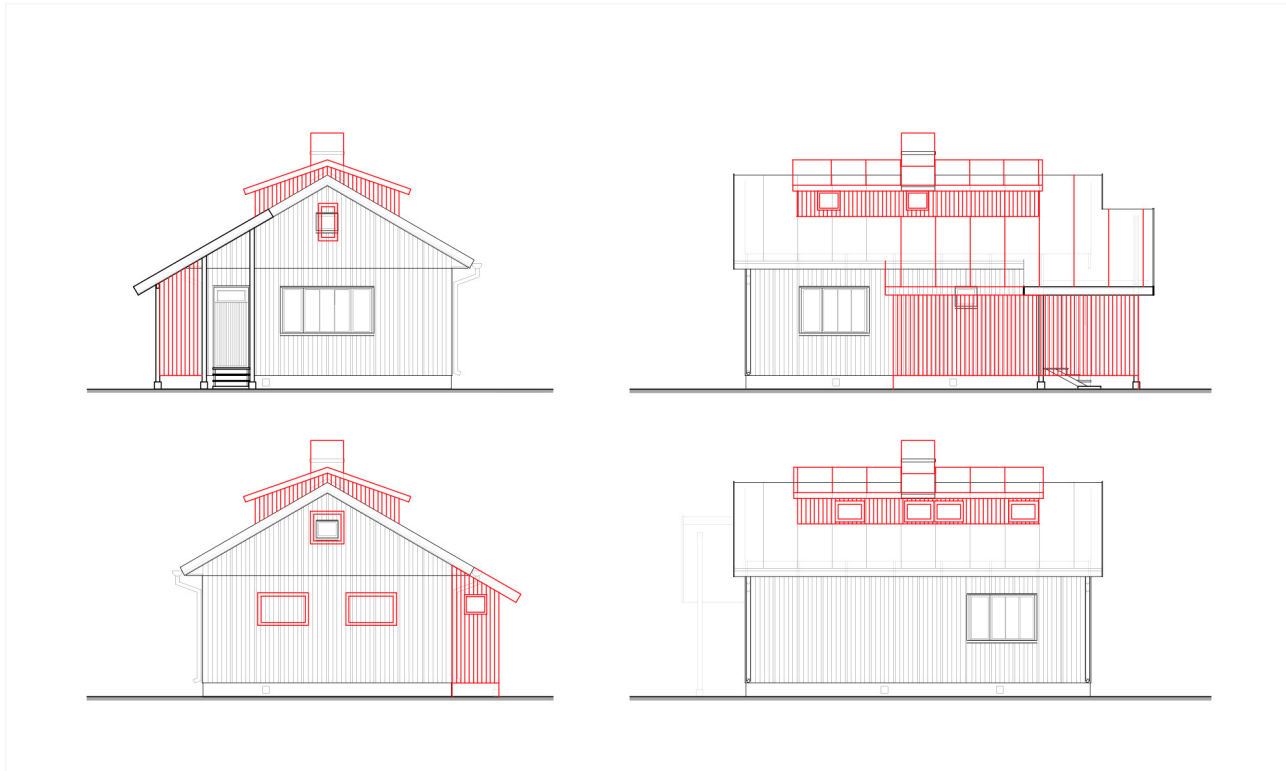
Górnośląska 45
kolonia VI, dom 4

3

5a/7

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia VI, dom 7

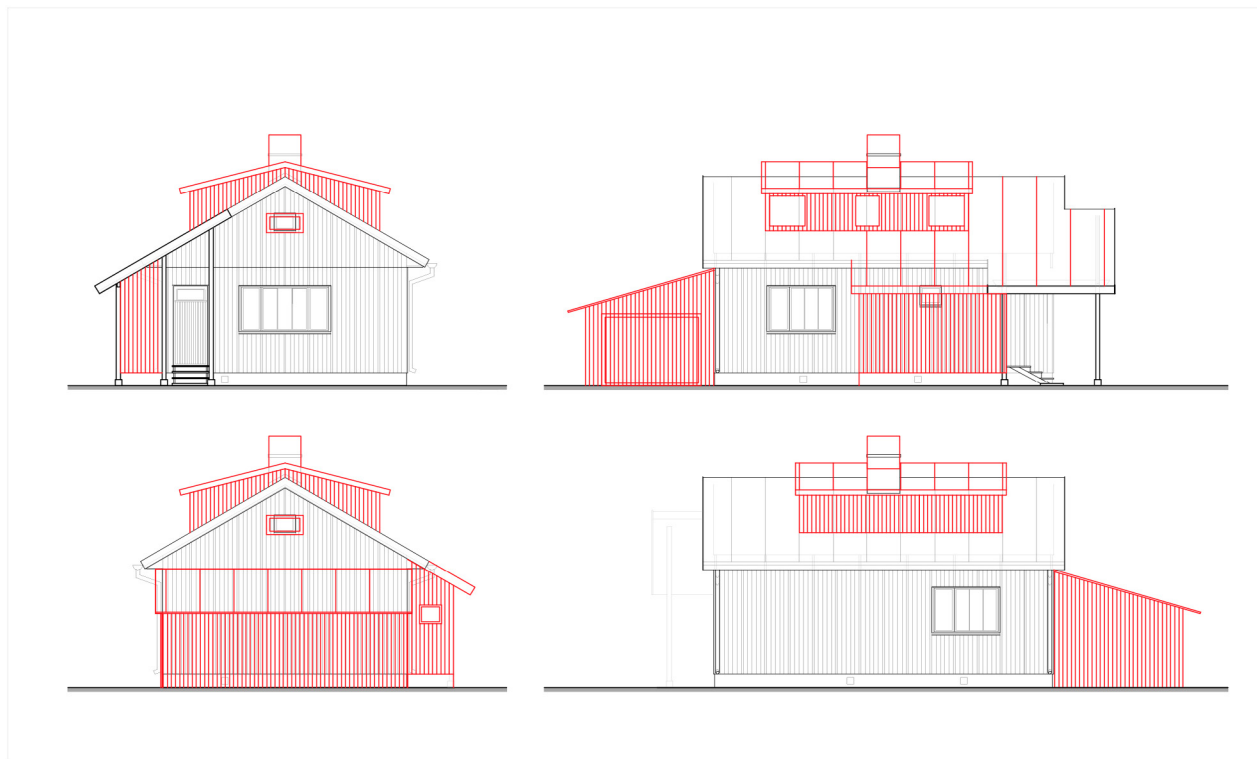
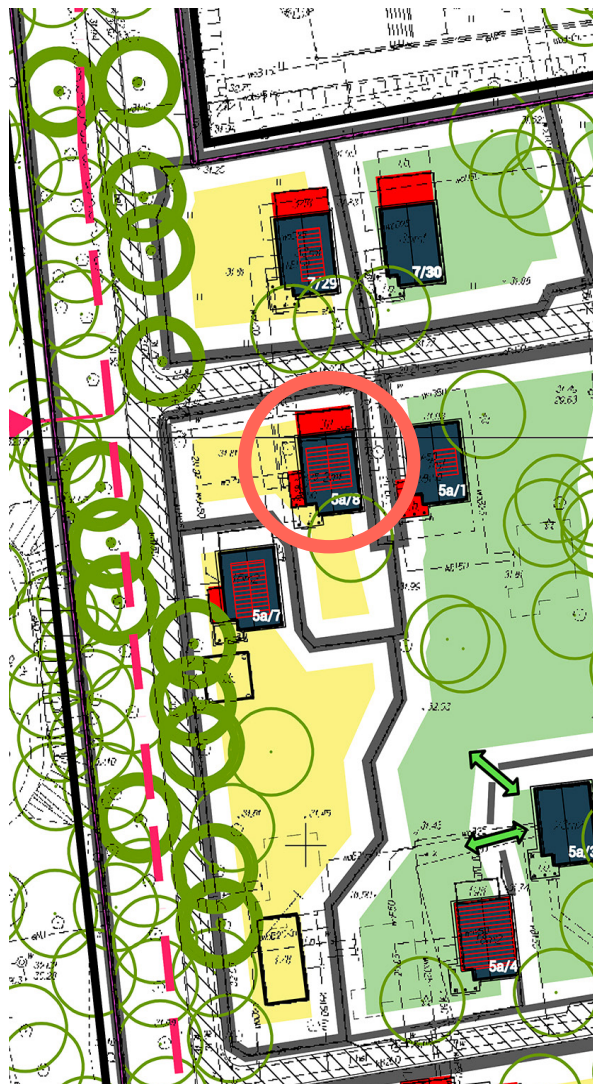

5a/8

3

ORYGINALNY ADRES

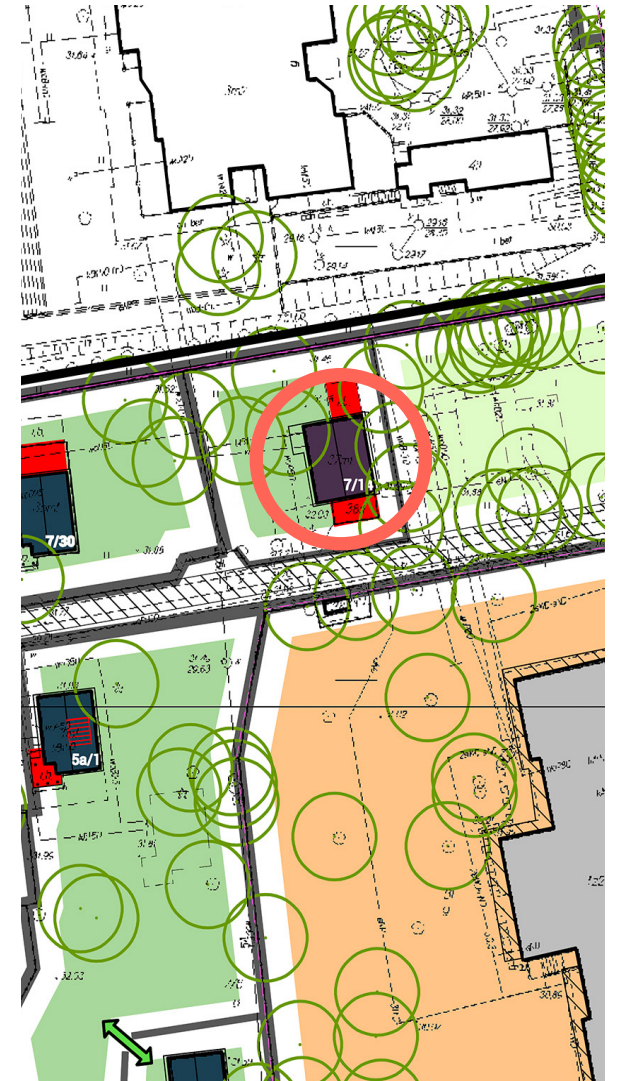
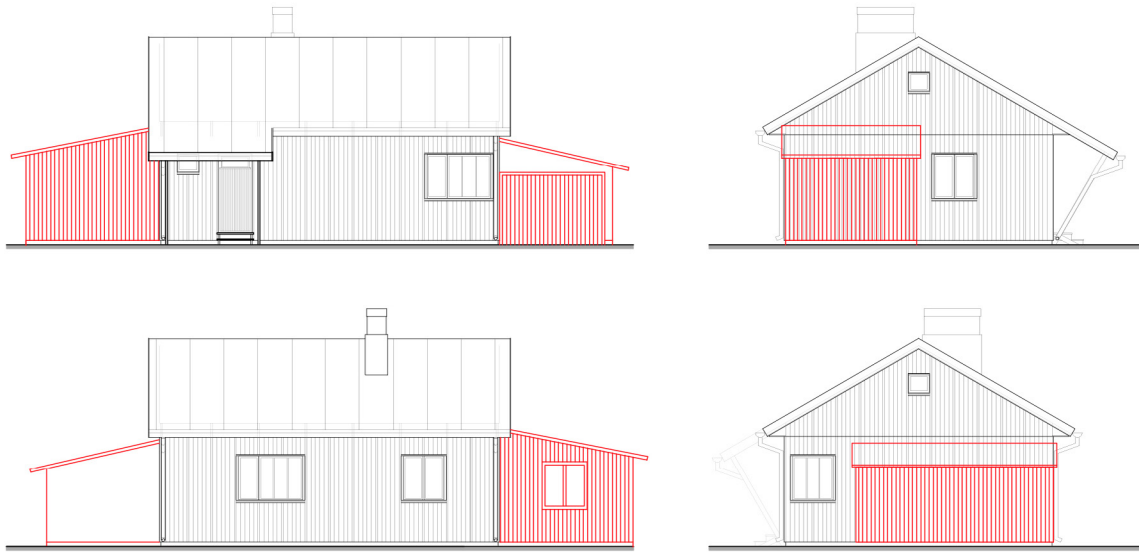
Górnośląska 45
kolonia VI, dom 8

3

7/14

ORYGINALNY ADRES
Górnośląska 45
kolonia VII, dom 11

7/29

3

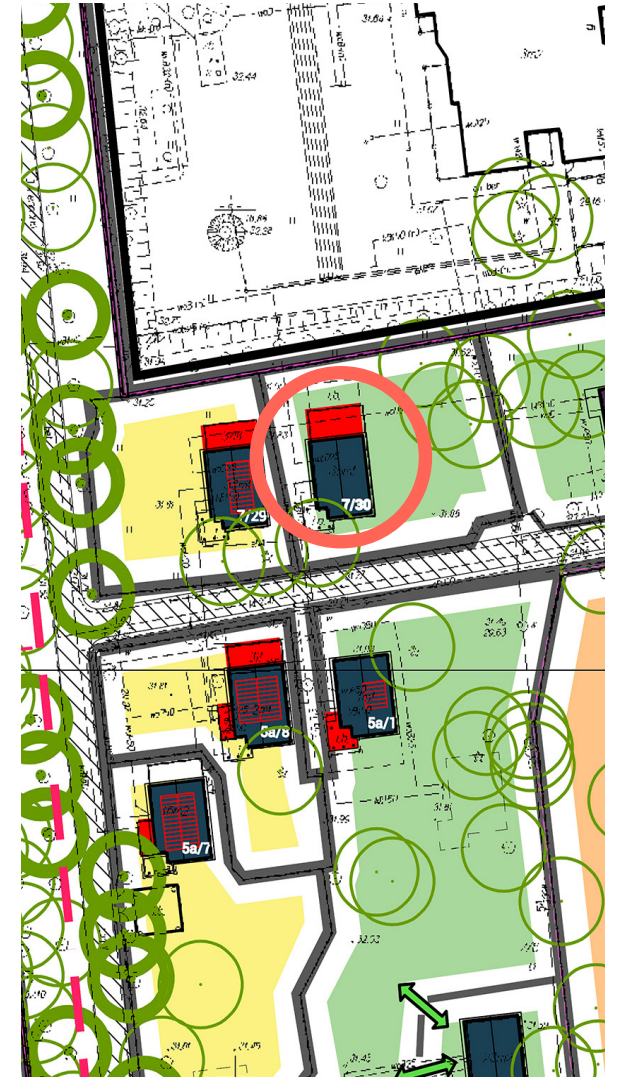
ORYGINALNY ADRES
Górnośląska 45
kolonia VII, dom 29

3

7/30

ORYGINALNY ADRES
Górnośląska 45
kolonia VII, dom 30

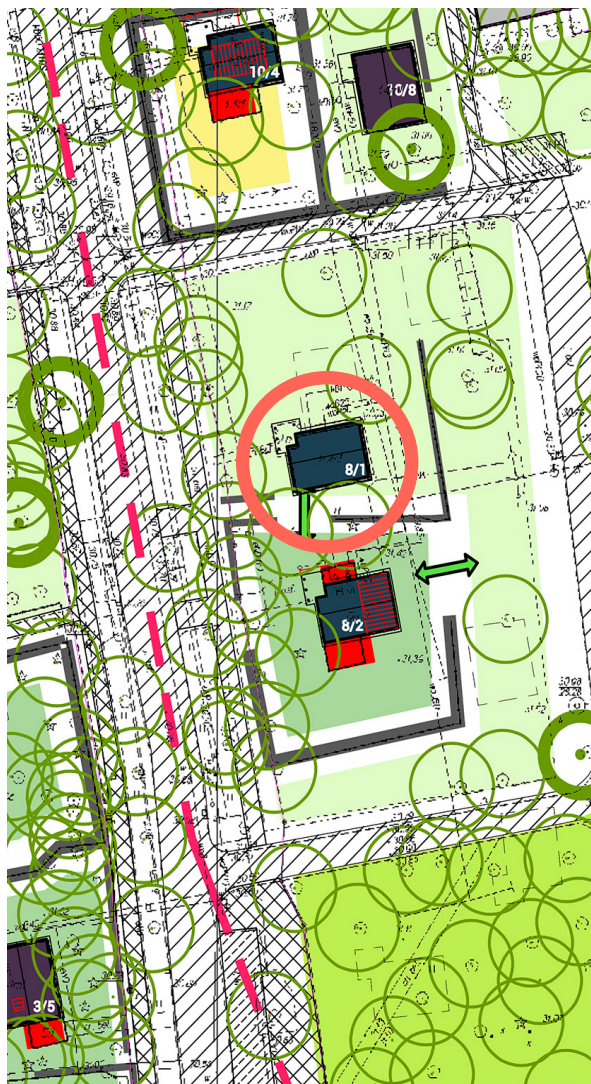
8/1

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

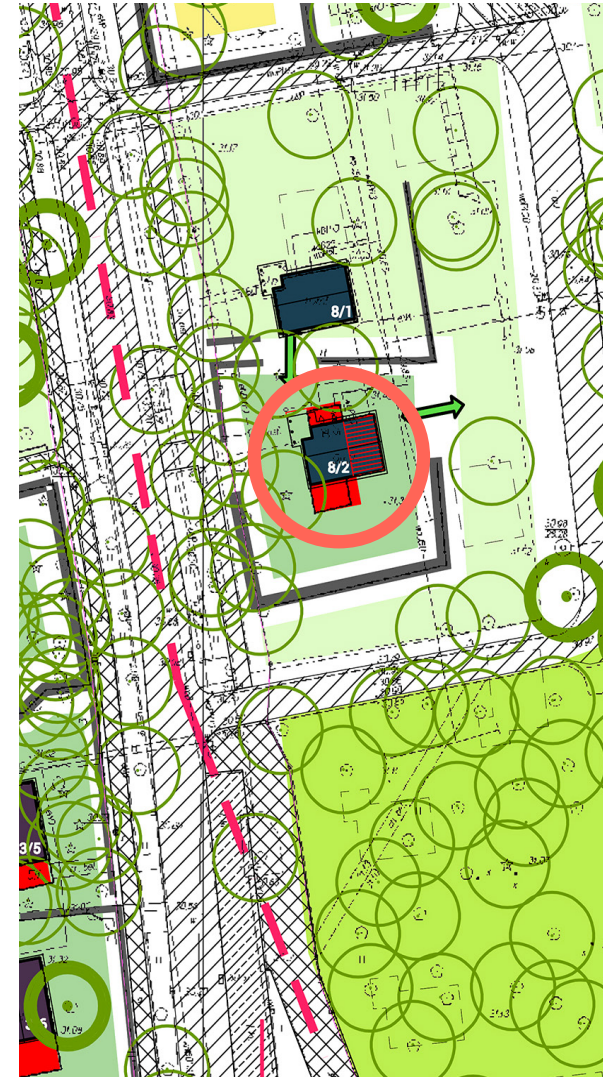
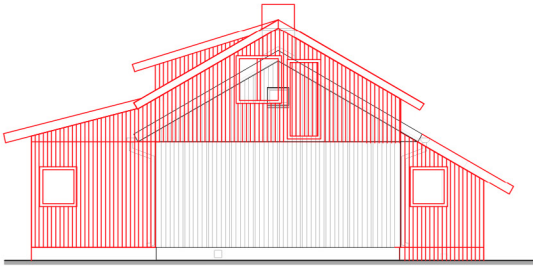
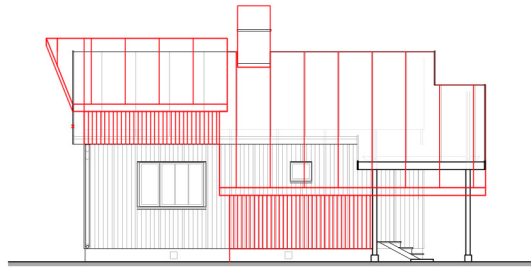
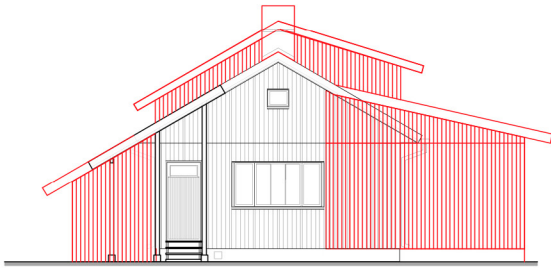
kolonia III, dom 1

3

8/2

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia III, dom 2

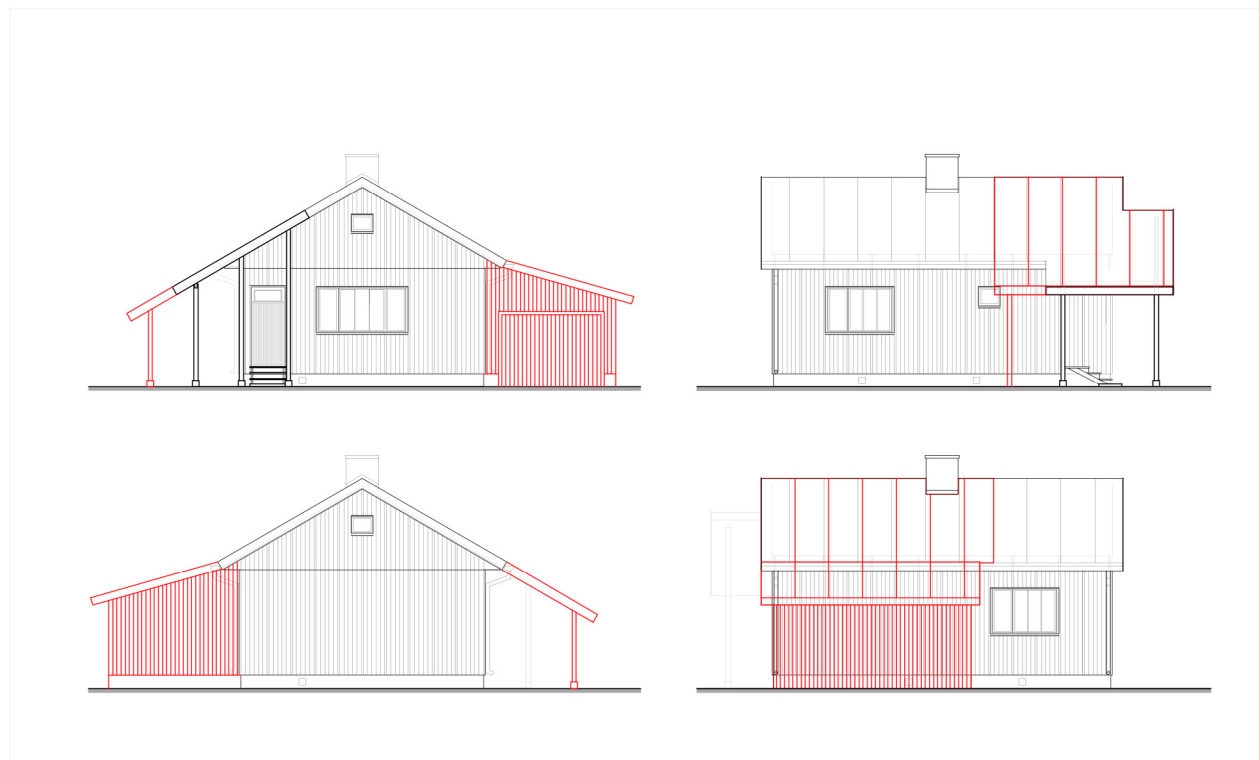
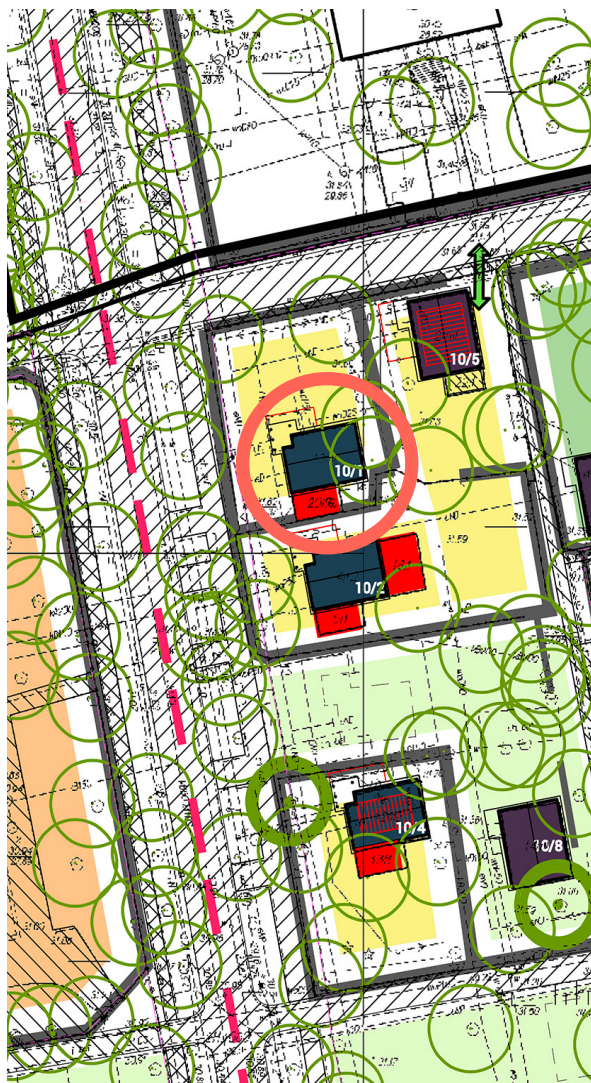
10/1

3

ORYGINALNY ADRES

Górnośląska 45

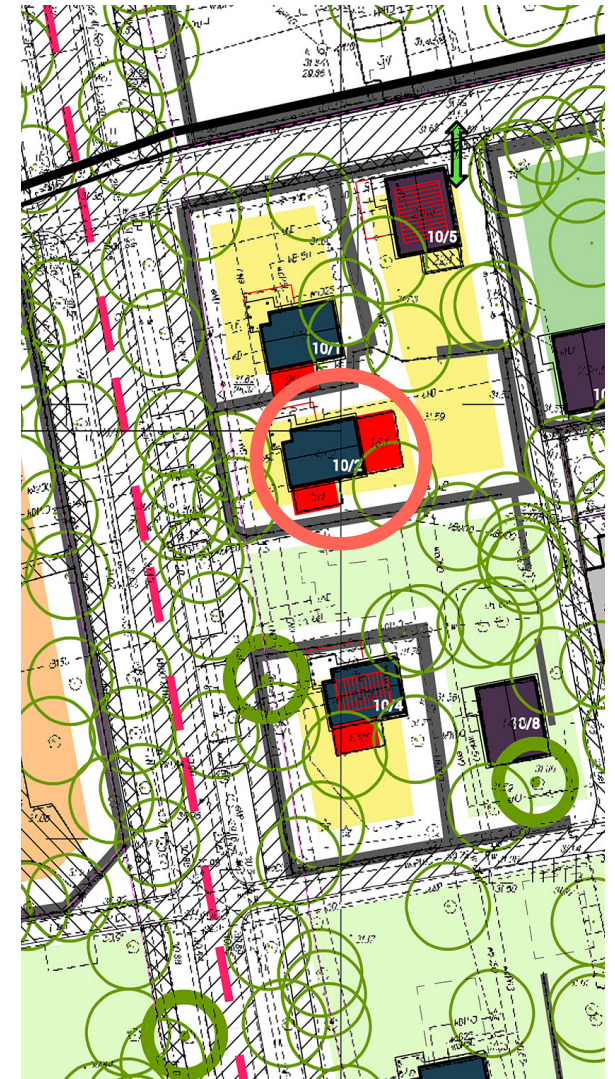
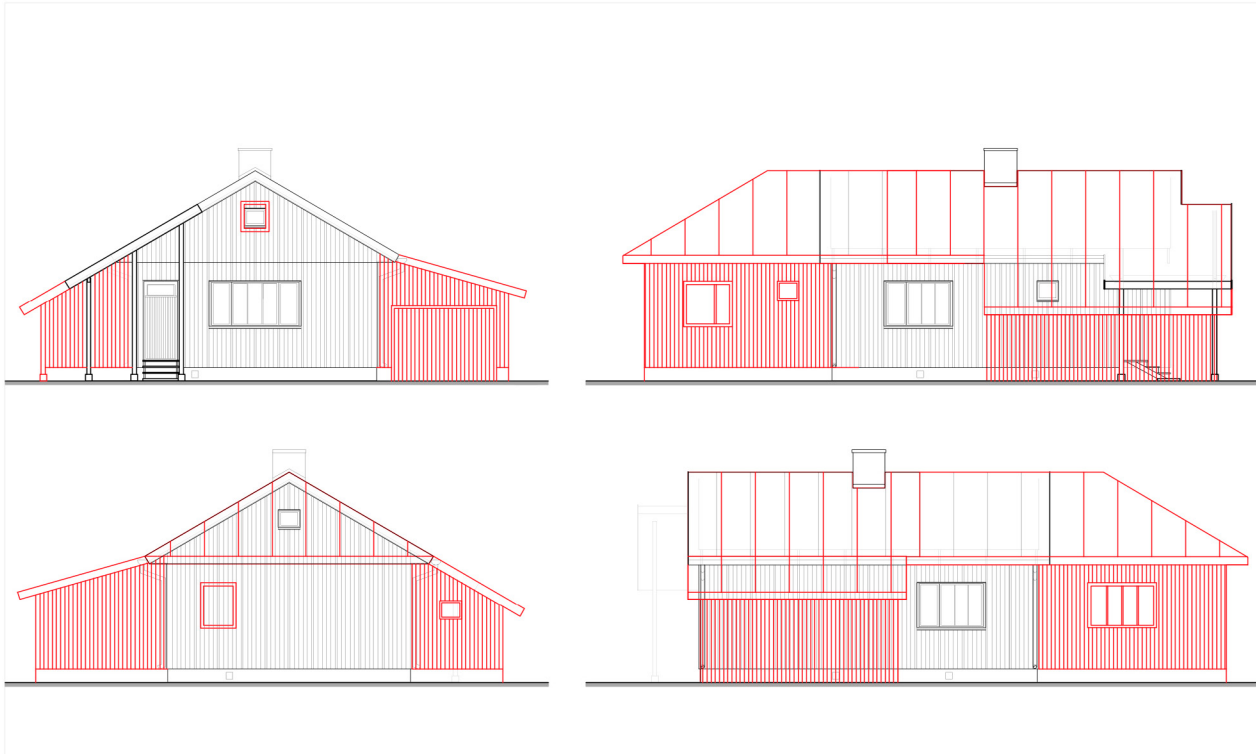
kolonia II, dom 1

3

10/2

ORYGINALNY ADRES
Górnośląska 45
kolonia II, dom 2

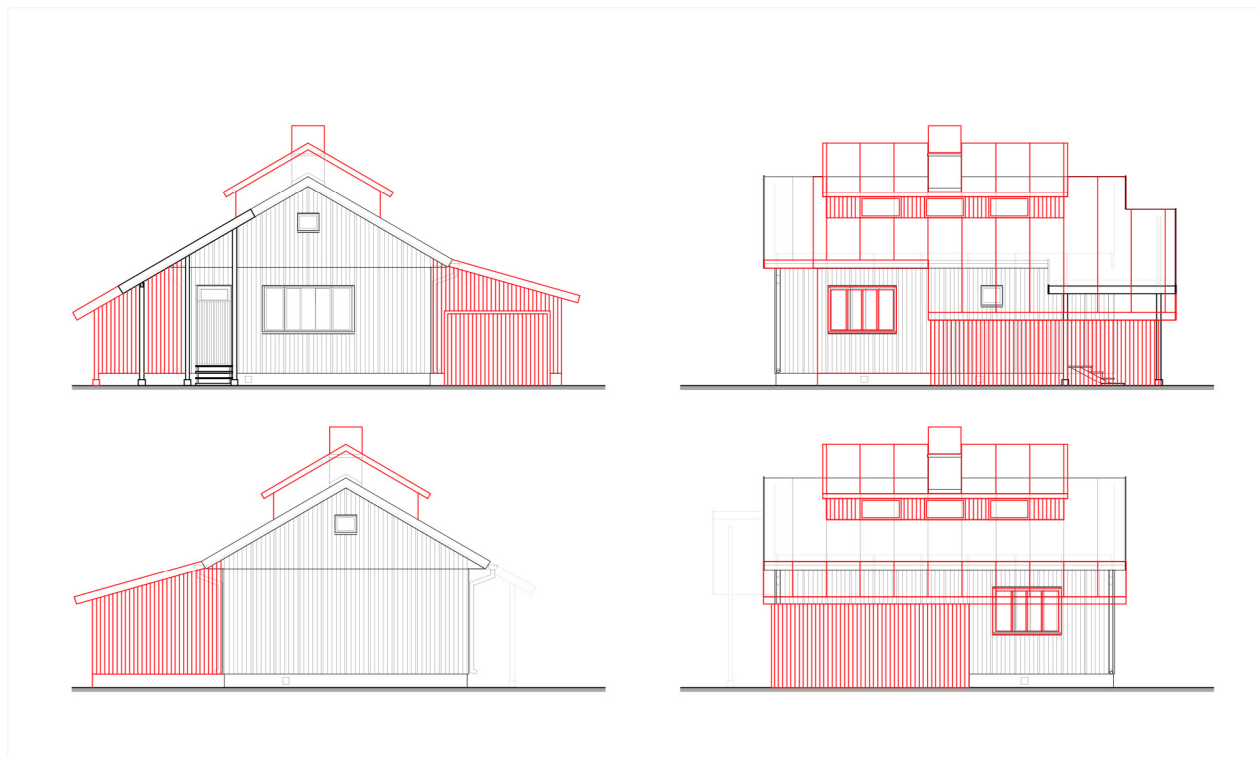
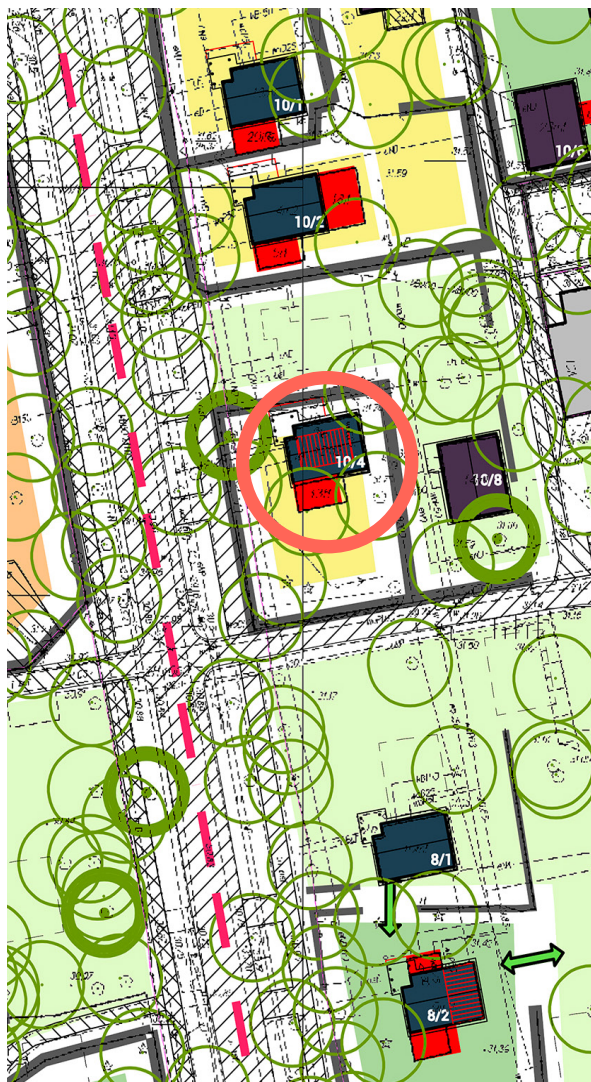

10/4

3

ORYGINALNY ADRES

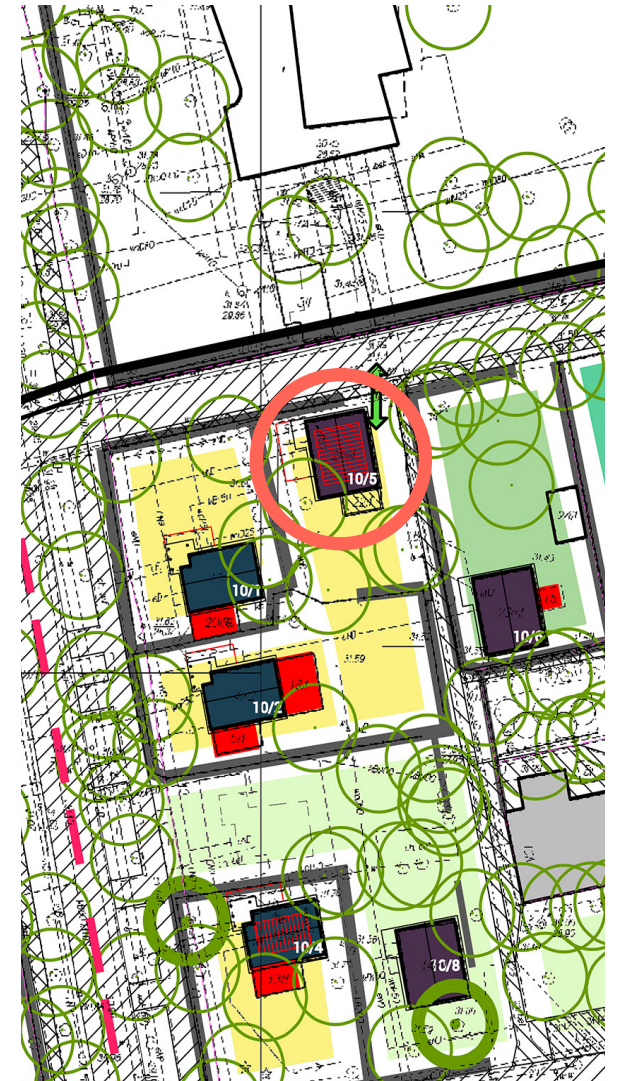
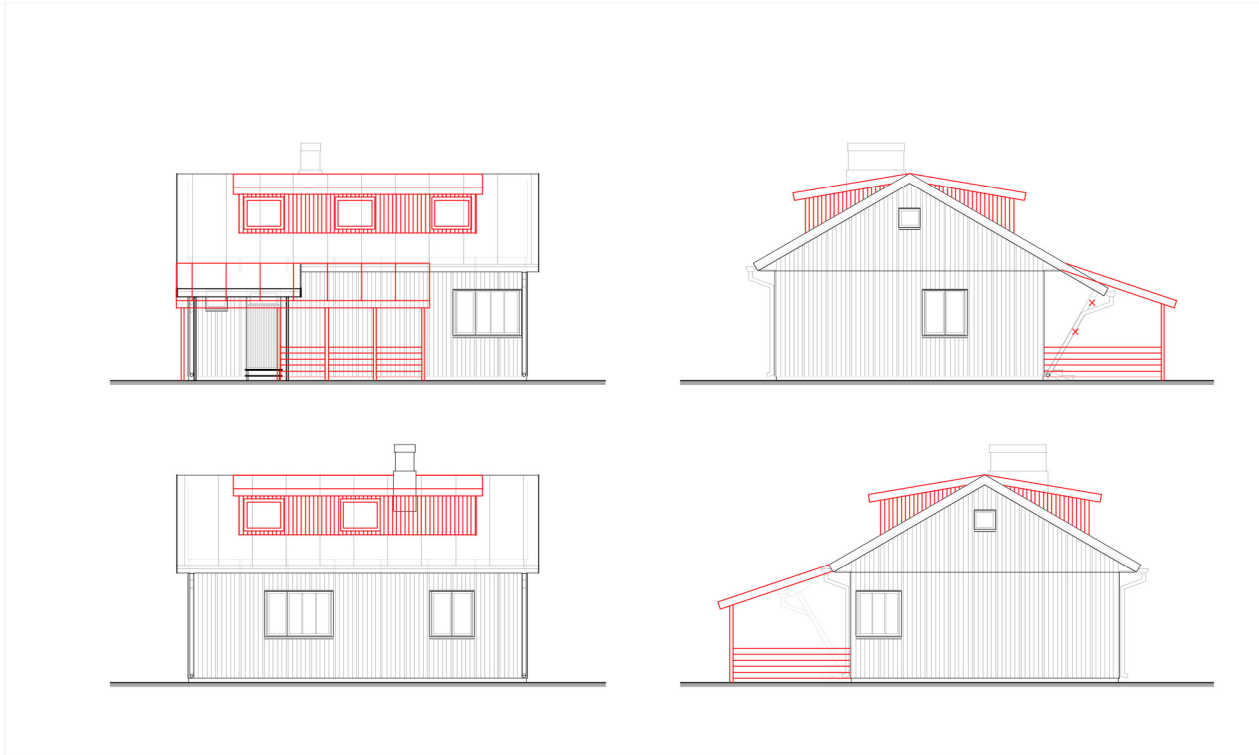
Górnośląska 45
kolonia II, dom 4

3

10/5

ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia II, dom 5

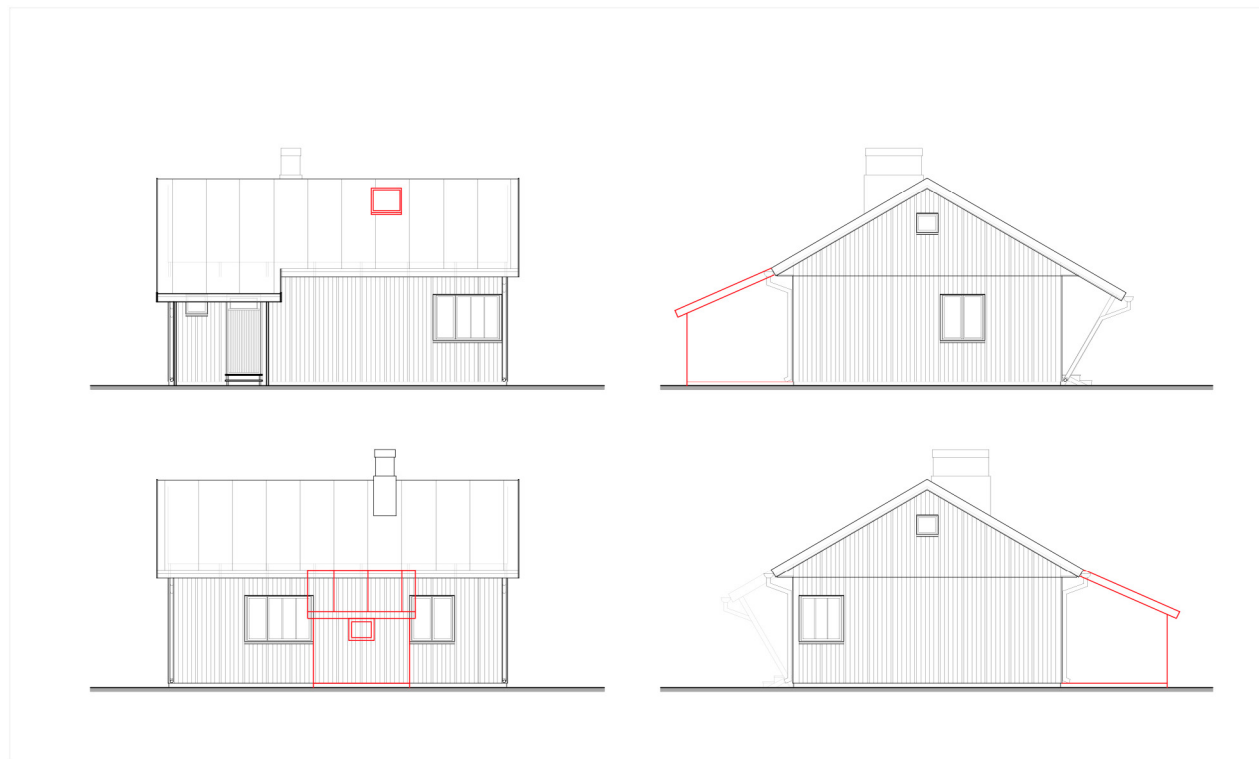

10/6

3

ORYGINALNY ADRES

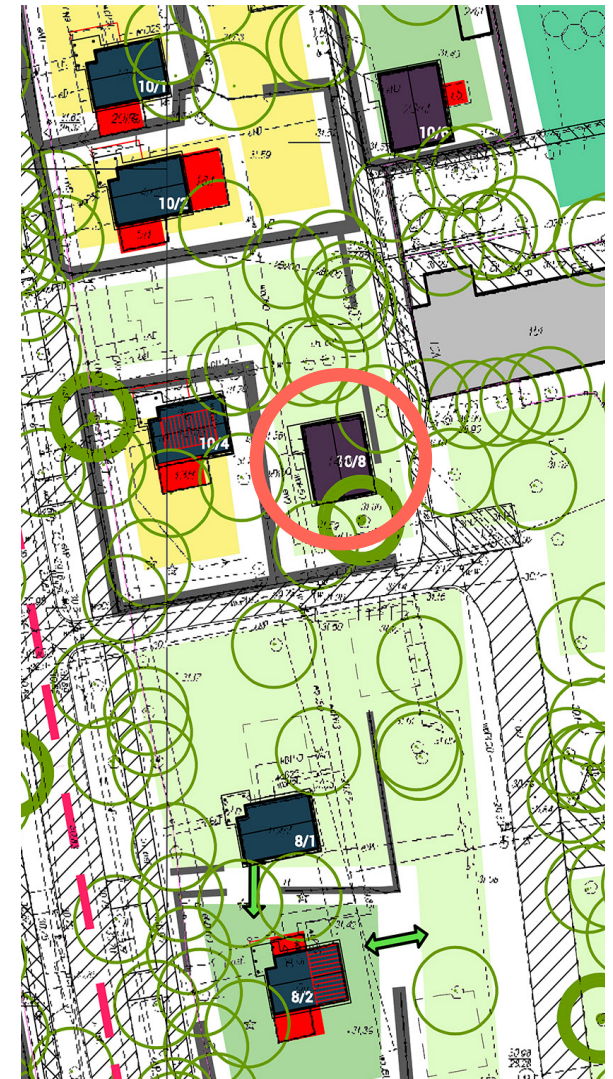
Górnośląska 45
kolonia II, dom 6

3

10/8

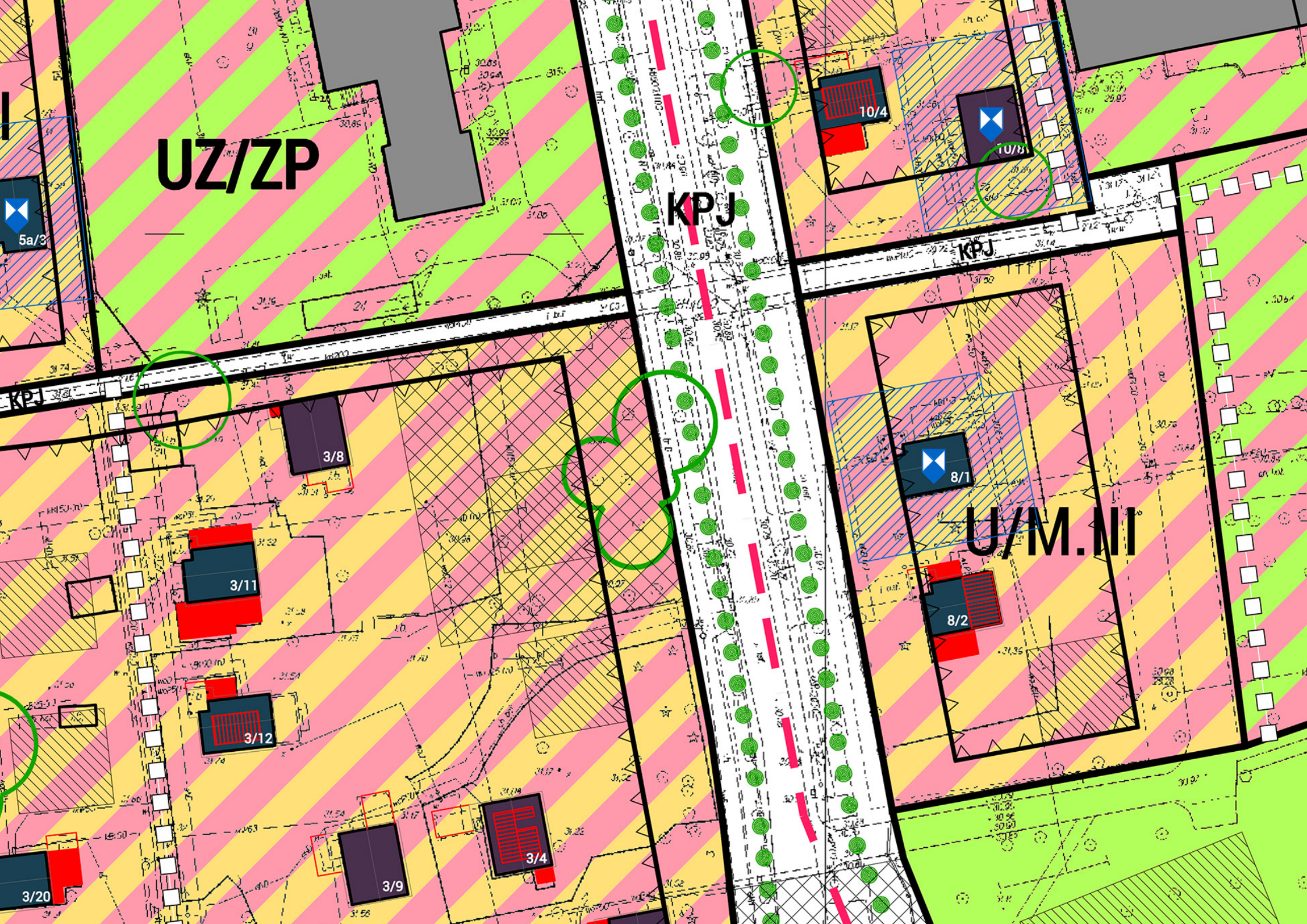
ORYGINALNY ADRES
Górnoślaska 45
kolonia II, dom 8

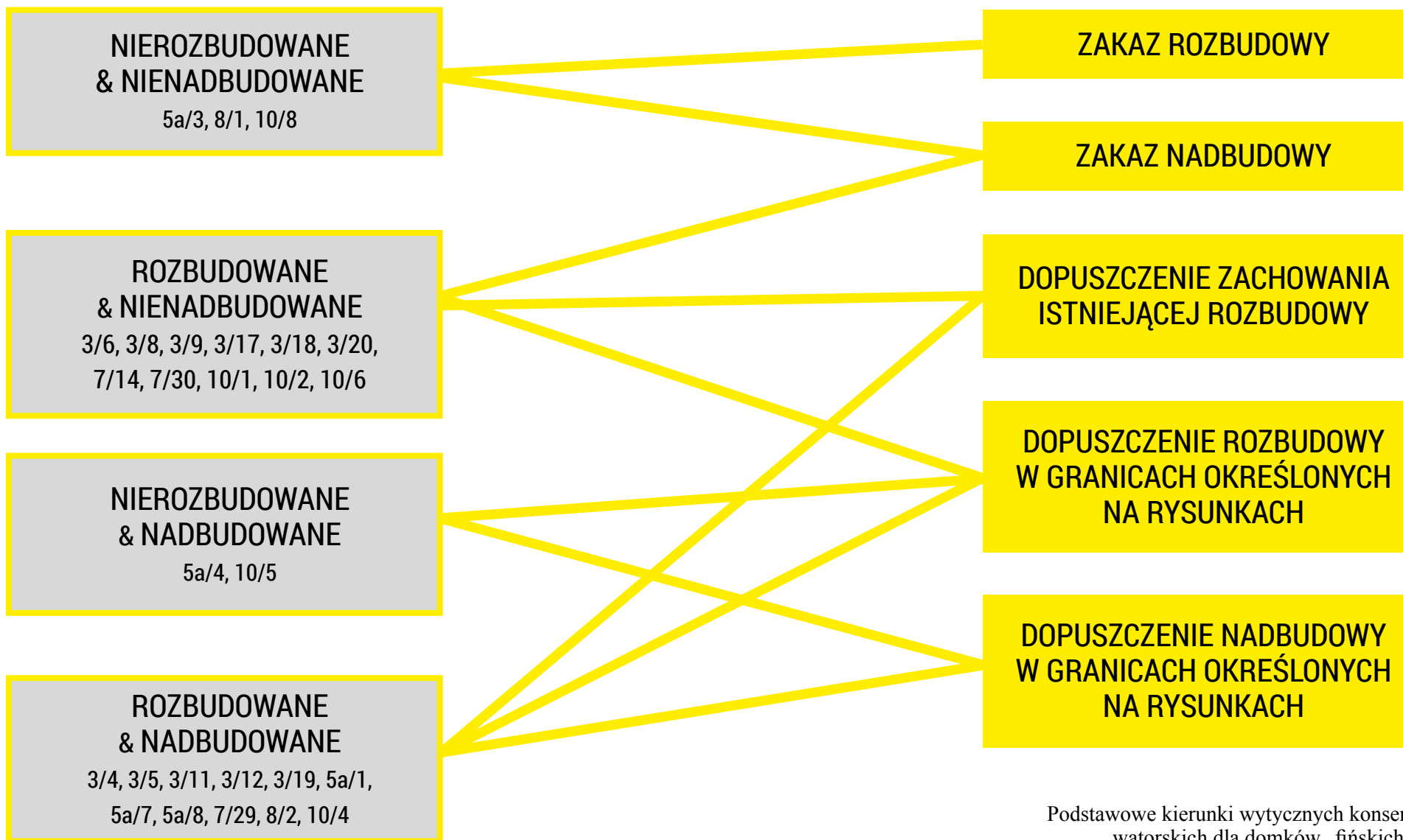
UZ/ZP

KPJ

U/M.III

WYTYCZNE

Podstawowe kierunki wytycznych konserwatorskich dla domków „fińskich”

GRODZENIA

- Zakaz stosowania trwałych grodzeń wysokich (wyższych niż 150 cm)
- Po obrysie zewnętrznym terenów 'kolonii' domków fińskich: zalecenie całkowitej eliminacji grodzeń, z dopuszczeniem niskich ogrodzeń trwałych (max. 120cm wysokości) lub niskich i średnich (max. 150cm) żywopłotów (ew. wzbogaconych o siatkę stalową zatopioną w szerokości żywopłotu).
- Wewnątrz terenów 'kolonii' domków fińskich: dopuszczenie średnich ogrodzeń trwałych (max. 150cm wysokości) oraz żywopłotów (bez ograniczeń wysokości), przy czym nakaz zachowania oraz dopuszczenie tworzenia nowych otwartych powiązań pomiędzy odrębnymi wnętrzami ogrodowymi,
- Nakaz zachowania przejść publicznych oznaczonych na rys. „Wskazania dot. kształtowania krajobrazu osiedla”
- Dopuszczenie jedynie żywopłotów liściastych.
- Preferencja dla ogrodzeń z żywopłotów (mieszanych lub jednogatunkowych) oraz podwójnych z żywopłotem od strony ulicy/alei (zewnętrznej).
- Zakaz stosowania betonowych oraz murowanych elementów konstrukcyjnych ogrodzeń.

ARCHITEKTURA OGRODOWA

- W terenach U(M)ZP dopuszcza się lokowanie altan i pawilonów ogrodowych:
 - maksymalnie jednego obiektu towarzyszącego jednemu domkowi,
 - o obrysie poziomym nie przekraczającym wymiarów 4x4 metra,
 - o ażurowej formie,
 - zbudowanych w przewodzie z drewna impregnowanego, barwionego w kolorze ciemnobrązowym (pallisander) z wyraźnym rysunkiem słoju.
- Zakaz budowy wolnostojących budynków gospodarczych.

ZIELEŃ OGRÓDKOWA

- W terenach 'kolonii' zaleca się zachowanie podziału na niezależne wnętrza ogrodowe, powstające jako wynik dzielenia wewnętrznych "podwórek". Zaleca się zachowanie niejednorodnych podziałów i zróżnicowanych wielkości ogrodów.
- Dopuszczenie scalania jedynie najmniejszych wnętrz.

ZIELEŃ PRZYDOMOWA

- Zalecenie zachowania i wzbogacenie o nowe nasadzenia drzew i krzewów owocowych w ogrodach przy domkach.
- Zachowanie pojedynczych drzew iglastych (świerki daglezja) przy domkach.

ZGRUPOWANIA ZIELENI WYSOKIEJ

- Nakaz ochrony i uzupełnienia dwóch szpalerów drzew: alei Lipowej (w ulicy Lennona) i alei Platanowej (w ulicy Jazdów).
- Dopuszczenie wymiany pojedynczych drzew z uwagi na uwarunkowania dendrologiczne, przy czym nakazuje się natychmiastowe uzupełnienie szpaleru.
- Nakaz ochrony drzew o najwyższej wartości wskazanych na rysunku.
- Zaleca się zachowanie i dogęszczenie zgrupowania zieleni wzdłuż Trasy Łazienkowskiej (pożądana bariera akustyczna).

WYTYCZNE DLA KRAJOBRAZU

DROGI

- Zalecenie zastosowania układu przestrzeni drogowej o charakterze pieszo-jezdnym typu ‘woonerf’, bez podziału na jezdnię i chodnik.
- Dopuszczenie okazjonalnego dojazdowego ruchu samochodowego we wszystkich terenach dróg.

NAWIERZCHNIE

- Tereny dróg publicznych: nawierzchnia asfaltowa lub płyty betonowe (układ modułowy 50-35-25) (dla ulicy Jazdów i ważniejszych alei) oraz nawierzchnia mineralna wodnoprzepuszczalna stabilizowana (dla dróg podrzędnych)
- Wewnątrz terenów ‘kolonii’ domków fińskich: nawierzchnie mineralne, płyty betonowe w układzie rozluźnionym, w tym ścieżki krokowe; nawierzchnie ogrodowe typu: zrębki drewniane (obrzeże z desek) oraz bruk drewniany.
- Zakaz stosowania kostki typu ‘bauma’.

PARKOWANIE

- Zalecenie minimalizacji ruchu samochodowego w rejonie osiedla, m.in. przez redukcję miejsc postojowych, w szczególności zgrupowań parkingowych przeznaczonych do postoju długookresowego (w tym parkingów podziemnych).
- Dopuszczenie czasowego parkowania równoległego w wyznaczonych miejscach (pojedynczych, nie zgrupowaniach) w terenie drogi ‘aleja Platanowa’ (ulica Jazdów) oraz realizacji tymczasowego placu postojowego w terenie U(M)ZP.VII (wjazd od ulicy Jazdów).
- Promocja komunikacji pieszej, publicznej, rowerowej oraz formuły „kiss&ride” (przy wykorzystaniu czasowych miejsc postojowych w ulicy Jazdów).

ILUMINACJA

- Zalecenie iluminacji terenu bazujące głównie na oświetleniu domostw i ogrodów.
- W terenach dróg publicznych zalecenie stosowania iluminacji o charakterze parkowym (gęściej rozstawione, niskie lampy).

TERENY ZAMKNIĘTE: UZ/ZP, US

- Nakaz zachowania wysokiego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej: 70%.
- Zakaz parkingów.
- Dopuszczenie wygrodzenia pod warunkiem utrzymania znaczącej transparentności ogrodzeń.

DACH

- Połącze główne:
 - dach dwuspadowy, symetryczny.
 - nakaz zachowania głównej kalenicy dachu na oryginalnej wysokości.
 - spadek: 30° (58%).
- Rozbudowy i nadbudowy: spadek: 15-30° (26-58%).
- Pokrycie: papa lub blacha matowa układana na rąbek stojący (szerokość pasów 0,8-1m) w kolorze ciemnoszarym, wg NCS (kolekcja „S”, szernienie w zakresie 30-50, chromatyczność 00, zabarwienie „N”).
- Dopuszczenie montażu paneli fotowoltanicznych na dachach nadbudów.
- Dopuszczenie realizacji okien połaciowych po jednym na połac (o szerokości pojedynczego modułu).

OBRÓBKIBLACHARSKIE

- Nakaz stosowania elementów blacharskich w kolorze ciemnoszarym, zgodnie z systemem NCS (kolekcja standardowa „S”, szernienie w zakresie 30-50, chromatyczność 00, zabarwienie neutralne „N”).
- Przy realizacji rynien, rur spustowych oraz wykończeń parapetów zakaz stosowania materiałów innych niż blacha zgodna z charakterystyką wskazaną powyżej.

WEJŚCIA, SCHODY,TARASY, ZADASZENIA

- Drewniane, ażurowe.
- Zachowujące rozliczenie modułowe (por. „Wątek elewacji - moduł”).
- Mieszczące się w granicach linii zabudowy i niewykraczające poza obrys budynku więcej niż 4m.
- Dopuszczenie utworzenia jednego dodatkowego wyjścia z budynku w ścianie szczytowej-tylnej, jeśli jest to uzasadnione wymogami bezpieczeństwa użytkowników; stolarka nie musi powtarzać oryginalnego wzoru drzwi, dopuszczenie wejść przeszkolnych o charakterze ogrodowym.
- Dopuszczenie ażurowych zabudów o charakterze werand / ogrodów zimowych.

KOMIN

- Pojedynczy pion zgodnie z oryginalnym ustawieniem.
- Dopuszczenie podniesienia w przypadku zmiany wysokości kalenicy.
- Komin murowany pokryty tynkiem w kolorze białym.

OCIEPLENIE

- Dopuszczenie uzupełnienia oraz wymiany izolacji termicznej w grubości ścian i dachu oraz powiększenie jej grubości po stronie wnętrza budynku, tak aby nie uległy zmianie proporcje elewacji i głębokości osadzenia okien. Ponadto dopuszczenie izolacji podłogi tak aby nie uległ zmianie poziom podłogi.
- Dopuszczenie instalacji urządzeń grzewczych gazowych i elektrycznych lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej (zalecane).

TYPY DOMKÓW

- Wskazania zależne od typów budynków stosuje się zgodnie z wykazem:
 - typ „2”: ul. Jazdów 3/8, 3/9, 3/11, 3/12, 3/17, 3/18, 3/19, 3/20, 5a/1, 5a/3, 5a/4, 5a/7, 5a/8, 7/14, 7/29, 7/30, 8/1, 8/2, 10/1, 10/2, 10/4, 10/5.
 - typ „3”: ul. Jazdów 3/4, 3/5, 3/6, 10/6, 10/8.

WYTYCZNE DLA DOMKÓW FIŃSKICH

OCHRONA KONSERWATORSKA

- Objęcie ścisłą ochroną konserwatorską domów o adresach: Jazdów 5a/3, Jazdów 8/1 (typ „2”) i Jazdów 10/8 (typ „3”), dla których ustala się w szczególności:
- Zakaz rozbudowy,
- Zakaz dodawania nowych wejść, okien oraz elementów ażurowych (zadaszeń, tarasów, schodów etc.),
- Zakaz zmiany spadków dachu,
- Nakaz utrzymania pokrycia dachu papą.
- W granicach otoczenia domków (zgodnie z oznaczeniem na rysunku) zakas zabudowy/rozbudowy okolicznych budynków.

FUNKCJA

- Podstawowa: usługi kultury.
- Dodatkowa: dopuszczalna funkcja mieszkaniowa, zalecana w poziomie +1.

BRYŁA

- Nakaz zachowania oryginalnej bryły budynku wraz z oryginalnym układem okien i drzwi (por. „Wskazania dotyczące rozbudowy domków fińskich” i „Wykaz stolarki drzwiowej i okiennej”).
- Dopuszczenie rozbudowy z zachowaniem rozliczenia modułowego, jedynie w strefach bez głównych okien oraz bez ingerencji w ukształtowanie stref wejściowych wg. rysunku „Wskazania dotyczące rozbudowy domków fińskich”.
- Dopuszczenie nadbudowy jedynie dla budynków, gdzie modyfikacja dachu już nastąpiła; wówczas nakaz dostosowania gabarytu nadbudowy wg. rysunku „Wskazania dotyczące rozbudowy domków fińskich”.
- Dopuszczenie zmian w układzie wnętrza.
- Dopuszczenie podpiwniczeń w obrysie budynków.

ELEWACJE

- Nakaz kształtowania elewacji w układzie modułowym (por. „Wątek elewacji - moduł”).
- Nakaz zachowania wiatku elewacyjnego (modułu) z desek pionowych 5+1 (5 x 11,5 + 1 x 5cm), deski skrajne o szer. 13cm (nakaz zachowania podanej proporcji z dokładnością do 90%).
- Zachowanie poziomego uskoku na wysokości 280 cm (mierząc od dolnej krawędzi elewacji drewnianej) – płaszczyzna elewacji parteru cofnięta wzg. elewacji piętra o 2-3 cm.
- Materiał: drewno impregnowane, barwione w kolorze ciemnobrązowym (palisander) z wyraźnym rysunkiem słoików.

STOLARKA OKIENNA I DRZWIOWA

- Drewniana, malowana w kolorze białym.
- Nakaz utrzymania zgodności z oryginalnymi profilami (por. „Wykaz stolarki drzwiowej i okiennej”).
- Nakaz zrównania okna z licem ściany zewnętrznej.

WYTYCZNE DLA NOWEJ ZABUDOWY

w terenach U(M)ZP

- Dopuszczenie realizacji nowej zabudowy w granicach wyznaczonych na rysunku.
- Funkcja: usługi kultury z dopuszczeniem usług towarzyszących (gastronomii, handlu itp.).
- W ramach każdego terenu U(M)ZP dopuszcza się realizację 50% obiektów o maksymalnej powierzchni zabudowy 110m² i 50% obiektów o maksymalnej powierzchni zabudowy 70m² (liczba obiektów liczona względem liczby wyznaczonych w danym terenie „rejonów lokalizacji nowej zabudowy”).
- Nakaz ukształtowania bryły budynku w formie addytywnej, w której dominujący blok zwartej zabudowy nie przekracza wymiarów poziomych 7 x 9 metrów.
- Maksymalna wysokość zabudowy: 6m.
- Dopuszczenie dachów zielonych oraz montażu na dachach ogniw fotowoltanicznych.
- Zalecenie kształtowania proporcji budynku, rysunku elewacji oraz rozmieszczenia drzwi i okien z wykorzystaniem układu modułowego (por. „Wątek elewacji - moduł”).
- Materiał dominujący: drewno impregnowane, barwione w kolorze ciemnobrązowym (palisander) z wyraźnym rysunkiem słoików. Dopuszczenie stosowania współczesnych rozwiązań materiałowych, w tym z wykorzystaniem stali lub dużych tafli szklanych.
- Nakaz indywidualnej weryfikacji projektu zabudowy pod kątem zgodności z charakterem krajobrazu osiedla Jazdów przez właściwe biuro urzędu miasta.

w terenie ZP

- Dopuszczenie realizacji nowej zabudowy w granicach wyznaczonych na rysunku.
- Funkcja: usługi kultury z dopuszczeniem usług towarzyszących (gastronomii, handlu itp.), w szczególności sala wielofunkcyjna.
- Maksymalna powierzchnia zabudowy: 200m²
- Maksymalna wysokość zabudowy: 6m.
- Dopuszczenie dachów zielonych oraz montażu na dachach ogniw fotowoltanicznych.
- Zalecenie kształtowania proporcji budynku, rysunku elewacji oraz rozmieszczenia drzwi i okien z wykorzystaniem układu modułowego (por. „Wątek elewacji - moduł”).
- Materiał dominujący: drewno impregnowane, barwione w kolorze ciemnobrązowym (palisander) z wyraźnym rysunkiem słoików. Dopuszczenie stosowania współczesnych rozwiązań materiałowych, w tym z wykorzystaniem stali lub dużych tafli szklanych.
- Nakaz indywidualnej weryfikacji projektu zabudowy pod kątem zgodności z charakterem krajobrazu osiedla Jazdów przez właściwe biuro urzędu miasta.

wykaz źródeł

AKTY PRAWNE

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

OPRACOWANIA PLANISTYCZNE

KONCEPCJA 2018: Koncepcja miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla rejonu parku Ujazdowskiego, Biuro Architektury i Planowania Przestrzennego m.st. Warszawy, Warszawa 2018.

KONSULTACJE 2015: Konsultacje społeczne w sprawie przyszłości i form funkcjonowania terenu Osiedla Jazdów. Raport z warsztatów i prezentacja koncepcji wypracowanej przez uczestników, Miasto Stołeczne Warszawa, Warszawa 2015.

STRATEGIA 2017. Strategia rozwoju Osiedla Jazdów w Warszawie, Warszawa 2017.

STUDIUM 2006: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. st. Warszawy, przyjęte uchwałą Rady m.st. Warszawy nr LXXXII/2746/2006 z dn. 10 października 2006 r., www.um.warszawa.pl

ARCHIWA

Archiwum Państwowe Miasta Stołecznego Warszawy. Inwentarze BOS.

Archiwum SARP.

Biuro Organizacji Urzędu m. st. Warszawy, Archiwum.

Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków.

Muzeum Warszawy, zbiór planów i map.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.

Wydział Architektury i Urbanistyki w dzielnicy Śródmieście. Urząd Miasta Warszawy.

CZASOPISMA

Architektura i Budownictwo, Warszawa, roczniki 1925 – 39.

Architektura, R. 1947 – 1970.

Miasto, R. 1946 – 51.

Przegląd Techniczny, R. 1916 – 1924.

Skarpa Warszawska, R. 1945 – 46.

Stolica, R. 1947 – 1967.

LITERATURA PRZEDMIOTU

- BARUCKI 2001: Tadeusz Barucki (red.), Fragmenty stuletniej historii 1899 – 1999, Ludzie, fakty, wydarzenia. W stulecie organizacji warszawskich architektów, Warszawa 2001.
- BERNATOWICZ 1993: Tadeusz Bernatowicz, Przemiany Ujazdowa w okresie nowożytnym, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 61 – 76.
- BERNATOWICZ, WICIŃSKA 1990: Tadeusz Bernatowicz, Urszula Wicińska, Rejon ulic Aleje Ujazdowskie – Piękna – Myśliwiecka – Agrykola. Studium historyczno – urbanistyczne z wytycznymi konserwatorskimi, maszynopis w zbiorach WUOZ Warszawa, T. I – IV, sygn. 901 A, Warszawa 1990.
- BIEGAŃSKI 1974: Piotr Biegański, Zamek Ujazdowski, Architektura, R. 1974, nr 6, s. 235 – 253.
- BIERUT 1949: Bolesław Bierut, Plan sześcioletni, Warszawa 1949.
- BIS 1948: BIS, Założenie Sejmowe wśród ogrodów Skarpy, Stolica, R. 1948, nr 34, s. 6-7.
- CHLEBOWSKI, WALEWSKI, SULMIERSKI 1887: Bronisław Chlebowski, Władysław Walewski, Filip Sulmierski, Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Warszawa 1887.
- CHRZANOWSKI 1955: Andrzej Chrzanowski, Zieleń Śródmieścia Warszawy, Stolica, R. 1955, nr 36 (236), s. 4-5.
- CHYLAK, CZEREDYS, KALNOJ ZIAJKOWSKA 2007: Aleksander Chylak, Maciej Czeredys, Ewa Kalnoj Ziajkowska, Warszawa. Wytyczne konserwatorskie do planów zagospodarowania przestrzennego dla terenu Jazdowa, Warszawa 2007, mps w zbiorach BSKZ.
- CIBOROWSKI 1965: Adolf Ciborowski, Rozwój terytorialny miasta Warszawy, Warszawa 1965.
- CIOŁEK 1954, Gerard Ciołek, Ogrody polskie, Warszawa 1954.
- CIOŁEK 1960: Gerard Ciołek, Plan Ujazdowa z 1606 roku, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, T. V, (1960), s. 550 – 552.
- CZAPELSKI 2008: Marek Czapelski, Bohdan Pniewski – warszawski architekt XX wieku, Warszawa 2008.
- CZARNECKI 2006: Maciej Czarnecki, Twórczość Jana Bogusławskiego na tle kierunków architektonicznych w Polsce, Warszawa 2008. Praca dr pod kier. Prof. Lecha Kłosiewicza, WAPW.
- CZEREDYS 2003: Maciej Czeredys, Studium możliwości realizacji założenia alei Na Skarpie od Kabat do Bielan. Koncepcja kształtowania, praca magisterska, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2003.
- D.M. 1933: D.M., Rozplanowanie terenów wojskowych przy ul. Nowowiejskiej w Warszawie. Architektura i Budownictwo, R. 1933, 10-12, s. 358 – 360.
- DĘBKOWSKI 2013: Michał Dębowski, Opinia techniczna dotycząca domków fińskich o nr 3/5, 3/18, 3/20, 8/2, Warszawa 2013.
- FILIP 2009: Artur Jerzy Filip, Miasto na krawędzi – na krawędzi miasta. Badanie wartości kulturowych Skarpy Warszawskiej oraz koncepcja zagospodarowania w rejonie wiaduktu Mostu Poniatowskiego, praca magisterska, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2009.
- GAJEWSKI 1979: Marian Gajewski, Urządzenia komunalne Warszawy. Zarys historyczny, Warszawa 1979.
- GIEYSZTOR, HERBST, SZWANKOWSKI 1947: Aleksander Gieysztor, Stanisław Herbst, Eugeniusz Szwankowski, Kształt Warszawy, Biuletyn Historii Sztuki i Kultury, R. 1947, T. IX, s. 191 - 228.
- GRABOWSKI 1951: Jerzy Grabowski, Centralny Park Ludowy w Warszawie, Architektura, R. 1951, nr 9, s. 293 – 298.

- GRUSZECKA 1983: Krystyna Gruszecka, Zabytkowe latarnie gazowe i elektryczne w Warszawie. Studium aktualnego stanu zachowania i projekt rozmieszczenia, Warszawa 1983 (mps w zbiorach WUOZ Warszawa).
- GRUSZECKA, WIŚLINSKA - JASIK 1988: Krystyna Gruszecka, Małgorzata Wiślińska – Jasik, Obszary śródmiejskie na tle aglomeracji. Przykłady wybranych stolic europejskich, Warszawa – Łódź 1988.
- HANDKE 1998: Kwiryna Handke, Słownik nazewnictwa Warszawy, Warszawa 1998.
- HANDKE 2011: Kwiryna Handke, Dzieje Warszawy nazwami pisane, 2011.
- HERBST 1946: Stanisław Herbst, Nowa Wieś Warszawska, Skarpa Warszawska, R. 1946, nr 7, s. 5.
- JANCZEWSKI 1971: Henryk Janczewski, Warszawa. Geneza i rozwój inżynierii miejskiej, Warszawa 1971.
- JANKIEWICZ 2003: Adam Jankiewicz, Dawna Warszawa w planach 1856 – 1955 (reprinty 12 historycznych planów), Warszawa 2003.
- JANKOWSKI 1916: Edmund Jankowski, Wielka Warszawa, Referaty wygłoszone na posiedzeniach Koła Architektów w Warszawie w związku z poruczeniem Kołu przez Zarząd miasta opracowaniem szkicowego projektu zabudowania Warszawy w rozszerzonych granicach, Referat XIV. Ogólne wskazania Sekcji Plantacyjnej Zarządu m. st. Warszawy, dotyczące przyszłych zadrzewień Wielkiej Warszawy. Przegląd Techniczny, R. 1916, nr 35 – 36, s. 350.
- KALINOWSKI 1966: Wojciech Kalinowski, Zarys historii miast w Polsce do połowy XIX wieku, Toruń 1966.
- KALINOWSKI 1972: Wojciech Kalinowski, Tylmanowski projekt miasta Ujazdowa, Rocznik Warszawski, R. 1972, T. IX, s. 403 – 412.
- KICIŃSKA 1993: Ewa Kicińska, Krajobraz kulturowy Skarpy Warszawskiej – główne wielkoprzestrzenne założenia, [w:] Danuta Szmít-Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28-29.05 1993 roku, Warszawa 1993, s.123-134.
- KICIŃSKA 2000, Ewa Kicińska, Zieleń Warszawy w opracowaniu pracowni BOS, BUW, BPRW w latach 1945-1991, Warszawa 2000.
- KICIŃSKA, KICIŃSKI 1992: Ewa Kicińska, Mirosław Kiciński, Skarpa Warszawska. Główne wielkoprzestrzenne założenia, Warszawa 1992, mps w zbiorach WUOZ.
- KICIŃSKI 1999: Andrzej Kiciński, Narodowy Park Sztuki na Skarpie Warszawskiej w szczególnym miejscu Śródmieścia – Książęcym i na Ujazdowie, praca dr pod kierunkiem prof. Haliny Skibniewskiej, WAPW, Warszawa 1999.
- KNAPP 1986: Zdzisław Knapp, Aglomeracja Warszawska. Ocena studiów i projektów rozwoju przestrzennego, Warszawa – Łódź 1986.
- KONKURS 1919: Konkurs LXVIII na projekt i rozparcelowanie terenów należących do Branickich na Frascati w Warszawie, Przegląd Techniczny, R. 1919, nr 17/ 20, s. 94.
- KONKURS 1919: Konkurs na rozplanowanie terenów Ujazdowa, Przegląd Techniczny, R. 1919, nr 17 – 20.
- KONSULTACJE 2014: Konsultacje społeczne w sprawie przyszłości i form funkcjonowania osiedla Jazdów. Raport z warsztatów i prezentacji koncepcji wypracowanej przez uczestników, Warszawa 2014.
- KOTASZEWICZ 1993: Teresa Kotaszewicz, Koncepcje przestrzennego rozwoju Warszawy w pracach Tadeusza Tołwińskiego 1916 – 1946, Warszawa 1946.
- KOTASZEWICZ 1994: Teresa Kotaszewicz, Koncepcje przestrzenne rozwoju Warszawy w praca Tadeusz Tołwińskiego 1916–46, Warszawa 1994.

- KOTASZEWICZ 2015, Teresa Kotaszewicz, Tadeusz Tołwiński. Architekt, urbanista, twórca polskiej szkoły urbanistyki, Warszawa 2015.
- KRÓL – KACZOROWSKA 1967: Barbara Król Kaczorowska, Kilka dokumentów dotyczących budowy kanału Ujazdowskiego, Biuletyn Historii Sztuki, R. 1967, T. XXIX, s. 340 – 343.
- KRUCZYŃSKA 2004: Marta Kruczyńska, Dokumentacja historyczno – konserwatorska Parku Agrykola, Warszawa 2004, mps w zbiorach WUOZ.
- KUNECKA, KUNECKI 2015: Małgorzata Kunecka i Daniel Kunecki, Domki fińskie – pamięć osobista, historia, współczesność. Projekt etnograficzny na pograniczu nauki i życia społecznego, „Etnografia. Praktyki, Teorie, Doświadczenia” 2015, 1: 190-199.
- KUROWSKI 1993: Stefan Kurowski, Skarpa Warszawska – ograniczenia – ograniczenia i możliwości urbanistyczne i architektoniczne, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 109 – 116.
- KWIATKOWSKI 1960: Marek Kwiatkowski, Zygmunt Vogel autorem nieznanego widoku kościoła Ujazdowskiego, Biuletyn Historii Sztuki, R. 1960, T. XXII, s. 173 – 184.
- LEŚNIAKOWSKA 2003: Marta Leśniakowska, Architektura w Warszawie, lata 1945 – 65, Warszawa 2003.
- LEWIŃSKA 2006: Jolanta Lewińska (red.), Inżynierowie bez granic. Lindleyowskie plany Warszawy przełomu XIX i XX wieku, Warszawa 2006.
- LILEJKO 1993: Jerzy Lilejko, Skarpa Warszawska w oczach historyka sztuki – jaka być powinna, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 101 – 108.
- LUTOSTAŃSKA 1962: Anna Lutostańska, Rezydencja Wazów w Ujazdowie pod Warszawą, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, R. 1962, T. VII, s. 27 – 43.
- LUTOSTAŃSKA 1967: Anna Lutostańska, Z problemów rozbudowy Ujazdowa w czasach saskich. Kalwaria Ujazdowska, Biuletyn Historii Sztuki, R. 1967, T. XXIX, s. 317 – 339.
- ŁOZA 1950: Stanisław Łoza, Architekci i budowniczowie w Polsce, Warszawa 1950.
- MAJDECKI 1963: Longin Majdecki, Łazienki – przemiany układu przestrzennego założenia ogrodowego [w:] Longin Majdecki, Rejestr ogrodów polskich, z. 7, Warszawa 1969.
- MAJDECKI 1974: Longin Majdecki, Łazienki Północne, Architektura, R. 1974, nr 6, s. 265 – 266.
- MAJDECKI 1978: Longin Majdecki, Historia ogrodów, Warszawa 1978.
- MAJDECKI 1993: Longin Majdecki, Metoda ochrony wartości przyrodniczo – kulturowych Skarpy Warszawskiej, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 135 – 146.
- NATANSON 1960: Wojciech Natanson, Chcemy czy nie chcemy. Dyskusja na temat Parku Kultury na Powiślu trwa, Stolica, R. 1960, nr 36, s. 6 - 7.
- NEFF 2015: Monika Neff (red.), Osiedle Jazdów. Warsztaty projektowe, Warszawa 2015.
- ORZECZOWSKA 1993: Hanna Orzechowska, Ochrona konserwatorska wartości kulturowych Skarpy Warszawskiej – potrzeby i możliwości, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993

- roku, Warszawa 1993, s. 161 – 166.
- OSIEDLE JAZDÓW 2017: Osiedle Jazdów. Partycypacyjne projektowanie przestrzeni publicznych, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2017.
- OTWARTY JAZDÓW 2017: Otwarty Jazdów. Współzarządzanie przestrzenią miejską, praca zbiorowa, Partnerstwo dla Osiedla Jazdów, Warszawa 2017.
- PIEKARSKA, ZIĘBIŃSKA – SZNEE 1988: Zofia Piekarska, Zofia Ziębińska Sznee, rec. Longin Majdecki, Park Ujazdowski. Aleje Ujazdowskie 6, Warszawa, Warszawa 1988 (mps w zbiorach WUOZ).
- PIEKARSKA, ZIĘBIŃSKA – SZNEE 1990: Zofia Piekarska, Zofia Ziębińska Sznee, rec. Longin Majdecki, Centralny Park Kultury na Powiślu. Warszawa, Warszawa 1990 (mps w zbiorach WUOZ).
- PIEKARSKA, ZIĘBIŃSKA – SZNEE 1991: Zofia Piekarska, Zofia Ziębińska Sznee, rec. Longin Majdecki, Ewidencja Alei Lipowej w Alejach Ujazdowskich. Warszawa, Warszawa 1991 (mps w zbiorach WUOZ).
- POPLAWSKA, PUSTOŁA KOZŁOWSKA, PIĘTKA 1992: Ewa Popławska, Ewa Pustoła Kozłowska, Skarpa Warszawska. Wartości zabytkowe, Warszawa 1992, mps w zbiorach WUOZ.
- PUTKOWSKA 1975: Jolanta Putkowska, Wpływ funkcji miasta sejmowego i rezydencjonalnego na rozwój przestrzenny zespołu miejskiego Warszawy i okolic w XVII wieku, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, R. 1975, T. XX, s. 269 – 288.
- PUTKOWSKA 1977: Jolanta Putkowska, Rezydencja w Ujazdowie z II poł. XVI i w XVII wieku, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, R. 1977, T. XXII, z. 2, s. 89 – 101.
- PUTKOWSKA 1977: Jolanta Putkowska, Rezydencja w Ujazdowie z II poł. XVI i w XVII wieku, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, R. 1977, T. XXII, z. 3, s. 191 – 207.
- PUTKOWSKA 1991: Jolanta Putkowska, Architektura Warszawy XVII wieku, Warszawa 1991.
- ROGUSKA 1983: Jadwiga Roguska, Pałac Rembieleńskiego przy zbiegu Alej Ujazdowskich i Pięknej, Kronika Warszawy, R. 1983, z. 3, s. 117 – 135.
- ROGUSKA 1993: Jadwiga Roguska, Realne przemiany na Skarpie w wiekach XIX i XX, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej, Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 49 – 60.
- ROGUSKA 2001: Jadwiga Roguska, Kolonia Profesorska na Warszawskiej Skarpie – geneza, historia, zagadnienia przekształceń, Prace Naukowe WAPW, T. I, 1999 - 2000, Warszawa 2001, s. 85 – 105.
- RUŻYŁŁO 2008: Edward Rużyłło (red), Jazdów, Warszawa 2008.
- SIGALIN 1974: Józef Sigalin, Trasa Łazienkowska, Warszawa 1974.
- SIGALIN 1980: Józef Sigalin, Wspomnienia, Warszawa 1980.
- SOSNOWSKI 1930: Oskar Sosnowski, Powstanie, układ i cechy charakterystyczne sieci ulicznej na obszarze Wielkiej Warszawy, Warszawa 1930.
- STĘPIŃSKI 1957: Zygmunt Stępiński, Centralny Park Kultury i Wypoczynku, Stolica, R. 1957, nr 10 (479), s. 16 – 17, 22.
- SZWANKOWSKI 1952: Eugeniusz Szwankowski, Warszawa. Rozwój urbanistyczny i architektoniczny, Warszawa 1952.
- SZWANKOWSKI 1970: Eugeniusz Szwankowski, O realizacjach urbanistycznych Warszawy 1919 – 1939, [w:] Warszawa II Rzeczypospolitej, T. II, Warszawa 1970, s. 49 – 65.
- TARYFFA 1852: Taryffa domów miasta Warszawy i Pragi z planem ogólnym i 128 szczegółowych planików ulic i domów ułożona

- przez inżyniera miasta Warszawy H. Świątkowski, Warszawa 1852.
- TOLWIŃSKI 1917: Tadeusz Tołwiński, O szkicowym projekcie zabudowania Wielkiej Warszawy, Przegląd Techniczny, R. 1917, nr 25 – 26, s. 211 – 214.
- TRYBUŚ 2012: Jarosław Trybuś, Warszawa niezaistniała. Niezrealizowane projekty urbanistyczne i architektoniczne Warszawy dwudziestolecia międzywojennego, Warszawa 2012.
- ZALOŻENIE 1948: Założenie sejmowe wśród ogrodów skarpy, Stolica, R. 1948, nr 34 (95), s. 6-7.
- ZARĘBSKA 1993: Teresa Zarębska, Skarpa w oczach współczesnych do końca XVII wieku, [w:] Danuta Szmit – Zawirucha, Skarpa Warszawska, Materiały sesji naukowej Warszawa 28 – 29 maja 1993 roku, Warszawa 1993, s. 31 – 48.
- ZIELIŃSKI 1917: Tadeusz Zieliński, Zadania Architektury. Kształtowanie miasta, O architekturze Warszawy. Zbiorowy odczyt wygłoszony 16 marca 1917 roku w siedzibie Stowarzyszenia Techników w Warszawie, Przegląd Techniczny 1917, s. 133.
- ZIELIŃSKI 1995 - 2006: Jarosław Zieliński, Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy, T. 1 - 12, Warszawa 1995 - 2006.